

Lagrådsremiss

Domstolarnas handläggning av ärenden

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 31 mars 2011

Beatrice Ask

Helena Swenzén
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att handläggningen av vissa ärendetyper ska flyttas från tingsrätt till förvaltningsmyndighet, som ett led i arbetet med att renodla domstolarnas verksamhet till dömande uppgifter. Sammantaget motsvarar överflyttningen cirka 26 000 inkomna ärenden per år. Den enskildes rätt till domstolsprövning garanteras genom möjligheten att överklaga förvaltningsmyndighetens beslut.

Handläggningen av vissa associationsrättsliga ärenden flyttas till Bolagsverket. Det gäller ärenden om att en tillgång i vissa fall ska tillfalla Allmänna arvsfonden, förordnande av ersättare för styrelseledamot i aktiebolag och förordnande av god man vid inlösen av minoritetsaktier samt vissa ärenden om likvidation av finansiella företag.

Handläggningen av ärenden om dödande av förkommen handling flyttas till Kronofogdemyndigheten. En ansökan om dödande av förkommen handling som avser en handling som blivit inskriven i en inskrivningsbok eller inskrivningsregister ska dock göras hos den inskrivningsmyndighet som handlägger ärenden om inskrivning av sådan handling.

Skatteverket ska överta hanteringen av äktenskapsregistret från Statistiska centralbyrån. Därmed möjliggörs också för Skatteverket att överta handläggningen av registreringsärenden enligt äktenskapsbalken, dvs. ärenden om bodelning, bodelningshandling, äktenskapsförord och gåva mellan makar. Skatteverket ska också överta handläggningen av vissa ärenden om arvskungörelse m.m. enligt 16 kap. ärvdabalken.

Handläggningen av ärenden om fingerade personuppgifter flyttas från Stockholms tingsrätt till Rikspolisstyrelsen. Länsstyrelsen övertar handläggningen av ärenden om synemän enligt jordabalken.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2011.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken.....	6
2.2	Förslag till lag om ändring i ärvdabalken.....	9
2.3	Förslag till lag om ändring i jordabalken.....	12
2.4	Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619).....	14
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.....	17
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter.....	19
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker.....	21
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.....	25
2.9	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551).....	26
2.10	Förslag till lag om dödande av förkommen handling.....	29
3	Ärendet och dess beredning.....	35
4	Allmänna utgångspunkter.....	35
4.1	Bakgrund.....	35
4.2	Den fortsatta renodlingen av domstolarnas verksamhet.....	36
5	Associationsrättsliga ärenden.....	37
5.1	Genomförda förändringar.....	37
5.2	Ärenden om likvidation.....	37
5.3	Ärenden om entledigande av likvidator och ersättning av allmänna medel till likvidator.....	40
5.4	Ärenden om att en tillgång av obetydligt värde ska tillfalla Allmänna arvsfonden.....	42
5.5	Ärenden om ersättare för styrelseledamot.....	42
5.6	Ärenden om förordnande av god man vid inlösen av minoritetsaktier.....	43
5.7	Ärenden om förordnande av förvaltare att företräda aktier och andelar.....	44
6	Ärenden om dödande av handling.....	46
6.1	Dödande av förkommen handling och dödande av inteckning.....	46
6.2	Handläggande förvaltningsmyndigheter.....	47
6.3	Handläggningsfrågor.....	49
6.4	Dödande av handling i samband med utmätning eller konkurs.....	51
6.5	Ny lag om dödande av förkommen handling.....	52
6.6	Ärenden om förklaring att handling som innehåller fullmakt ska vara kraftlös.....	52

7	Ärenden med anknytning till äktenskapsbalken.....	53
7.1	Registreringsärenden.....	53
7.1.1	Handläggningen flyttas till förvaltningsmyndighet.....	53
7.1.2	Ansvar för äktenskapsregistret.....	54
7.1.3	Handläggningsregler och överklagande.....	55
7.2	Bodelningsförrättare.....	57
8	Ärenden med anknytning till föräldrabalken.....	59
8.1	Förmyndare för underårig.....	59
8.2	Särskild företrädare för barn, m.m.....	62
8.3	God man.....	64
9	Ärenden om medgivande att använda fingerade personuppgifter.....	67
10	Ärenden med anknytning till ärvdabalken.....	69
10.1	Preskription av rätten till arv och testamente.....	69
10.2	Boutredningsman och skiftesman.....	71
10.3	Bevaknings- och tillsynsmyndighet över boutredningsmans förvaltning.....	73
11	Ärenden om ställföreträdare för jordbruksfastigheter.....	74
12	Ärenden om synemän enligt jordabalken, m.m.....	75
13	Järnvägstrafikärenden.....	76
14	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	78
15	Konsekvenser.....	79
16	Författningskommentar.....	80
16.1	Förslaget till lag om ändring i äktenskapsbalken.....	80
16.2	Förslaget till lag om ändring i ärvdabalken.....	82
16.3	Förslaget till lag om ändring i jordabalken.....	84
16.4	Förslaget till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619).....	85
16.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.....	87
16.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter.....	88
16.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker.....	90
16.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.....	92
16.9	Förslaget om ändring i aktiebolagslagen (2005:551).....	93
16.10	Förslaget till lag om dödande av förkommen handling.....	94
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Domstolarnas handläggning av ärenden (SOU 2007:65).....	104
Bilaga 2	Lagförslagen i betänkandet Domstolarnas handläggning av ärenden (SOU 2007:65).....	108

Bilaga 3 Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig
över betänkandet Domstolarnas handläggning av
ärenden (SOU 2007:65)..... 161

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i äktenskapsbalken,
2. lag om ändring i ärvdabalken,
3. lag om ändring i jordabalken,
4. lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
5. lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
6. lag om ändring i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter,
7. lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker,
8. lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
9. lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551),
10. lag om dödande av förkommen handling.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken

Häri genom föreskrivs i fråga om äktenskapsbalken
dels att 7 kap. 3 §, 9 kap. 1 §, 13 kap. 6 § och 16 kap. 2–4 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i balken ska införas en ny paragraf, 16 kap. 5 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap. 3 §¹

Genom äktenskapsförord kan makar eller blivande makar bestämma att egendom som tillhör eller tillfaller någon av dem *skall* vara *dennes* enskilda egendom. Genom nytt äktenskapsförord kan makar bestämma att egendomen *skall* vara giftorättsgods.

Äktenskapsförord *skall* upprättas skriftligen och undertecknas av makarna eller de blivande makarna. Detta gäller även om någon av dem är underårig eller om äktenskapsförordet avser egendom, som till någon del omfattas av förvaltarskap enligt föräldrabalken. I så fall *skall* dock förmyndarens eller förvaltarens skriftliga medgivande inhämtas.

Äktenskapsförord *skall* registreras hos *domstolen*. Ett äktenskapsförord som har slutits mellan blivande makar gäller från äktenskapets ingående, om det ges in till *domstolen* inom en månad från det att äktenskapet ingicks. I annat fall gäller äktenskapsförord först från och med den dag då det ges in till *domstolen*.

Genom äktenskapsförord kan makar eller blivande makar bestämma att egendom som tillhör eller tillfaller någon av dem *ska* vara *hans eller hennes* enskilda egendom. Genom nytt äktenskapsförord kan makar bestämma att egendomen *ska* vara giftorättsgods.

Äktenskapsförord *ska* upprättas skriftligen och undertecknas av makarna eller de blivande makarna. Detta gäller även om någon av dem är underårig eller om äktenskapsförordet avser egendom, som till någon del omfattas av förvaltarskap enligt föräldrabalken. I så fall *ska* dock förmyndarens eller förvaltarens skriftliga medgivande inhämtas.

Äktenskapsförord *ska* registreras hos *Skatteverket*. Ett äktenskapsförord som har slutits mellan blivande makar gäller från äktenskapets ingående, om det ges in till *Skatteverket* inom en månad från det att äktenskapet ingicks. I annat fall gäller äktenskapsförord först från och med den dag då det ges in till *Skatteverket*.

¹ Senaste lydelse 1988:1254.

9 kap.

1 §

När ett äktenskap upplöses, *skall* makarnas egendom fördelas mellan dem genom bodelning. Bodelning behövs dock *ej*, om makarna har endast enskild egendom och ingen av dem begär att få överta bostad eller bohag från den andra maken.

Är makarna ense, får de efter skriftlig anmälan till *tingsrätt* fördela sin egendom genom bodelning under äktenskapet utan att något mål om äktenskapsskillnad pågår. Anmälan *skall* registreras av *tingsrätten*.

När ett äktenskap upplöses, *ska* makarnas egendom fördelas mellan dem genom bodelning. Bodelning behövs dock *inte*, om makarna har endast enskild egendom och ingen av dem begär att få överta bostad eller bohag från den andra maken.

Är makarna ense, får de efter skriftlig anmälan till *Skatteverket* fördela sin egendom genom bodelning under äktenskapet utan att något mål om äktenskapsskillnad pågår. Anmälan *ska* registreras av *Skatteverket*.

13 kap.

6 §

När bodelning har förrättats, får makarna eller en av dem ge in bodelningshandlingen till *domstol* för registrering.

När bodelning har förrättats, får makarna eller en av dem ge in bodelningshandlingen till *Skatteverket* för registrering.

16 kap.

2 §

Ansökan om registrering görs hos *tingsrätt*.

Till ansökan *skall* fogas den handling som *skall* registreras. Begärs registrering av en gåva som inte har skett skriftligen, *skall* uppgift om gåvan lämnas i en handling som har undertecknats av båda makarna.

Beträffande anmälan om bodelning finns bestämmelser i 9 kap. 1 § andra stycket.

Ansökan om registrering görs hos *Skatteverket*.

Till ansökan *ska* fogas den handling som *ska* registreras. Begärs registrering av en gåva som inte har skett skriftligen, *ska* uppgift om gåvan lämnas i en handling som har undertecknats av båda makarna.

3 §²

När *handlingen* registrerats *skall* rätten *genast* översända en kopia till den myndighet som för äktenskapsregistret med uppgift om dagen då *handlingen* gavs in till rätten.

² Senaste lydelse 1996:243. Ändringen innebär bl.a. att första stycket upphävs.

Begärs registrering av en gåva, *skall tingsrätten* låta föra in en kungörelse om detta i Post- och Inrikes Tidningar *och i ortstidning*. Detsamma gäller om makar gör en anmälan om bodelning enligt 9 kap. 1 § andra stycket eller om makarna eller en av dem ger in en bodelningshandling för registrering.

Begärs registrering av en gåva, *ska Skatteverket* låta föra in en kungörelse om detta i Post- och Inrikes Tidningar. Detsamma gäller om makar gör en anmälan om bodelning enligt 9 kap. 1 § andra stycket eller om makarna eller en av dem ger in en bodelningshandling för registrering.

4 §

Om ansökan bifalls, anses registrering ha skett den dag handlingen kom in till *rätten*.

Om ansökan bifalls, anses registrering ha skett den dag handlingen kom in till *Skatteverket*.

5 §

Skatteverkets beslut i fråga om registrering får överklagas till den tingsrätt där någon av sökandena ska svara i tvistemål i allmänhet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2011.
 2. Äldre föreskrifter gäller för en ansökan eller anmälan som har kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i ärvdabalken

Härigenom föreskrivs i fråga om ärvdabalken¹
dels att 16 kap. 1, 2, 5 och 6 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det i balken ska införas en ny paragraf, 16 kap. 10 §, av
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §²

Vistas, då bouppteckning förrät-
tas, till namnet känd arvinge efter
den döde *å* okänd ort, *skall* det hos
rätten anmälas av den som har
boet i sin vård. När sådan anmälan
sker eller förhållandet *eljest varder*
kunnigt, skall rätten låta i Post-
och Inrikes Tidningar *ofördröj-*
ligen intaga kungörelse, att arv
efter den döde tillfallit den borto-
varande, med *anmaning* till honom
att göra sin rätt till arvet gällande
inom fem år från den dag, kungörelsen var införd i tidningen. I kungörelsen *skall* den bortovarandes namn *upptagas*.

I fall som avses i 3 kap. 2 §
skall, vid tillämpning av vad nu
sagts, den rätt, som tillkommer
den först avlidne makens arvingar
i den efterlevandes bo, behandlas
som arv efter den efterlevande
maken.

Vistas, då bouppteckning förrät-
tas, till namnet känd arvinge efter
den döde *på* okänd ort, *ska* det hos
Skatteverket anmälas av den som
har boet i sin vård. När sådan an-
mälan sker eller förhållandet *an-*
nars blir känt, ska Skatteverket
utan dröjsmål låta kungöra i Post-
och Inrikes Tidningar, att arv efter
den döde tillfallit den borto-
varande, med *uppmaning* till
honom *eller henne* att göra sin rätt
till arvet gällande inom fem år från
den dag *då* kungörelsen var införd
i tidningen. I kungörelsen *ska* den
bortovarandes namn *anges*.

I fall som avses i 3 kap. 2 § *ska*,
vid tillämpning av vad nu sagts,
den rätt, som tillkommer den först
avlidne makens arvingar i den
efterlevandes bo, behandlas som
arv efter den efterlevande maken.

2 §³

Kan, när bouppteckning för-
rättas, *ej* utrönas huruvida arvinge
finnes som före *allmänna* arvs-
fonden eller före eller jämte annan
känd arvinge är berättigad till arv,
skall rätten, på anmälan av den
som har boet i sin vård eller då
förhållandet *eljest varder kunnigt*,

Kan *det*, när bouppteckning för-
rättas, *inte* utrönas huruvida
arvinge *finns* som före *Allmänna*
arvsfonden eller före eller jämte
annan känd arvinge är berättigad
till arv, *ska Skatteverket*, på an-
mälan av den som har boet i sin
vård eller då förhållandet *annars*

¹ Balken omtryckt 1981:359.

² Senaste lydelse 1987:231.

³ Senaste lydelse 1977:659.

låta i Post- och Inrikes Tidningar *ofördröjligen intaga kungörelse om arvfallet*, med *anmaning* till okända arvingar att göra sin rätt till arvet gällande inom fem år från den dag, kungörelsen var införd i tidningen. *Vad nu är sagt skall ock gälla, där* vid bouppteckningen kännedom *finnes* om arvinge men kunskap saknas såväl om arvingens namn som om hans vistelseort.

blir känt, utan dröjsmål låta kungöra arvfallet i Post- och Inrikes Tidningar, med *uppmaning* till okända arvingar att göra sin rätt till arvet gällande inom fem år från den dag *då* kungörelsen var införd i tidningen. *Detta gäller också om det* vid bouppteckningen *finns* kännedom om arvinge men *det* saknas kunskap såväl om arvingens namn som om hans *eller hennes* vistelseort.

5 §⁴

Undandrar sig en arvinge eller testamentstagare att ge tillkänna huruvida han eller hon vill göra anspråk på arv eller på rätt enligt testamentet, får *rätten* förelägga honom eller henne att göra sin rätt gällande inom sex månader från det att föreläggandet delgavs honom eller henne. Delgivning får inte ske enligt 34–38 och 48 §§ delgivningslagen (2010:1932).

Undandrar sig en arvinge eller testamentstagare att ge tillkänna huruvida han eller hon vill göra anspråk på arv eller på rätt enligt testamentet, får *Skatteverket* förelägga honom eller henne att göra sin rätt gällande inom sex månader från det att föreläggandet delgavs honom eller henne. Delgivning får inte ske enligt 34–38 och 48 §§ delgivningslagen (2010:1932).

Ett sådant föreläggande ska meddelas på ansökan av någon som är berättigad till arvingens eller testamentstagarens del i kvarlåtenskapen om denne försummar att bevara sin rätt.

6 §

Vill arvinge eller testaments-tagare, utan att tillträda kvarlåtenskapen eller sin lott däri, göra sin rätt gällande, *skall* han anmäla sitt anspråk hos god man, om sådan förordnats att bevaka hans rätt, eller hos var dödsbodelägare som tillträtt kvarlåtenskapen eller *ock*, om skifte *ej* skett, hos boutredningsman eller annan som sitter i boet. Anmälan *må ock* göras hos *rätten*.

Vill arvinge eller testaments-tagare, utan att tillträda kvarlåtenskapen eller sin lott däri, göra sin rätt gällande, *ska* han *eller hon* anmäla sitt anspråk hos god man, om sådan förordnats att bevaka hans *eller hennes* rätt, eller hos var dödsbodelägare som tillträtt kvarlåtenskapen eller, om skifte *inte* skett, hos boutredningsman eller annan som sitter i boet. Anmälan *får också* göras hos *Skatteverket*.

Har god man *mottagit* anmälan, *skall* han *tillkännagiva* den hos *rätten*. Om anmälan, *som* gjorts eller *tillkännagivits* hos *rätten*, *skall* *genom dess försorg* med posten underrättelse *översändas*

Har *en* god man *tagit emot* anmälan, *ska* han *eller hon* *tillkännagiva* den hos *Skatteverket*. Om anmälan gjorts eller *tillkännagetts* hos *Skatteverket*, *ska* *verket se till att* underrättelse *översänds* med

⁴ Senaste lydelse 2010:1934.

till övriga dödsbodelägare, vilkas namn och vistelseort *äro* upptagna i bouppteckningen efter den döde eller *eljest* kända för rätten.

posten till övriga dödsbodelägare, vilkas namn och vistelseort *är* upptagna i bouppteckningen efter den döde eller *annars är* kända för Skatteverket.

10 §

Skatteverkets beslut får överklagas till den tingsrätt där den döde skulle ha svarat i tvistemål i allmänhet.

Finns det inte någon domstol som är behörig enligt första stycket är Stockholms tingsrätt behörig domstol.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2011.
 2. Äldre föreskrifter gäller för en ansökan eller en anmälan som har kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet.

2.3 Förslag till lag om ändring i jordabalken

Häri genom föreskrivs i fråga om jordabalken¹
dels att 9 kap. 24 § ska ha följande lydelse,
dels att det i balken ska införas en ny paragraf, 9 kap. 24 a §, av
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

24 §²

Syn *skall* förrättas av minst två med ortens jordbruksförhållanden förtrogna synemän, vilka utses bland personer som av länsstyrelse förklarats behöriga att hålla syn. Synemännen *skall* utses av jordägaren och arrendatorn gemensamt. Enas parterna *ej* om valet, *utser rätten* synemän. Mot synemän gäller samma jäv som mot domare.

Har synemännen olika meningar, *skall* flertalets mening gälla. Kan beslut *ej* åstadkommas på sådant sätt, *skall*, om synemännen är *flera* än två samt parterna eller *rätten* utsett en av synemännen att vara ordförande, dennes mening gälla som synemännens beslut. Kan *ej* heller på detta sätt beslut åstadkommas, *skall* synemännen välja ytterligare en syneman, som då blir ordförande. Enas *ej* synemännen om valet, *skall rätten* utse synemannen.

Syn får *ej* påbörjas tidigare än sex månader före den dag till vilken *den* hänförs sig och *skall* vara avslutad inom fyra månader från nämnda dag, om *ej rätten* på begäran av synemännen medger att synen får avslutas senare. Sådant medgivande behövs dock inte för syn som äger rum inom två måna-

Syn *ska* förrättas av minst två med ortens jordbruksförhållanden förtrogna synemän, vilka utses bland personer som av länsstyrelse förklarats behöriga att hålla syn. Synemännen *ska* utses av jordägaren och arrendatorn gemensamt. Enas *inte* parterna om valet, *ska länsstyrelsen* utse synemän. Mot synemän gäller samma jäv som mot domare.

Har synemännen olika meningar, *ska* flertalets mening gälla. Kan beslut *inte* åstadkommas på sådant sätt *ska*, om synemännen är *fler* än två samt parterna eller *länsstyrelsen* utsett en av synemännen att vara ordförande, dennes mening gälla som synemännens beslut. Kan *inte* heller på detta sätt beslut åstadkommas, *ska* synemännen välja ytterligare en syneman, som då blir ordförande. Enas *inte* synemännen om valet, *ska länsstyrelsen* utse synemannen.

Syn får *inte* påbörjas tidigare än sex månader före den dag till vilken *synen* hänförs sig och *ska* vara avslutad inom fyra månader från nämnda dag, om *inte länsstyrelsen* på begäran av synemännen medger att synen får avslutas senare. Sådant medgivande behövs dock inte för syn som äger rum inom två

¹ Balken omtryckt 1971:1209.

² Senaste lydelse 1984:678.

der efter fristens utgång för att undersöka förekomsten av ogräs. månader efter fristens utgång för att undersöka förekomsten av ogräs.

24 a §

Länsstyrelsens beslut enligt 24 § får överklagas till den tingsrätt inom vars domkrets fastigheten ligger.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2011.
 2. Äldre föreskrifter gäller för en ansökan som har kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet.

2.4 Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

Härigenom föreskrivs i fråga om sparbankslagen (1987:619)¹
dels att 6 kap. 4 § ska upphöra att gälla,
dels att 6 kap. 2, 3, 5 och 18 §§ samt rubriken närmast före 6 kap. 3 § ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 6 kap. 2 a och 20 §§ och 11 kap. 7 §, samt en rubrik närmast före 6 kap. 20 § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

2 §²

Bolagsverket ska besluta att en sparbank ska gå i likvidation, om tillståndet att driva bankrörelse har återkallats.

Rätten *skall förordna* att en sparbank *skall träda* i likvidation, om

1. tillståndet att driva bankrörelse har återkallats, eller

2. sparbanken efter konkurs som avslutats med överskott inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 18 § andra stycket.

Beslut om likvidation *skall* dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

Fråga om likvidation enligt första stycket prövas på ansökan av Finansinspektionen, styrelsen, styrelseledamot eller huvudman. *I det fall som avses i första stycket 2 prövas frågan även på ansökan av borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda sparbanken.*

Rätten *ska besluta* att en sparbank *ska gå* i likvidation, om sparbanken har försatts i konkurs och denna avslutats med överskott. *Beslutet ska fattas i samband med att konkursen avslutas.*

Beslut om likvidation *ska* dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas på ansökan av Finansinspektionen, styrelsen, styrelseledamot eller huvudman.

¹ Lagen omtryckt 1996:1005.

² Senaste lydelse 2004:304.

2 a §

Ett beslut om likvidation enligt 2 § gäller omedelbart.

Förfarandet hos rätten

Handläggningen av ärenden om likvidation

3 §³

Görs en ansökan eller en anmälan som avses i 2 §, ska rätten genast kalla sparbanken, Finansinspektionen samt de huvudmän och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för sparbanken att träda i likvidation ska prövas. Kallelsen ska delges sparbanken, om det kan ske på annat sätt än enligt 38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Kallelsen ska kungöras genom rättsens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

I ett ärende enligt 2 § första stycket ska Bolagsverket förelägga sparbanken, Finansinspektionen samt de huvudmän och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande inom en viss tid. Föreläggandet ska delges sparbanken om det kan ske på annat sätt än enligt 38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Bolagsverket ska låta kungöra föreläggandet i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före utgången av den utsatta tiden.

5 §⁴

Sparbanksstämman eller den domstol som beslutar att sparbanken skall träda i likvidation skall genast anmäla beslutet till registreringsmyndigheten för registrering.

Finansinspektionen skall utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer och underrätta registreringsmyndigheten om vilka som har utsetts. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

Ett beslut om likvidation ska registreras. En sparbanksstämma eller domstol som beslutar om likvidation ska genast anmäla beslutet till registreringsmyndigheten.

Finansinspektionen ska utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer och underrätta registreringsmyndigheten om vilka som har utsetts. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

18 §⁵

Om en sparbank har försatts i konkurs och denna avslutas utan överskott, är sparbanken upplöst när konkursen avslutats.

Om det finns överskott, skall

³ Senaste lydelse 2010:1949.

⁴ Senaste lydelse 2000:819.

⁵ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

sparbanksstämman inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att sparbanken ska träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas gäller 2 §.

Var sparbanken i likvidation när den försattes i konkurs, *skall* likvidationen fortsättas enligt 16 §, om konkursen avslutas med överskott.

Bevis om tillskott till garanti-fond eller till grundfond, som *skall* återbäras, medför rätt till utdelning först efter övriga fordringar i konkursen, *däri inbegripet* fordringar på grund av sparbankens förlagsupplåning. *Beträffande* den inbördes förmånsrätten mellan dessa fondmedel *skall* gälla vad som *föreskrivs* i 12 §.

Var sparbanken i likvidation när den försattes i konkurs, *ska* likvidationen fortsättas enligt 16 §, om konkursen avslutas med överskott.

Bevis om tillskott till garanti-fond eller till grundfond, som *ska* återbäras, medför rätt till utdelning först efter övriga fordringar i konkursen, *inklusive* fordringar på grund av sparbankens förlagsupplåning. *I fråga om* den inbördes förmånsrätten mellan dessa fondmedel *ska* 12 § gälla.

Överklagande av Bolagsverkets beslut om likvidation

20 §

Bolagsverkets beslut i ärende enligt 2 § första stycket får överklagas till tingsrätten i den ort där sparbankens styrelse har sitt säte. Överklagandet ska ges in till Bolagsverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

11 kap.

7 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för handläggning av ärenden enligt denna lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2011.
 2. Äldre föreskrifter gäller om en ansökan om likvidation har kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet eller om sparbanken har försatts i konkurs och denna avslutats före ikraftträdandet.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 13 § och 15 kap. 7 § i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

13 §

När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, *skall* likvidatorerna skifta föreningens behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, *skall* så mycket av föreningens medel som kan behövas för denna betalning behållas och återstoden skiftas.

De föreningsmedlemmar eller innehavare av förlagsandelar som vill klandra skiftet *skall* väcka talan mot föreningen senast tre månader efter det att slutredovisning lades fram på föreningsstämman.

Om en medlem eller innehavare av en förlagsandel inte inom fem år efter det att slutredovisning lades fram på föreningsstämman har anmält sig för att lyfta vad han erhållit vid skiftet, har han förlorat sin rätt till detta. Om medlen är ringa i förhållande till de skiftade tillgångarna, kan *rätten* på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen *skall* tillfalla *allmänna* arvsfonden. I annat fall *skall* 16 § tillämpas.

När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, *ska* likvidatorerna skifta föreningens behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, *ska* så mycket av föreningens medel som kan behövas för denna betalning behållas och återstoden skiftas.

De föreningsmedlemmar eller innehavare av förlagsandelar som vill klandra skiftet *ska* väcka talan mot föreningen senast tre månader efter det att slutredovisning lades fram på föreningsstämman.

Om en medlem eller innehavare av en förlagsandel inte inom fem år efter det att slutredovisning lades fram på föreningsstämman har anmält sig för att lyfta vad han *eller hon* erhållit vid skiftet, har han *eller hon* förlorat sin rätt till detta. Om medlen är ringa i förhållande till de skiftade tillgångarna, kan *Bolagsverket* på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen *ska* tillfalla *Allmänna* arvsfonden. I annat fall *ska* 16 § tillämpas.

15 kap.

7 §¹

Beslut av registreringsmyndigheten i ärende enligt 11 kap. 4 a, 6 b *eller* 6 c § överklagas till tingsrätten i den ort där föreningens styrelse har sitt säte. *Skrivelsen med överklagandet skall* ges in till registreringsmyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklaganden *av registreringsmyndighetens beslut i ärenden enligt 11 kap. 4 a, 6 b eller 6 c §* gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Beslut av registreringsmyndigheten i ärende enligt 11 kap. 4 a, 6 b, 6 c *eller* 13 § överklagas till tingsrätten i den ort där föreningens styrelse har sitt säte. *Överklagandet ska* ges in till registreringsmyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklaganden *enligt första stycket* gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2011.
 2. Äldre föreskrifter gäller för en ansökan som har kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2003:865.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter¹

dels att 3 § ska upphöra att gälla,

dels att 2, 4, 8 och 10 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Medgivande att använda fingerade personuppgifter lämnas av *Stockholms tingsrätt*.

Ansökan om medgivande görs av *Rikspolisstyrelsen efter framställning från* den som vill använda fingerade personuppgifter.

I ansökan till tingsrätten skall Rikspolisstyrelsen ange varför kvarskrivning eller någon annan mindre ingripande åtgärd inte är tillräcklig.

Föreslagen lydelse

2 §²

Medgivande att använda fingerade personuppgifter lämnas av *Rikspolisstyrelsen*.

Ansökan om medgivande görs av den som vill använda fingerade personuppgifter.

4 §³

En person som *begär* eller har fått medgivande för egen del, får även *göra en framställning eller* ansöka om medgivande för ett barn som personen är vårdnadshavare för och varaktigt bor tillsammans med, om syftet är att ge skydd mot den andre vårdnadshavaren.

En person som *ansöker om* eller har fått medgivande *att använda fingerade personuppgifter* för egen del, får även ansöka om medgivande för ett barn som personen är vårdnadshavare för och varaktigt bor tillsammans med, om syftet är att ge skydd mot den andre vårdnadshavaren.

8 §⁴

Om den som har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter skriftligen anmäler hos Rikspolisstyrelsen att medgivandet inte längre behövs, *skall detta efter beslut av Rikspolisstyrelsen upphöra att gälla.*

Om det finns synnerliga skäl får Rikspolisstyrelsen hos Stockholms

Om den som har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter skriftligen anmäler hos Rikspolisstyrelsen att medgivandet inte längre behövs *eller om det finns synnerliga skäl för det, ska Rikspolisstyrelsen besluta att medgivandet* att använda fingerade personuppgifter *ska upp-*

¹ Senaste lydelse av 3 § 1997:988.

² Senaste lydelse 1997:988. Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket upphävs.

³ Senaste lydelse 1997:988.

⁴ Senaste lydelse 1997:988. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

tingsrätt ansöka om att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter skall upphöra att gälla. höra att gälla.

10 §⁵

Vid rättens handläggning av ärenden om fingerade personuppgifter gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Ett beslut av Rikspolisstyrelsen att avslå en framställning om att få använda fingerade personuppgifter får inte överklagas. Det samma gäller beslut enligt 6 § första stycket.

Rikspolisstyrelsens beslut får överklagas till Stockholms tingsrätt. Ett beslut enligt 6 § första stycket får dock inte överklagas.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2011.
 2. Äldre föreskrifter gäller för en ansökan om medgivande att använda fingerade personuppgifter som har kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet.
 3. En framställning om medgivande att använda fingerade personuppgifter som gjorts till Rikspolisstyrelsen ska, om Rikspolisstyrelsen ännu inte har avgjort ärendet, behandlas som en ansökan enligt de nya bestämmelserna.

⁵ Senaste lydelse 1997:988.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1995:1570) om medlemsbanker

dels att 9 kap. 6 § ska upphöra att gälla,

dels att 9 kap. 4, 5, 7 och 19 §§ samt rubriken närmast före 9 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 9 kap. 4 a, 6 och 21 §§ samt en ny rubrik närmast före 6 kap. 21 § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

4 §¹

Bolagsverket ska besluta att medlemsbanken ska gå i likvidation om tillståndet att driva bankrörelse har återkallats utan att banken i stället fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse.

Rätten *skall* besluta att medlemsbanken *skall träda* i likvidation, om

1. medlemsbankens rörelse inte öppnats inom ett år från dess bildande,

2. *tillståndet att driva bankrörelse har återkallats utan att banken i stället fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse, eller*

3. *medlemsbanken efter en konkurs som avslutats med överskott inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 19 § andra stycket.*

Beslut om likvidation *skall* dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

Rätten *ska* besluta att medlemsbanken *ska gå* i likvidation, om

1. medlemsbankens rörelse inte öppnats inom ett år från dess bildande, *eller*

2. *medlemsbanken har försatts i konkurs och denna avslutats med överskott.*

Ett beslut enligt andra stycket 2 ska fattas i samband med att konkursen avslutas.

Beslut om likvidation *ska* dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

¹ Senaste lydelse 2004:318.

Fråga om likvidation enligt första stycket prövas på ansökan av Finansinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, medlem eller innehavare av förlagsandel. I det fall som avses i första stycket 3 prövas frågan även på ansökan av borgenär eller av annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda medlemsbanken.

En fråga om likvidation enligt första stycket eller andra stycket 1 prövas på ansökan av Finansinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, medlem eller innehavare av förlagsandel.

4 a §

Ett beslut om likvidation enligt 4 § gäller omedelbart.

Förfarandet hos rätten

Görs en ansökan eller en anmälan som avses i 2 eller 4 §, ska rätten genast kalla medlemsbanken, Finansinspektionen samt de medlemmar och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för banken att träda i likvidation ska prövas. Kallelsen ska delges banken, om det kan ske på annat sätt än enligt 38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Rätten ska se till att kallelsen kungörs i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

Handläggningen av ärenden om likvidation

5 §²

Görs en ansökan eller en anmälan som avses i 2 § eller 4 § *andra stycket 1*, ska rätten genast kalla medlemsbanken, Finansinspektionen samt de medlemmar och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för banken att träda i likvidation ska prövas. Kallelsen ska delges banken, om det kan ske på annat sätt än enligt 38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Rätten ska se till att kallelsen kungörs i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

6 §

I ett ärende enligt 4 § första stycket ska Bolagsverket förelägga medlemsbanken, Finansinspektionen samt de medlemmar och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande inom en viss tid.

² Senaste lydelse 2010:1965.

Föreläggandet ska delges banken om det kan ske på annat sätt än enligt 38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Bolagsverket ska låta kungöra föreläggandet i Post och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före utgången av den utsatta tiden.

7 §³

Föreningsstämman eller den domstol som beslutar att medlemsbanken skall träda i likvidation skall genast anmäla beslutet till registreringsmyndigheten för registrering.

Finansinspektionen skall utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer och underrätta registreringsmyndigheten om vilka som har utsetts. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

Ett beslut om likvidation ska registreras. En föreningsstämma eller domstol som beslutar om likvidation ska genast anmäla beslutet till registreringsmyndigheten.

Finansinspektionen ska utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer och underrätta registreringsmyndigheten om vilka som har utsetts. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

19 §⁴

Om en medlemsbank har försatts i konkurs och denna avslutas utan överskott, är banken upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall föreningsstämman inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att banken skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas gäller 4 §.

Var medlemsbanken i likvidation när den försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 17 §, om konkursen avslutas med överskott.

Var medlemsbanken i likvidation när den försattes i konkurs, ska likvidationen fortsättas enligt 17 §, om konkursen avslutas med överskott.

Överklagande av Bolagsverkets beslut om likvidation

21 §

Bolagsverkets beslut i ärende enligt 4 § första stycket får överklagas till tingsrätten i den ort där

³ Senaste lydelse 2000:820.

⁴ Ändringen innebär bl. a. att andra stycket upphävs.

medlemsbankens styrelse har sitt säte. Överklagandet ska ges in till Bolagsverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2011.
 2. Äldre föreskrifter gäller om en ansökan om likvidation har kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet om en medlemsbank har försatts i konkurs och denna har avslutats före ikraftträdandet.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 31 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

31 §¹

Förutom i de fall som anges i 25 kap. 12, 17, 21, 50 och 51 §§ aktiebolagslagen (2005:551) *skall allmän domstol* besluta att ett bankaktiebolag *skall* gå i likvidation om tillståndet att driva bankrörelse har återkallats utan att bolaget i stället fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse.

Förutom i de fall som anges i 25 kap. 11 § aktiebolagslagen (2005:551) *ska Bolagsverket* besluta att ett bankaktiebolag *ska* gå i likvidation om tillståndet att driva bankrörelse har återkallats utan att bolaget i stället fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2011.
 2. Äldre föreskrifter gäller för en ansökan som har kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2005:932.

2.9 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 16 §, 22 kap. 8 §, 25 kap. 42 och 44 §§ och 31 kap. 3 § samt rubriken närmast före 8 kap. 16 § aktiebolagslagen (2005:551) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

Domstolsbeslut om ersättare för styrelseledamot **Bolagsverkets beslut om ersättare för en styrelseledamot**

16 §

Om en styrelseledamot som enligt bolagsordningen *skall* utses på ett annat sätt än genom val av bolagsstämman inte har utsetts, *skall allmän domstol* på ansökan utse en ersättare. Ansökan får göras av en styrelseledamot, en aktieägare, en borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

Om en styrelseledamot som enligt bolagsordningen *ska* utses på ett annat sätt än genom val av bolagsstämman inte har utsetts, *ska Bolagsverket* på ansökan utse en ersättare. Ansökan får göras av en styrelseledamot, en aktieägare, en borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

22 kap.

8 §

Om inte samtliga i aktieboken införda aktieägare, som lösningsanspråket riktas mot, inom den tid som anges i underrättelsen enligt 7 § har uppgett en gemensam skiljeman, *skall* styrelsen hos *Stockholms tingsrätt* ansöka om att en god man utses.

En sådan ansökan *skall* prövas skyndsamt.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

Om inte samtliga i aktieboken införda aktieägare, som lösningsanspråket riktas mot, inom den tid som anges i underrättelsen enligt 7 § har uppgett en gemensam skiljeman, *ska* styrelsen hos *Bolagsverket* ansöka om att en god man utses.

En sådan ansökan *ska* prövas skyndsamt.

25 kap.

42 §

En aktieägare som inte inom fem år efter det att slutredovisningen lades fram på bolagsstämman anmäler sig för att lyfta vad

En aktieägare som inte inom fem år efter det att slutredovisningen lades fram på bolagsstämman anmäler sig för att lyfta vad

han eller hon har fått vid skiftet förlorar sin rätt till andel i de skiftade tillgångarna. Med tillämpning av 44 § *skall* kvarvarande tillgångar då skiftas mellan bolagets övriga aktieägare. Om tillgångarna är av obetydligt värde, kan *allmän domstol* på anmälan av likvidatorn besluta att tillgångarna *skall* tillfalla Allmänna arvsfonden.

han eller hon har fått vid skiftet förlorar sin rätt till andel i de skiftade tillgångarna. Med tillämpning av 44 § *ska* kvarvarande tillgångar då skiftas mellan bolagets övriga aktieägare. Om tillgångarna är av obetydligt värde, kan *Bolagsverket* på anmälan av likvidatorn besluta att tillgångarna *ska* tillfalla Allmänna arvsfonden.

44 §

Om en tillgång framkommer för bolaget efter dess upplösning enligt 41 § eller om talan väcks mot bolaget eller det av annat skäl uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, *skall* likvidationen fortsätta.

Likvidatorn *skall* genast anmäla den fortsatta likvidationen för registrering i aktiebolagsregistret. Kallelse till den första bolagsstämman efter återupptagandet *skall* ske enligt bolagsordningen. Dessutom *skall* skriftlig kallelse sändas till varje aktieägare vars postadress är införd i aktieboken eller på annat sätt känd för bolaget.

Om den tillgång som avses i första stycket är av obetydligt värde, kan *allmän domstol* på anmälan av likvidatorn besluta att tillgången i stället *skall* tillfalla Allmänna arvsfonden.

Om en tillgång framkommer för bolaget efter dess upplösning enligt 41 § eller om talan väcks mot bolaget eller det av annat skäl uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, *ska* likvidationen fortsätta.

Likvidatorn *ska* genast anmäla den fortsatta likvidationen för registrering i aktiebolagsregistret. Kallelse till den första bolagsstämman efter återupptagandet *ska* ske enligt bolagsordningen. Dessutom *ska* skriftlig kallelse sändas till varje aktieägare vars postadress är införd i aktieboken eller på annat sätt känd för bolaget.

Om den tillgång som avses i första stycket är av obetydligt värde, kan *Bolagsverket* på anmälan av likvidatorn besluta att tillgången i stället *ska* tillfalla Allmänna arvsfonden.

31 kap.

3 §

Bolagsverkets beslut i ärenden enligt 25 kap. 11, 28 *eller* 29 § överklagas *hos* tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Skrivelsen med överklagandet skall ges in till Bolagsverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Bolagsverkets beslut i ärenden enligt 8 kap. 16 §, 25 kap. 11, 28, 29, 42 *eller* 44 § *får* överklagas till tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Bolagsverket beslut enligt 22 kap. 8 § får överklagas till *Stockholms tingsrätt*.

Överklagandet *ska* ges in till Bolagsverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande *enligt första stycket* gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden. Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2011.
2. Äldre föreskrifter gäller för en ansökan eller anmälan som har kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet.

2.10 Förslag till lag om dödande av förkommen handling

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § Denna lag gäller dödande av förkommen handling, dödande av in-teckning och efterlysning av förkommen bankbok.

Dödande av förkommen handling

2 § Följande handlingar omfattas av bestämmelserna om dödande av förkommen handling:

1. löpande skuldebrev,
2. växlar,
3. konossement,
4. andra handlingar än de som anges i 1–3, vars uppvisande utgör villkor för rätt att kräva betalning eller att begära att någon annan förpliktelse fullgörs,
5. handlingar, vars uppvisande utgör villkor för att antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,
6. aktiebrev, och
7. inteckningshandlingar.

Bestämmelserna tillämpas inte på banksedlar. De tillämpas inte heller på obligationer eller förlagsbevis utom i fråga om obligationer med en löptid på högst ett år som har ställts till innehavaren och som ges ut av en bank eller ett kreditmarknadsföretag.

3 § En sådan handling som avses i 2 § får dödas efter ansökan av den som har förlorat handlingen, om det kan antas att handlingen har förstörts eller kommit bort.

4 § En ansökan om dödande av förkommen handling ska göras hos Kronofogdemyndigheten, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Avser ansökan en förkommen inteckningshandling ska den göras hos den inskrivningsmyndighet som handlägger ärenden om inskrivning av sådan handling som ansökan avser.

Avser ansökan ett förkommet aktiebrev eller annan handling vars uppvisande utgör villkor för att antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, ska ansökan göras hos Bolagsverket.

5 § Ansökan ska vara skriftlig och innehålla uppgifter om de omständigheter som åberopas till stöd för att handlingen har förstörts eller kommit bort. Till ansökan ska bifogas en kopia av handlingen eller sådana uppgifter om handlingens innehåll som är nödvändiga för att den med säkerhet ska kunna identifieras.

Avser ansökan dödande av en inteckningshandling ska inskrivningsmyndigheten göra en anteckning om ansökan i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel.

6 § Om en ansökan inte innehåller de uppgifter som krävs enligt 5 § första stycket, ska myndigheten förelägga sökanden att avhjälpa bristen. Detsamma gäller om föreskriven avgift inte har betalats. Av föreläggandet ska det framgå att ansökan kan avvisas om föreläggandet inte följs. Föreläggandet behöver inte delges.

Följer sökanden inte ett föreläggande enligt första stycket, ska myndigheten avvisa ansökan, om den är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för en prövning i sak eller om föreskriven avgift inte har betalats.

7 § Var och en som i egenskap av gäldenär, borgensman eller på annat sätt är förpliktad på grund av handlingen ska underrättas om ansökan, om det är möjligt. Detsamma gäller aktiebolag, om ansökan om dödande avser aktiebrev.

Avser ansökan en inteckningshandling ska, om det är möjligt, även den intecknade egendomens ägare och den person som senast, i den ordning som är särskilt föreskrivet, blivit antecknad som innehavare av handlingen underrättas.

Den myndighet som handlägger ärendet ansvarar för underrättelserna.

8 § Har sökanden gjort sannolikt att handlingen har förstörts eller kommit bort, ska myndigheten utfärda ett föreläggande, som genom myndighetens försorg snarast ska kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Föreläggandet ska innehålla en beskrivning av handlingen samt uppgift om att sökanden har gjort sannolikt att handlingen har förstörts eller kommit bort. I föreläggandet ska det finnas en uppmaning till den som kan inneha handlingen eller vet att den finns i behåll eller som i övrigt kan lämna upplysningar i ärendet, att anmäla detta till myndigheten senast en viss angiven dag. Denna dag ska bestämmas så att minst ett och högst två år kommer att ha förflutit från dagen för kungörandet. Sökanden ska underrättas om innehållet i föreläggandet.

9 § Om tiden för anmälan enligt 8 § andra stycket har gått ut och det inte finns någon omständighet som visar eller ger skälig anledning att anta att handlingen finns i behåll, ska handlingen dödas genom beslut av myndigheten.

När det gäller inteckningshandlingar ska beslutet innehålla en upplysning om att beslutet inte innebär att inteckningen dödas.

Inskrivningsmyndigheten ska anteckna ett beslut om dödande av inteckningshandling i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel.

10 § Om förutsättningarna för att döda en handling enligt denna lag inte är uppfyllda, ska myndigheten avslå ansökan.

Ett beslut om att avslå en ansökan om dödande av inteckningshandling ska, sedan beslutet vunnit laga kraft, antecknas i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel.

11 § Om en handling har dödats, får sökanden ändå göra gällande den rätt som handlingen grundas på, utan att handlingen behöver visas upp.

12 § Den som är förpliktad att fullgöra vad som blivit utfäst i en dödad handling ska utfärda en ny handling som svarar mot den handling som har dödats. Är den dödade handlingen en intecknad fordringshandling eller ett aktiebrev ska i stället den intecknade egendomens ägare respektive aktiebolaget utfärda en ny handling. Någon ny handling ska dock inte utfärdas, om den dödade handlingen var en handling vars uppvisande endast utgjorde ett villkor för att någon ska antecknas som innehavare av en rättighet på ett konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

En ny handling, som enligt första stycket utfärdas i stället för en dödad inteckningshandling, gäller inte som inteckningshandling förrän anteckning gjorts enligt 13 § andra stycket.

I fråga om växel och konossement gäller även särskilda bestämmelser om ställande av säkerhet.

13 § Sedan ett beslut om dödande av pantbrev eller företagsinteckningsbrev vunnit laga kraft, ska inskrivningsmyndigheten på ansökan utfärda nytt pantbrev eller inteckningsbrev som svarar mot det dödade samt göra anteckning om detta i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel.

Har en intecknad fordringshandling dödats genom beslut som vunnit laga kraft, ska inskrivningsmyndigheten på ansökan anteckna i berörd inskrivningsbok eller berört inskrivningsregister att ny handling, som utfärdats enligt 12 §, medför den inteckningsrätt som tillkommit den dödade handlingen.

Efterlysning av bankbok och livförsäkringsbrev

14 § Har en bankbok förkommit, får insättaren eller dennes rättsinnehavare i stället för att ansöka om dödande av bankbok begära att bankstyrelsen efterlyser den.

Om någon begär en sådan efterlysning och lämnar trovärdiga uppgifter om när och under vilka omständigheter bankboken förkommit, får bankstyrelsen på sökandens bekostnad verkställa efterlysningen. Det sker genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar. Har bankboken inte kommit till rätta inom sex månader från kungörandet och finns det inte skälig anledning att anta att den finns i behåll, har sökanden rätt att få tillgodohavandet utbetalt till sig. Efter det att innestående medel har betalats ut är bankboken utan verkan.

15 § Bestämmelserna i 14 § tillämpas även på livförsäkringsbrev. En begäran om efterlysning ställs då till styrelsen för det försäkringsbolag där försäkringen tagits eller, om den tagits hos en utländsk försäkringsanstalt som får driva försäkringsrörelse här i landet, till generalagenten, som också har att verkställa efterlysningen.

Om försäkringsfallet ännu inte har inträffat har sökanden, i stället för vad som gäller enligt 14 § andra stycket om utbetalning av tillgodo-

havande, rätt att få ett nytt försäkringsbrev. När det nya försäkringsbrevet har utställts är det förkomna försäkringsbrevet utan verkan.

Dödande av handling i samband med utmätning eller konkurs

16 § Bestämmelserna i 2 och 5–13 §§ gäller i tillämpliga delar även när en handling inte har kunnat påträffas vid utmätning av en fordring eller rättighet eller vid konkurs, om det kan antas att handlingen undanhålls. Ansökan om dödande görs i sådant fall av Kronofogdemyndigheten eller konkursboet.

17 § En ansökan enligt 16 § ska göras hos den tingsrätt där gäldenären ska svara i tvistemål som angår betalningsskyldighet i allmänhet.

Avser ansökan en inteckningshandling ska rätten underrätta den inskrivningsmyndighet som handlägger ärenden om inskrivning av handlingen om ansökan. Rätten ska underrätta samma myndighet om sitt slutliga beslut i ärendet.

18 § Tingsrätten får som villkor för dödande bestämma att utmätningssökanden eller konkursboet ska ställa säkerhet enligt 2 kap. utsökningsbalken för den skada som rätt innehavare av handlingen kan lida. Finns det enligt 2 kap. 27 § utsökningsbalken inte någon skyldighet att ställa säkerhet, får tingsrätten i stället som villkor bestämma att utmätningssökanden ska utfästa sig att ersätta sådan skada. Säkerheten eller utfästelsen får inte återopas om talan väcks senare än tre år från den dag då beslut om handlingens dödande vann laga kraft.

19 § Har en handling dödats av tingsrätten ska en ny handling inte utfärdas. En ny handling ska dock utfärdas om den dödade handlingen är ett pantbrev eller en intecknad fordringshandling. Om beslutet om dödande avser en fordringshandling som är intecknad i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg, ska den nya handlingen efter ansökan utfärdas av inskrivningsmyndigheten.

Om ett överskott uppkommer vid utmätning, får det inte betalas ut till utmätningssökanden utan att den dödade handlingen visas upp eller att utmätningssökanden gör sannolikt att han eller hon inte har handlingen i behåll.

Dödande av inteckning

20 § Är det inte känt var ett pantbrev eller någon annan inteckningshandling finns och har tio år gått från det att handlingen visades upp för anteckning om innehav eller i övrigt visades upp i ett inteckningsärende, får den intecknade egendomens ägare ansöka om att inteckningen dödas trots att handlingen inte kan visas upp.

Kan det antas att ett pantbrev eller företagsinteckningsbrev har tillkommit på sådant sätt eller förlorats av ägaren under sådana omständigheter som utesluter giltig pantsättning, får ansökan om dödande av inteckningen göras även om den i första stycket angivna tiden inte har förlutit.

21 § En ansökan om dödande av inteckning ska göras hos den inskrivningsmyndighet som handlägger ärenden om inskrivning av inteckningen.

Den som senast har antecknats som innehavare av handlingen ska delges ansökningen, om det kan ske. Inskrivningsmyndigheten ska därefter utfärda ett föreläggande, som ska kungöras på det sätt som anges i 8 §. Föreläggandet ska innehålla en beskrivning av handlingen. I föreläggandet ska det också finnas en uppmaning till den som kan inneha handlingen eller vet att den finns i behåll eller som i övrigt kan lämna upplysningar i ärendet att anmäla detta till myndigheten senast en angiven dag. Denna dag ska bestämmas så att minst sex månader kommer att ha förflutit från dagen för kungörandet. Sökanden ska underrättas om innehållet i föreläggandet.

När en ansökan om dödande av inteckning har kommit in till inskrivningsmyndigheten, ska myndigheten anteckna detta i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel.

Vid handläggningen i övrigt gäller 5 och 6 §§ och 10 § första stycket.

22 § Om tiden för anmälan enligt 21 § andra stycket har gått ut och det inte finns någon omständighet som utgör skälig anledning att låta inteckningen fortsätta gälla, ska myndigheten besluta att inteckningen, efter ansökan hos inskrivningsmyndigheten, får dödas utan att handlingen kan visas upp.

Inskrivningsmyndigheten ska anteckna ett beslut om dödande i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel. Har ansökan avslagits, ska detta dock inte antecknas förrän beslutet har vunnit laga kraft.

Vilandebevis och vilandeförklarad inteckningsansökan

23 § Vid tillämpningen av bestämmelserna om dödande av förkommen handling i 1–13 §§ jämföras vilandebevis med pantbrev.

Vid tillämpning av bestämmelserna om dödande av inteckning i 20–22 §§ jämföras vilandeförklarad inteckningsansökan med inteckning.

Överklagande

24 § En förvaltningsmyndighets beslut om dödande av pantbrev i en fastighet eller en tomträtt får överklagas till tingsrätten i den ort där det inskrivningskontor som handlägger inskrivningsärenden avseende fastigheten ligger. Om beslutet avser dödande av pantbrev på grund av inteckning i skepp eller skeppsbygge får det överklagas till tingsrätten i skeppets hemort eller i den ort där bygget utförs.

En förvaltningsmyndighets beslut om dödande av företagsinteckningsbrev eller företagsinteckning får överklagas till tingsrätten i den ort där inskrivningsmyndigheten ligger.

En förvaltningsmyndighets beslut om dödande av intecknad fordringshandling får överklagas till tingsrätten i den ort där inskrivningsmyndig-

heten ligger eller, i fråga om inteckning i järnväg, tingsrätten i den ort där det inskrivningskontor som handlägger inskrivningsärenden avseende järnvägen ligger.

En förvaltningsmyndighets beslut om dödande konossement får överklagas till tingsrätten i godsets bestämmelseort.

I andra fall än som avses i första–fjärde styckena får en förvaltningsmyndighets beslut om dödande av förkommen handling överklagas till tingsrätten i den ort där förpliktelsen ska fullgöras. Om en sådan ort inte är nämnd i handlingen får beslutet överklagas till den tingsrätt där den förpliktade ska svara i tvistemål som avser betalningsskyldighet i allmänhet.

25 § Ett överklagande ska ges in till förvaltningsmyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Bemyndigande

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för handläggning av ärenden enligt denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2011, då lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling ska upphöra att gälla.

2. Den upphävda lagen gäller för en ansökan om dödande av handling eller inteckning som har kommit in till tingsrätten före den 1 oktober 2011.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen tillkallade den 10 november 2005 en särskild utredare för att utreda förutsättningarna för och lämpligheten av att till förvaltningsmyndighet flytta över handläggningen av ärenden som handläggs av tingsrätt i första instans (dir. 2005:124). Utredningen, som antog namnet Ärendeutredningen, överlämnade i oktober 2007 betänkandet Domstolarnas handläggning av ärenden (SOU 2007:65).

En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remitterats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissinstansernas synpunkter finns i lagstiftningsärendet (Ju 2007/8611/DOM).

I lagrådsremissen behandlas förslagen i utredningens betänkande.

4 Allmänna utgångspunkter

4.1 Bakgrund

För att leva upp till medborgarnas krav på hög kvalitet, snabb och effektiv handläggning samt god service bör enligt regeringens mening domstolarnas verksamhet i möjligaste mån renodlas till dömande uppgifter. Sedan tidigare har handläggningen i första instans av ett antal ärendetyper flyttats från allmän domstol till förvaltningsmyndighet. För att tillförsäkra den enskilde rätt till domstolsprövning ges möjlighet att överklaga myndighetens beslut till domstol.

De flesta ärenden om förmynderskap och godmanskap har flyttats från allmän domstol till överförmyndaren med möjlighet att överklaga överförmyndarens beslut till tingsrätt (prop. 1993/94:251). Flera slags associationsrättsliga ärenden som tidigare handlades vid allmän domstol handläggs numera av Bolagsverket med möjlighet att överklaga till tingsrätt, dock att verket i flera ärendetyper inte ska handlägga ett tvistigt ärende utan i stället direkt överlämna det till tingsrätt (bl.a. prop. 1993/94:136 och 2000/01:150). Ärenden om bouppteckningar och ärenden om dödförklaring har överförts från allmän domstol till dåvarande Riksskatteverket, numera Skatteverket (prop. 2000/01:21 och 2004/05:88). Skatteverkets beslut i dessa ärenden får överklagas till förvaltningsrätt. Fastighetsrättsliga inskrivningsärenden har överförts från inskrivningsmyndighet till Lantmäteriverket, numera Lantmäteriet, med möjlighet att överklaga till tingsrätt (prop. 2007/08:54). Andra slags inskrivningsärenden som tidigare förekom vid allmän domstol handläggs numera av Bolagsverket, Sjöfartsverket eller Luftfartsstyrelsen och beslut i dessa ärenden får överklagas till tingsrätt (prop. 2000/01:88 och 2003/04:27).

Erfarenheterna av de reformer som hittills har genomförts är goda. Enligt regeringens mening bör nu renodlingen av domstolarnas verksamhet fortsätta genom att ytterligare ärenden som handläggs av tingsrätt i första instans flyttas till förvaltningsmyndighet.

4.2 Den fortsatta renodlingen av domstolarnas verksamhet

Vilka ärendetyper kan flyttas över?

De allmänna domstolarna handlägger varje år ett stort antal ärendetyper som första instans. En utgångspunkt i det fortsatta arbetet med att renodla domstolarnas verksamhet bör vara att domstolarna som första instans endast ska handlägga ärendetyper som kräver domstolsprövning.

Vissa ärenden bör typiskt sett handläggas i domstol. Det gäller ärenden i vilka det är vanligt med muntliga sammanträden. Det gäller också ärenden där det kan bli aktuellt med bevisupptagning och bevisvärdering samt ärenden som är av särskilt stor betydelse för den enskildes rättsliga status. I andra ärendetyper kan prövningens civilrättsliga karaktär vara framträdande. Även sådana ärenden bör handläggas av allmän domstol.

En del av de ärenden som handläggs av domstol som första instans är dock varken tvistiga eller inrymmer motstående intressen. I sådana ärenden saknas typiskt sett behov av muntlig handläggning eller bevisupptagning. I dessa ärenden ska domstolen i allmänhet inte heller göra någon kvalificerad rättslig bedömning. Utgångspunkten bör vara att sådana ärenden ska flyttas från domstol till förvaltningsmyndighet. En förutsättning är dock att det finns en förvaltningsmyndighet som har tillräcklig kompetens för att hantera den aktuella ärendetyper. Vidare bör i möjligaste mån handläggningen flyttas till en myndighet som har anknytning till den aktuella ärendetyper. För att den enskilde ska vara tillförsäkrad en rätt till domstolsprövning bör det vid en överflyttning införas en möjlighet att överklaga myndighetens beslut till domstol.

Vid bedömningen av om handläggningen bör flyttas till förvaltningsmyndighet måste dessutom beaktas att det på vissa rättsområden finns EU-rättsakter och internationella konventioner som förpliktar Sverige att garantera domstolsprövning redan i första instans. Av betydelse är också att det enligt utländsk rätt kan krävas att ett beslut har fattats av domstol för att verkställighet ska ske av ett svenskt avgörande.

Överklagande

Beslut av förvaltningsmyndighet överklagas vanligen till allmän förvaltningsdomstol. I tidigare lagstiftningsärenden som avser överflyttning av ärenden från domstol till förvaltningsmyndighet förekommer såväl att myndighetens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol som att beslutet får överklagas till allmän domstol. Avgörande för valet av överinstans har varit vilken instans som framstår som bäst lämpad att överpröva ett beslut med hänsyn till ärendets karaktär (bl.a. prop. 2000/01:88 s. 46 f. och 2003/2004:27 s. 69). Regeringen anser att samma synsätt bör gälla även i fortsättningen. Det innebär exempelvis att om den prövning som ska göras i ett överklagat ärende har civilrättslig karaktär, denna bör göras av allmän domstol. Detsamma bör enligt regeringens uppfattning gälla om ärendetyper har nära anknytning till andra ärendetyper som överklagas till allmän domstol.

5 Associationsrättsliga ärenden

5.1 Genomförda förändringar

De allmänna domstolarna handlägger flera olika slags associationsrättsliga ärenden. I betydande omfattning har under senare år domstolarna avlastats sådana ärenden genom att prövningen i första instans har flyttats till förvaltningsmyndighet.

Efter reformer 1993 och 2001 har flertalet ärenden om likvidation förts över till nuvarande Bolagsverket (prop. 1993/94:136 och 2000/01:150).

Den 1 januari 1995 trädde ett antal ändringar i den då gällande aktiebolagslagen (1975:1385) i kraft som innebar en anpassning till EG:s tredje bolagsrättsliga direktiv (fusionsdirektivet). Samtidigt – som ett led i renodlingen av domstolarnas verksamhet – flyttades ärenden om tillstånd till fusion från allmän domstol till Patent- och registreringsverket, numera Bolagsverket. Tvistiga ärenden ska dock överlämnas till tingsrätt. Den 15 februari 2008 införlivades EG:s direktiv om gränsöverskridande fusioner i svensk rätt. Enligt bestämmelserna ska Bolagsverket i huvudsak ha samma roll vid en sådan gränsöverskridande fusion som verket har vid en fusion mellan svenska bolag. I det sammanhanget skedde också en anpassning av bestämmelserna i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar om förfarandet vid fusioner mellan svenska ekonomiska föreningar till motsvarande bestämmelser i aktiebolagslagen om fusion mellan svenska aktiebolag (prop. 2007/08:19 s. 71 f.)

Före den 1 januari 2006 handlades alla ärenden om tillstånd till verkställighet av beslut om nedsättning av aktiekapital och tillstånd till vinstutdelning efter sådan nedsättning av allmän domstol. Numera handlägger Bolagsverket dessa ärenden som första instans. Tvistiga ärenden ska dock överlämnas till tingsrätt.

5.2 Ärenden om likvidation

Regeringens förslag: Handläggning av ärenden om likvidation av *sparbank, medlemsbank* eller *bankaktiebolag* på den grunden att tillståndet att driva bankrörelse har återkallats utan att banken eller bolaget i stället fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse ska flyttas från allmän domstol till Bolagsverket. Bolagsverkets beslut ska kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol ska vara tingsrätten i den ort där bolagets eller bankens styrelse har sitt säte.

För Bolagsverkets handläggning av ärenden om likvidation av sparbanker och medlemsbanker införs bestämmelser om kungörelse av ett s.k. likvidationsföreläggande.

Om en sparbank eller medlemsbank försätts i konkurs och konkursen avslutas med överskott ska rätten i samband med att den fastställer utdelning i konkursen besluta att banken ska gå i likvidation.

Utredningens förslag i fråga om sparbanker, medlemsbanker och bankaktiebolag överensstämmer med regeringens (SOU 2007:65 s. 228 f.). Utredningen föreslår vidare att handläggningen av ärenden om likvidation av aktiebolag och ekonomiska föreningar efter avslutad konkurs flyttas från allmän domstol till Bolagsverket (SOU 2007:65 s. 190 f. och 204 f.). Utredningen föreslår också att handläggningen av ärenden om likvidation av stiftelser på grund av brist på tillgångar i stiftelsen ska flyttas från allmän domstol till Bolagsverket. Om en stiftelse försätts i konkurs och konkursen avslutas med överskott ska rätten i samband med att den fastställer utdelning i konkursen besluta att stiftelsen ska gå i likvidation (SOU 2007:65 s. 216 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har ingen invändning mot utredningens förslag.

Ystads tingsrätt avstyrker förslaget att ärenden om likvidation av aktiebolag och ekonomiska föreningar efter avslutad konkurs ska flyttas till Bolagsverket och anför att ärendena är nära förknippade med själva konkursen som handläggs vid allmän domstol, varför det framstår som mest effektivt att domstolen i samband med avslutandet av konkursen fattar likvidationsbeslutet. Enligt tingsrätten är en sådan handläggning också enhetlig och logisk för den enskilde.

I fråga om ärenden om likvidation av stiftelser avstyrker *Hovrätten för Övre Norrland, Falu tingsrätt, Gävle tingsrätt, Justitiekanslern* och *Institutionen för fastigheter och byggande vid Kungliga Tekniska Högskolan (KTH)* förslaget. Hovrätten för Övre Norrland, Ystads tingsrätt, Justitiekanslern och Institutionen för fastigheter och byggande vid KTH påpekar att en överflyttning av handläggningen av ärenden om likvidation av stiftelser från allmän domstol till Bolagsverket skulle avvika från den ordning som gäller för aktiebolag och att fördelarna med att flytta handläggningen inte uppväger nackdelarna. Falu tingsrätt och Gävle tingsrätt anför att Bolagsverket enligt nuvarande ordning inte har några ärenden rörande stiftelser och att antalet ärenden dessutom är så litet att några samordningsvinster knappast kan göras. *Länsstyrelsen i Stockholms län* och *Länsstyrelsen i Östergötlands län* föreslår att handläggningen av dessa ärenden i stället ska flyttas till länsstyrelsen, som är tillsynsmyndighet för stiftelser.

Skälen för regeringens förslag

Handläggningen av vissa ärenden om likvidation av sparbank, medlemsbank och bankaktiebolag flyttas till Bolagsverket

Enligt 6 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619), 9 kap 4 § lagen (1995:1570) om medlemsbanker och 10 kap. 31 § bank- och finansieringsrörelselagen (2004:297) ska en sparbank, en medlemsbank eller ett bankaktiebolag gå i likvidation om bankens eller bolagets tillstånd att driva bankrörelse har återkallats utan att banken eller bolaget i stället har fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse. En fråga om likvidation på denna grund prövas enligt gällande ordning av allmän domstol på ansökan av bl.a. Finansinspektionen. När det gäller likvidation i nu aktuella fall är rättens prövning begränsad till att undersöka om

banken har tillstånd att driva bankrörelse. Det är således inte fråga om några rättsliga överväganden som ska göras vid handläggningen, utan en kontroll av förekomsten av vissa fakta. Handläggningen av ärenden av detta slag kräver dessutom normalt sett inte något inslag av muntlighet. Enligt regeringens uppfattning är ärendena av sådan karaktär att de bör flyttas från allmän domstol till Bolagsverket.

Bolagsverkets beslut i ärenden om likvidation av aktiebolag och ekonomiska föreningar överklagas till tingsrätten i den ort där bolagets eller föreningens styrelse har sitt säte. Motsvarande forumregel bör gälla för överklaganden av beslut som rör likvidation av bankaktiebolag, medlemsbanker eller sparbanker.

När det gäller Bolagsverkets handläggning av de ärenden om likvidation som flyttas över dit kommer, om inte några särskilda förfaranderegler skapas, handläggningen att ske enligt förvaltningslagens (1986:223) bestämmelser. Med hänsyn till skyddet för borgenärerna bör, i likhet med vad som gäller för aktiebolag och ekonomiska föreningar, Bolagsverket ge banken och borgenärer tillfälle att yttra sig samt kungöra ett s.k. likvidationsföreläggande. Enligt 6 kap. 4 § sparbankslagen och 9 kap. 6 § lagen om medlemsbanker har sökanden i ett likvidationsförfarande under vissa förutsättningar rätt till ersättning av bankens medel för de kostnader som han eller hon haft för delgivning, kungörelse och expeditioner i ärendet. Numera kan sådana kostnader inte uppkomma för sökanden annat än i mycket speciella undantagsfall. Bestämmelserna har därmed förlorat sin praktiska betydelse och bör, i likhet med motsvarande tidigare bestämmelser i aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar, tas bort (prop. 2000/01:150 s. 54 f. och prop. 2002/03:147 s. 28 f.).

Enligt de nuvarande bestämmelserna i lagen om sparbanker och medlemsbanker ska, om en bank är försatt i konkurs och denna avslutas med överskott, styrelsen eller förvaltaren inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att banken ska gå i likvidation. Om det inte fattas ett sådant beslut inom föreskriven tid ska tingsrätten besluta att sparbanken eller medlemsbanken ska gå i likvidation (6 kap. 2 § första stycket 2 sparbankslagen och 9 kap. 4 § första stycket 3 lagen om medlemsbanker). Enligt regeringens mening bör förfarandet i samband med överskottskonkurs i sparbank eller medlemsbank förenklas på motsvarande sätt som tidigare skett på aktiebolagsrättens och föreningsrättens områden. Detta innebär att tingsrätten i anslutning till att den fastställer utdelning i konkursen också ska besluta om likvidation.

Ärenden som även i fortsättningen bör handläggas av allmän domstol

Regeringen har i tidigare lagstiftningsärenden avseende aktiebolag och ekonomiska föreningar gjort bedömningen att den nuvarande uppdelningen av ärenden om likvidation mellan allmän domstol och Bolagsverket är väl avvägd (2000/01:150, 2002/03:147 och 2004/05:85). Regeringen finner inte skäl att nu göra någon annan bedömning. Regeringen delar alltså inte utredningens bedömning att handläggningen av vissa likvidationsärenden avseende aktiebolag och ekonomiska föreningar bör flyttas från allmän domstol.

Reglerna om likvidation av stiftelser är utformade i nära överensstämmelse med bestämmelserna om likvidation av aktiebolag. I linje med regeringens bedömning att nuvarande uppdelning mellan allmän domstol och Bolagsverket avseende likvidation av aktiebolag bör bestå, bör inte heller några ärenden om likvidation av stiftelser nu flyttas över till Bolagsverket. Till detta kommer, som några remissinstanser påpekat, att Bolagsverket inte handlägger några andra ärenden avseende stiftelser. Sammantaget anser regeringen att allmän domstol även i fortsättningen bör pröva ärenden om likvidation av stiftelser på grund av kapitalbrist. Vid den bedömningen saknas skäl att inom ramen för detta lagstiftningsärende göra några andra förändringar i bestämmelserna om likvidation av stiftelser.

5.3 Ärenden om entledigande av likvidator och ersättning av allmänna medel till likvidator

Regeringens bedömning: Den nuvarande uppdelningen av ärenden om entledigande av likvidator mellan allmän domstol och Bolagsverket bör bestå. Detsamma gäller ärenden om ersättning av allmänna medel till likvidator.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att handläggningen av ärenden om entledigande av likvidator för ekonomiska föreningar och aktiebolag ska flyttas från allmän domstol till Bolagsverket. Utredningen föreslår vidare att det i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och i aktiebolagslagen (2005:551) föreskrivs att en likvidator har rätt till skäligen ersättning av allmänna medel, om inte ersättningen kan betalas ur bolagets eller föreningens tillgångar. Ersättningen ska beslutas av Bolagsverket (SOU 2007:65 s. 192 f. och 206 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har ingen invändning mot utredningens förslag.

Bolagsverket anför beträffande förslaget om överflyttning av ärenden om entledigande av likvidator till Bolagsverket att verkets tillgång till information om hur likvidatorer fullgör sina uppdrag i hög grad varierar mellan olika bolag eller föreningar och likvidatorer. Verket bör därför inte åläggas en skyldighet att agera för att entlediga en likvidator utan endast ges möjlighet att göra detta när det finns anledning därtill. *Institutionen för fastigheter och byggande vid Kungliga Tekniska Högskolan (KTH)* framhåller att den föreslagna ordningen framstår som lämplig när likvidatorn själv begär eller medger att bli entledigad. När ansökningen görs av annan än likvidatorn kan det emellertid vara fråga om motsättningar mellan olika aktieägare eller mellan likvidatorn och vissa aktieägare eller medlemmar i föreningen. Enligt *Institutionen för fastigheter och byggande vid KTH* framstår det bl.a. därför som mindre lämpligt att flytta över dessa ärenden till förvaltningsmyndighet.

Hovrätten för Nedre Norrland anför beträffande förslaget att överflytta ersättningsärenden till Bolagsverket anför att de föreslagna bestämmelserna är otydliga rörande rätten till överklagande.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt gällande ordning ska, om en likvidator själv ansöker om att bli entledigad, ansökan prövas av den instans som har förordnat honom eller henne. Om frågan om entledigande initieras av någon annan än likvidatorn, ska ansökan prövas av allmän domstol, oavsett om det är Bolagsverket eller allmän domstol som har förordnat likvidatorn (11 kap. 6 c § lagen om ekonomiska föreningar och 25 kap. 29 § aktiebolagslagen). I ett tidigare lagstiftningsärende har ansetts att frågan om entledigande i dessa situationer typiskt sett är tvistig i något avseende och att den därför lämpligen bör prövas av domstol (prop. 2000/01:150).

Bedömningen av om en person är lämplig att inneha uppdrag som likvidator är i och för sig ingen typisk domstolsuppgift. Som anförs av *Institutionen för fastigheter och byggande vid Kungliga Tekniska Högskolan (KTH)* är ett ärende där någon annan än likvidatorn begär dennes entledigande emellertid typiskt sett tvistigt, antingen genom att motsättningar föreligger mellan olika aktieägare eller medlemmar eller mellan likvidatorn och vissa aktieägare eller medlemmar. I tvistiga fall bör enligt regeringens mening frågan om entledigande prövas av domstol, oavsett vem som har förordnat likvidatorn.

Ett alternativ skulle, som Institutionen för fastigheter och byggande vid KTH anført, kunna vara att låta Bolagsverket besluta om entledigande av likvidator så länge det inte finns några intresse motsättningar. Om det under ärendets handläggning visar sig att det föreligger olika uppfattningar, skulle Bolagsverket kunna överlämna ärendet till domstol för fortsatt handläggning. En sådan ordning skulle emellertid innebära att myndigheten måste bygga upp en kompetens för att handlägga dessa ärenden samtidigt som tingsrätterna fortfarande skulle behöva avdela resurser för handläggningen av de tvistiga ärendena i sådan utsträckning att det kan ifrågasättas om någon egentlig renodling av verksamheten skulle uppnås. Därtill kommer att en sådan ordning skulle riskera att leda till att handläggningen av ärendena – som regelmässigt är brådskande – skulle fördröjas samt att ett sådant system skulle vara oöverskådligt ur den enskildes perspektiv. En sådan ordning framstår därför inte som något lämpligt alternativ.

Sammantaget gör regeringen bedömningen att den befintliga uppdelningen mellan allmän domstol och Bolagsverket vad gäller ärenden om entledigande av likvidator för ekonomiska föreningar och aktiebolag bör bestå.

Vid den bedömningen saknas skäl att inom ramen för detta lagstiftningsärende göra någon ändring av uppdelningen mellan allmän domstol och Bolagsverket vad gäller utbetalning av ersättning av allmänna medel till likvidator.

Enligt regeringens uppfattning finns, som utredningen funnit, skäl att överväga regleringen av Bolagsverkets rätt att besluta om ersättning av allmänna medel till likvidator. Stöd för dessa beslut finns för närvarande i 4 § förordningen (2007:1110) med instruktion för Bolagsverket tillsammans med regeringens regleringsbrev till myndigheten. Formerna för en sådan författningsreglering bör dock övervägas i särskild ordning. Regeringen avstår därför nu från att lämna något författningsförslag i den delen.

5.4 Ärenden om att en tillgång av obetydligt värde ska tillfalla Allmänna arvsfonden

Regeringens förslag: Handläggningen av ärenden om att en tillgång av obetydligt värde ska tillfalla Allmänna arvsfonden i samband med likvidation, ska flyttas från allmän domstol till Bolagsverket. Bolagsverkets beslut ska kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol ska vara tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2007:65 s. 193 f. och 207).

Remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Om en aktieägare inom fem år från avslutad likvidation inte anmäler sig för att lyfta sin andel av kvarvarande tillgångar, ska andelen tillfalla övriga aktieägare. Är det fråga om en tillgång av obetydligt värde, kan dock tingsrätten på anmälan av likvidatorn besluta att tillgången ska tillfalla Allmänna arvsfonden (25 kap. 42 § aktiebolagslagen). Detsamma gäller om det efter att ett aktiebolag upplösts efter likvidation framkommer en tillgång av obetydligt värde (25 kap. 44 § aktiebolagslagen).

På motsvarande sätt kan tingsrätten när det gäller ekonomiska föreningar på anmälan av likvidatorn besluta att vissa tillgångar av obetydligt värde ska tillfalla Allmänna Arvsfonden (11 kap. 13 § lagen om ekonomiska föreningar).

Ärenden av detta slag är som regel okomplicerade och domstolen behöver sällan göra några kvalificerade rättsliga överväganden. Till detta kommer att dessa sällan kan antas vara tvistiga. Ärendena är alltså inte av sådan karaktär att de behöver handläggas av domstol. Handläggningen av ärenden om att en tillgång av obetydligt värde ska tillfalla Allmänna arvsfonden bör således, som utredningen föreslår, överföras från allmän domstol till Bolagsverket.

Bolagsverkets beslut bör kunna överklagas. Med hänsyn till allmän domstols roll i övrigt när det gäller frågor om likvidation får det anses lämpligt att överklagande sker till tingsrätt. Behörig domstol bör vara tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

5.5 Ärenden om ersättare för styrelseledamot

Regeringens förslag: Handläggningen av ärenden om utseende av ersättare för styrelseledamot i aktiebolag ska flyttas från allmän domstol till Bolagsverket. Bolagsverkets beslut ska kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol ska vara tingsrätten i den ort där bolaget styrelse har sitt säte.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2007:65 s. 197).

Remissinstanserna har ingen invändning mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nu gällande ordning utser allmän domstol ersättare för en styrelseledamot i ett aktiebolag som enligt bolagsordningen ska utses på annat sätt än genom val av bolagsstämman, om sådan ledamot inte har utsetts (8 kap. 16 § aktiebolagslagen). Handläggningen är skriftlig och går i stort sett ut på att kontrollera förekomsten av vissa faktiska förhållanden. Visserligen inbegriper handläggningen en tolkning av det civilrättsliga avtal som bolagsordningen utgör, men det torde sällan bli fråga om några större tolkningsproblem eller kvalificerade rättsliga överväganden. I allmänhet råder heller inte tvist i något avseende. Enligt regeringens uppfattning är alltså ärendenas karaktär sådan att en överflyttning från allmän domstol till förvaltningsmyndighet kan ske.

Bolagsverket handlägger ett antal andra ärenden på det associationsrättsliga området och har stor erfarenhet av aktiebolagsrätt i allmänhet. Bolagsverket framstår därmed som en naturlig mottagare av den nu aktuella ärendetypen.

Mot den angivna bakgrunden bör handläggningen av ärenden om ersättare för styrelseledamot flyttas till Bolagsverket. I linje med tidigare förslag bör Bolagsverkets beslut kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol bör vara tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

5.6 Ärenden om förordnande av god man vid inlösen av minoritetsaktier

Regeringens förslag: Handläggningen av ärenden om förordnande av god man vid inlösen av minoritetsaktier ska flyttas från Stockholms tingsrätt till Bolagsverket. Bolagsverkets beslut ska kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol ska vara Stockholms tingsrätt.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2007:65 s. 198 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har ingen invändning mot förslaget. *Institutionen för fastigheter och byggande vid Kungliga Tekniska Högskolan (KTH)* gör samma överväganden i denna del som i fråga om entledigande av likvidator (se närmare avsnitt 5.3).

Skälen för regeringens förslag: En aktieägare som innehar mer än nio tiondelar av aktierna i ett aktiebolag har rätt att av de övriga aktieägarna lösa in återstående aktier (22 kap. 1 § aktiebolagslagen). Om överenskommelse inte kan träffas om rätten till inlösen eller om lösenbeloppets storlek, kan majoritetsägaren hos bolagets styrelse begära att tvisten avgörs av skiljemän och därvid uppge skiljeman. Styrelsen ska enligt 22 kap. 7 § aktiebolagslagen genom kungörelse underrätta de aktieägare mot vilka lösenanspråket riktar sig och därvid ange att dessa har att uppge skiljeman. Om dessa aktieägare inte kan enas om en skiljeman ska bolagets styrelse hos Stockholms tingsrätt begära att en god man utses. Den vars aktier kan lösas in har rätt att begära att så sker. Den gode mannen har bl.a. till uppgift att utse en skiljeman.

Ärenden om utseende av god man vid inlösen av minoritetsaktier innefattar inte någon kvalificerad rättslig prövning. Frågan om det föreligger förutsättningar för att utse god man är typiskt sett inte tvistig. Handläggningen av ärendena går i stället ut på att bedöma en viss persons lämplighet att inneha uppdraget som god man. Ärendenas karaktär är således sådan att handläggningen kan flyttas till förvaltningsmyndighet. Bolagsverket handlägger ett antal andra ärenden på det associationsrättsliga området och har stor erfarenhet av aktiebolagsrätt i allmänhet. Bolagsverket framstår därmed som en naturlig mottagare av den nu aktuella ärendetypen.

Regeringen föreslår därför att handläggningen av ärenden om förordnande av god man vid inlösen av minoritetsaktier flyttas från Stockholms tingsrätt till Bolagsverket.

Bolagsverkets beslut bör kunna överklagas. Mål om inlösen av minoritetsaktier kan, efter klander av skiljemännens avgörande, prövas av allmän domstol. Detta gäller såväl i fråga om skiljemännens slutliga avgörande som i fråga om förordnanden om s.k. förhandstillträde. Mot denna bakgrund är det naturligt att också Bolagsverkets beslut om förordnande av god man får överklagas till allmän domstol.

Regeringen har i olika sammanhang uttalat att alla allmänna domstolar respektive allmänna förvaltningsdomstolar ska kunna pröva alla slags mål och att specialfora som huvudregel bör undvikas (se t.ex. prop. 2008/09:165 s. 105). Endast när det för en viss måltyp finns mycket speciella behov som inte kan tillgodoses på annat sätt kan det enligt regeringens uppfattning vara aktuellt att vidta särskilda åtgärder, t.ex. genom att koncentrera måltypen till viss domstol. Samma överväganden gör sig gällande när det gäller överklagande.

Vad gäller ärenden om förordnande av god man vid inlösen av minoritetsaktier konstaterar regeringen att handläggningen enligt nuvarande ordning är koncentrerad till Stockholms tingsrätt. Stockholms tingsrätt är också enligt 22 kap. 24 § aktiebolagslagen exklusivt behörig att pröva talan mot skiljedom i inlösenmål. Enligt regeringens uppfattning bör därför koncentrationen till Stockholms tingsrätt bestå tills vidare (jfr SOU 2010:44 s. 342 och 343). Bolagsverkets beslut bör alltså överklagas till Stockholms tingsrätt.

5.7 Ärenden om förordnande av förvaltare att företräda aktier och andelar

Regeringens bedömning: Ärenden enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden om förordnande av förvaltare att företräda aktier eller andelar som inte får företrädas av ägare, bör även i fortsättningen handläggas av allmän domstol.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att denna ärendetyp flyttas från allmän domstol till Finansinspektionen (SOU 2007:65 s. 232 f.)

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget. *Hovrätten för Övre Norrland* avstyrker

förslaget och ifrågasätter lämpligheten av att Finansinspektionen ska utse förvaltare att rösta för innehav i ett av inspektionens tillsynsobjekt.

Skälen för regeringens bedömning: I samband med att någon avser att förvärva en större post aktier eller andelar i en bank, ett kreditmarknadsföretag eller ett försäkringsföretag, ska Finansinspektionen enligt 24 kap. 1–3 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden göra en lämplighetsprövning av denne. Prövningen sker i samband med att frågan om verksamhetstillstånd prövas och vid förvärv av aktier eller andelar i en redan bestående verksamhet. Syftet med bestämmelsen om ägarprövning är att så långt som möjligt förhindra att olämpliga personer blir ägare till aktier och andelar som ger ett väsentligt inflytande över verksamheten. Finansinspektionen har i sin verksamhet också andra möjligheter att ingripa mot ägare som har visat sig vara olämpliga eller som annars kan komma att missbruka sin ställning. Finansinspektionen får t.ex. besluta att den som har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar i ett kreditinstitut vid stämman inte får företräda fler aktier eller andelar än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat. Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen i stället ansöka om att tingsrätten förordnar en lämplig person att företräda aktierna eller andelarna (24 kap. 10 § lagen om värdepappersmarknaden).

I samband med att möjligheten att förordna förvaltare för aktier eller andelar infördes diskuterades om denna uppgift borde ankomma på Finansinspektionen (prop. 1995/96:173 s. 82). Det ansågs att det i viss mån kunde ifrågasättas om det var lämpligt att Finansinspektionen utsåg förvaltare att rösta för ett kvalificerat aktie- eller andelsinnehav i ett av inspektionens tillsynsobjekt. Dessutom anfördes att det var vanligt förekommande att förvaltare av olika slag utses av domstol. Regeringen stannade mot denna bakgrund för att uppgiften att förordna förvaltare skulle ankomma på domstol. Enligt utredningens mening finns ändå starka skäl för att uppgiften i stället bör anförtros en förvaltningsmyndighet. Utredningen har därför föreslagit att uppgiften flyttas till Finansinspektionen.

Finansinspektionen har enligt nuvarande ordning i sin tillsyn över finansiella företag och försäkringsföretag långt gående befogenheter. Ett beslut av Finansinspektionen om förbud att företräda aktier eller andelar är ett mycket ingripande beslut för den enskilde. Beslutet kan dessutom kombineras med ett föreläggande att avyttra aktierna eller andelarna. Det kan därför synas naturligt att även beslut om att förordna en förvaltare att företräda aktierna i den aktuella situationen ska kunna fattas av inspektionen.

Möjligheten att förordna förvaltare infördes för att begränsa sådana olägenheter som kan följa av förbudet att företräda aktier eller andelar. En förutsättning för att förvaltare ska kunna förordnas är att det finns särskilda skäl. Det kan antas att aktieägaren och Finansinspektionen ofta har olika uppfattningar om behovet att förordna förvaltare. En sådan situation påminner om en tvist. Dessutom bör, som framhållits såväl i det tidigare lagstiftningsärendet som av Hovrätten för Övre Norrland, beaktas att Finansinspektionen i sin roll som tillsynsmyndighet har intressen att bevaka som kan stå i strid med aktieägarens samt att det från allmänna utgångspunkter framstår som mindre lämpligt att inspektionen – låt vara indirekt – tillåts ha inflytande över beslutsfattandet i ett av sina egna tillsynsobjekt. Sammantaget anser regeringen att övervägande skäl

alltjämt talar för att frågor om förordnande av förvaltare i de nu aktuella ärendena bör prövas av domstol.

6 Ärenden om dödande av handling

6.1 Dödande av förkommen handling och dödande av inteckning

Regeringens förslag: Handläggningen av ärenden om dödande av förkommen handling och ärenden om dödande av inteckning ska flyttas från allmän domstol till förvaltningsmyndighet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2007:65 s. 248 f.).

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan invändning. *Hovrätten för Övre Norrland* anför när det gäller löpande skuldebrev och växlar att det ofta framställs sakinvändningar som måste prövas, vilket gör att hovrätten ställer sig tveksam till att ärendena handläggs av förvaltningsmyndighet.

Skälen för regeringens förslag: I lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling, i det följande kallad 1927 års lag, finns bestämmelser om dödande av förkommen handling och om dödande av inteckning. Syftet med dödningsförfarandet är att den som har förlorat en handling, vars innehav utgör villkor för utövande av en rättighet, inte ska förlora möjligheten att göra sin rätt gällande. Antalet ärenden som handläggs enligt 1927 års lag uppgår för närvarande till cirka 7 000 per år, varav det stora flertalet är fastighetsanknutna. Allt fler av de handlingar som berörs av bestämmelserna hanteras elektroniskt.

Förfarandet enligt 1927 års lag bygger på att den som kan lämna upplysningar om en förkommen handling ska underrättas om att den är förkommen genom ett offentligt förfarande och därigenom få en möjlighet att höra av sig. Ansökan om dödande av handling ska göras av den som har förlorat handlingen. Ansökan ges enligt huvudregeln in till tingsrätten på den ort där förpliktelsen ska fullgöras eller, om sådan ort inte är angiven i handlingen, vid den förpliktades allmänna tvistemålsforum.

Handläggningen vid tingsrätten, som vanligtvis sköts av domstolssekreterare och notarier, består till största delen av att kontrollera att alla formaliteter beträffande ansökan och kungörande är uppfyllda samt, i förekommande fall, att kontrollera fakta i något inskrivningsregister. Handläggningen innefattar inte några rättsliga överväganden och prövningen sker huvudsakligen utan någon egentlig bevisvärdering. Därtill kommer att ärendena mycket sällan är tvistiga. Mot denna bakgrund talar starka skäl för att flytta handläggningen från allmän domstol till förvaltningsmyndighet.

Flyttas dessa ärenden från domstol till förvaltningsmyndighet kan emellertid handläggningen av ärenden om dödande av handling inte ske vid muntlig förhandling. Betydelsen av detta bör dock inte överdrivas

eftersom muntliga inslag knappast förekommer vid handläggningen av dessa ärenden. Det bör också beaktas att en part även vid handläggning av ett ärende vid förvaltningsmyndighet enligt förvaltningslagen vanligtvis har rätt att lämna uppgifter muntligt. Den faktiska möjligheten för en part att lägga fram sin sak muntligen i första instans försvinner därför inte även om handläggningen flyttas från domstol. Inom ramen för myndigheternas muntliga handläggning torde tillfredsställande utredning i många fall kunna åstadkommas och behovet av upptagning av muntlig bevisning därmed minska. Ett eventuellt behov av att ta upp muntlig bevisning kan tillgodoses vid domstolens handläggning av ett överklagat beslut från förvaltningsmyndigheten.

Sammantaget anser regeringen att handläggningen av ärenden om dödande av förkommen handling och ärenden om dödande av inteckning bör flyttas från allmän domstol till förvaltningsmyndighet.

6.2 Handläggande förvaltningsmyndigheter

Regeringens förslag: Ärenden om dödande av förkommen handling ska enligt huvudregel handläggas av Kronofogdemyndigheten.

Ärenden om dödande av förkommen handling som avser en handling som blivit inskriven i en inskrivningsbok eller ett inskrivningsregister och ärenden om dödande av inteckning, ska dock handläggas av den inskrivningsmyndighet som handlägger ärenden om inskrivning av sådan handling som ansökan om dödande avser.

Ärenden om dödande av aktiebrev eller handling vars uppvisande utgör villkor för att antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, ska handläggas av Bolagsverket.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2007:65 s. 249 f.)

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget. Enligt *Skellefteå tingsrätt* framstår Kronofogdemyndigheten inte som något naturligt val när det gäller handläggande myndighet för ärendena som avser handlingar som inte har blivit inskrivna i något register. För att handlägga dödandeärendena som gäller skuldebrev och liknande borde man enligt tingsrätten välja en myndighet som inte själv driver kravmål. *Kronofogdemyndigheten* anför att det bör övervägas om inte uppdelningen mellan Kronofogdemyndigheten och Bolagsverket bör ändras så att endera myndigheten handlägger samtliga ärenden om dödning. Kronofogdemyndigheten ser inget hinder mot att handlägga de ärenden som utredningen föreslår ska handläggas av Bolagsverket.

Skälen för regeringens förslag: Vid valet av den eller de förvaltningsmyndigheter som ska överta handläggningen av ärendena om dödande av förkommen handling bör myndighetens verksamhet i övrigt vara av avgörande betydelse.

Ärenden om dödande av förkommen inteckningshandling och dödande av inteckning har stark anknytning till den myndighet som är inskriv-

ningsmyndighet för den handling eller inteckning som ärendet om dödning avser. Handläggningen av dödandeärendet förutsätter att vissa uppgifter hämtas från inskrivningsmyndigheten. Inskrivningsmyndigheten ska vidare underrättas såväl om att en ansökan om dödning har kommit in som om att den slutligen har prövats för att registreringsåtgärder ska kunna vidtas. Dessutom ska inskrivningsmyndigheten efter ansökan utfärda en ny handling. Om handläggningen av ärenden om dödande av inteckningshandling och dödande av inteckning förs över till de myndigheter som är inskrivningsmyndigheter skulle samordning i de olika delarna underlättas och hanteringen rationaliseras. Starka ändamåls-skäl talar därför för att ärenden om dödande av inteckningshandling och dödande av inteckning handläggs vid de myndigheter som är inskrivningsmyndigheter.

Det anförda innebär att ärenden om dödande av pantbrev på grund av inteckning i fastighet eller tomträtt eller vissa järnvägar bör handläggas av Lantmäteriet. Ärenden om dödande av pantbrev på grund av inteckning i skepp eller skeppsbygge och inteckning i luftfartyg bör handläggas av Transportstyrelsen. Hos respektive inskrivningsmyndighet bör dessutom handläggas ärenden om dödande av inteckning för vilken pantbrev utfärdats.

Ärenden om dödande av handling med associationsrättslig anknytning, exempelvis företagsinteckningar, företagsinteckningsbrev, aktiebrev och handlingar vars företeende utgör villkor för att antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, bör fortsättningsvis handläggas av Bolagsverket. Bolagsverket handlägger ett stort antal andra ärenden med associationsrättslig anknytning och ansvarar för associationsrättsliga register. Ärenden om dödande av nyss nämnda handlingar har enligt regeringens mening sådan anknytning till Bolagsverkets övriga verksamhet att de bör handläggas av den myndigheten.

Ärenden om dödande av sådan handling som inte blivit inskriven i inskrivningsbok eller inskrivningsregister och som inte heller har associationsrättslig anknytning, bör handläggas av Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndighetens primära verksamhetsområde är exekutionsrätt. Detta rättsområde tangerar i viss mån det fordringsrättsliga området. Bland de ärenden som i fortsättningen bör handläggas av Kronofogdemyndigheten finns ärenden om dödande av löpande skuldebrev och växlar.

6.3 Handläggningsfrågor

Regeringens förslag: I ärenden om dödande av förkommen handling och ärenden om dödande av in-teckning ska den förvaltningsmyndighet som handlägger ärendet genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar ge den som har kännedom om handlingen tillfälle att yttra sig.

Förvaltningsmyndighetens beslut ska kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol ska vara tingsrätten i den ort där förpliktelsen ska fullgöras eller, om sådan ort inte framgår av handlingen, den tingsrätt där den förpliktade ska svara i tvistemål i allmänhet. Om det är fråga om pantbrev i en fastighet eller en tomträtt, är behörig domstol den tingsrätt inom vars domkrets fastigheten ligger.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2007:65 s. 252 f.). Utredningen föreslår dock att behörig tingsrätt att pröva överklaganden av förvaltningsmyndighetens beslut ska vara Gävle tingsrätt.

Remissinstanserna: *Falu tingsrätt, Gävle tingsrätt, Sjöfartsverket* och *Lantmäteriet* tillstyrker eller har ingen invändning mot valet av Gävle tingsrätt som behörig domstol. *Länsrätten i Västernorrlands län* anför med hänvisning till den ordning som gäller för överklagande i övriga inskrivningsärenden att det är otillfredsställande att inte samma instansordning gäller för alla beslut från inskrivningsmyndighet.

Skälen för regeringens förslag

Förfaranderegler

De ärenden som regeringen föreslår ska flyttas över till förvaltningsmyndighet kommer, i den mån inga särskilda förfaranderegler införs, att vid myndigheten handläggas enligt förvaltningslagen (1986:223).

Enligt nuvarande ordning ska tingsrätten, om sökanden har gjort sannolikt att handlingen har förstörts eller förkommit, utfärda offentlig stämning. Stämningen ska kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Med hänsyn till skyddet för tredje man anser regeringen att en ordning som motsvarar den som för närvarande gäller även bör gälla efter överflyttningen. Den förvaltningsmyndighet som handlägger ett dödandeärende ska således ge den som har kännedom om handlingen tillfälle att yttra sig. Det sker lämpligen genom att myndigheten utfärdar ett föreläggande om detta som kungörs i Post- och Inrikes Tidningar.

Det bör föreskrivas att inskrivningsmyndigheterna ska underrätta bl.a. den in-tecknade egendomens ägare och den senast antecknade innehavaren av handlingen om ansökan. Enligt nuvarande ordning ska sökanden underrätta dessa personer, även om det i praktiken brukar göras av rätten. De nu utpekade förvaltningsmyndigheterna har genom sina register direkt tillgång till den information som behövs för att ombesörja under-rättelsen. Det framstår därför som naturligt att föreskriva att

myndigheterna ska underrätta berörda personer. Det innebär dessutom att förfarandet effektiviseras.

Utöver dessa förfaranderegler behövs enligt regeringens uppfattning inga särskilda regler för handläggningen som komplement till förvaltningslagens bestämmelser.

Överklagande

Förvaltningsmyndighetens beslut i ett ärende om dödande av förkommen handling bör kunna överklagas till domstol.

Vid prövningen av ärenden om dödande av förkommen handling ifrågasätts inte sällan om den handling som ansökan avser är ett presentationspapper eller inte (jfr. NJA 1967 s. 451). Med hänsyn till att detta är en civilrättslig frågeställning som ofta gäller det bakomliggande rättsförhållandet bör överprövning ske i allmän domstol.

Utredningen har föreslagit att de överklagade dödandeärendena ska handläggas vid Gävle tingsrätt. Som skäl för detta har i huvudsak anförts att det kan bli fråga om ett mycket litet antal ärenden. En koncentrerad handläggning vore enligt utredningen därför till fördel för såväl en enhetlig rättstillämpning som en effektiv och snabb handläggning.

Regeringen har i olika sammanhang redovisat ståndpunkten att alla allmänna domstolar respektive allmänna förvaltningsdomstolar ska kunna pröva alla slags mål och att olika specialfora som huvudregel bör undvikas (se t.ex. prop. 2008/09:165 s. 105). Enligt regeringens uppfattning är det endast när det för en viss måltyp finns behov av särskild kompetens eller snabbhet eller det annars finns mycket speciella behov som inte kan tillgodoses på annat sätt som det kan vara aktuellt att vidta särskilda åtgärder, t.ex. att koncentrera måltypen till en viss domstol. Ett behov av sådana åtgärder för att uppnå särskild kompetens kan t.ex. föreligga när den juridiska komplexiteten är stor samtidigt som målunderlaget är klart begränsat (jfr SOU 2010:44 s. 342 och 343). Samma överväganden gör sig gällande när det gäller överklagande.

Ärenden om dödande av förkommen handling och ärendena om dödande av in-teckning är enligt nuvarande ordning inte koncentrerade till viss domstol. Den flytt av ärendena till förvaltningsmyndighet som regeringen nu föreslår innebär ingen saklig förändring av den materiella regleringen. Till detta kommer att de ärenden som kommer att bli föremål för domstolsprövning inte är särskilt juridiskt komplicerade. Mot bakgrund av det som anförts ovan bedömer regeringen, till skillnad från utredningen och vissa remissinstanser, att det inte finns skäl att koncentrera överprövningen till Gävle tingsrätt. Att målunderlaget kan komma att bli förhållandevis begränsat ändrar inte denna bedömning. Bestämmelserna om överklagande av ärenden om dödande av förkommen handling bör därför utformas i enlighet med nu gällande forumbestämmelse i 2 § lagen om dödande av förkommen handling.

6.4 Dödande av handling i samband med utmätning eller konkurs

Regeringens bedömning: Ärenden om dödande av handling i samband med utmätning och konkurs bör även i fortsättningen handläggas av allmän domstol.

Regeringens förslag: Behörig domstol att handlägga ärenden om dödande av handling i samband med utmätning och konkurs ska vara tingsrätten i den ort där gäldenären ska svara i tvistemål i allmänhet.

Utredningens bedömning och förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2007:65 s. 254 f.).

Remissinstanserna har ingen invändning mot bedömningen eller förslaget.

Skälen för regeringens bedömning och förslag: Om det i samband med utmätning eller konkurs kan antas att en värdehandling undanhålls, kan handlingen dödas utan att den har förstörts eller kommit bort (12 a § lagen om dödande av förkommen handling). Ansökan om dödande av handling görs i dessa fall av Kronofogdemyndigheten eller konkursboet. För denna ärendetyp gäller den allmänna forumbestämmelsen i 2 § lagen om dödande av förkommen handling, vilket som huvudregel innebär att ansökan ska ges in till tingsrätten i den ort där förpliktelsen ska fullgöras eller, om sådan inte är nämnd i handlingen, den tingsrätt där den förpliktade är skyldig att svara i tvistemål som angår betalningsskyldighet i allmänhet.

Bakgrunden till en ansökan om dödande av handling i nu aktuella fall är vanligtvis att det finns en tvist mellan Kronofogdemyndigheten och gäldenären eller mellan konkursförvaltaren och konkursgäldenären om var handlingen finns. Med hänsyn till att ärendet alltså till sin karaktär är tvistigt bör det även fortsättningsvis handläggas av allmän domstol.

När det gäller frågan vilken tingsrätt som ska vara behörig att handlägga ärenden om dödande av handling i samband med utmätning och konkurs konstaterar regeringen, med hänsyn till att ett ärende av denna typ i princip alltid har sin bakgrund i en konflikt om var en handling finns, att det regelmässigt torde finnas ett behov av att höra gäldenären. Detta talar för att ärendet bör handläggas av tingsrätten i den ort där gäldenären har sitt hemvist. Denna tingsrätt är dessutom som huvudregel den tingsrätt som, om gäldenären är försatt i konkurs, handlägger ärendet om gäldenärens konkurs. Vidare handläggs ärenden om utmätning vanligtvis vid Kronofogdemyndighetens kontor på den ort där gäldenären har sitt hemvist. Övervägande skäl talar alltså för att tingsrätten i den ort där gäldenären har sitt hemvist bör handlägga ärenden om dödande av handling i samband med konkurs eller utmätning. En särskild forumregel bör därför införas för dessa ärenden.

För forumregelns utformning är det lämpligt att knyta an till rättegångsbalkens regler om rättegången i tvistemål, vilka för övrigt även gäller för ansökan om konkurs. Enligt 10 kap. 1 § RB är behörig domstol i tvistemål i allmänhet tingsrätten i den ort där svarande har sitt hemvist. I 10 kap. RB finns även bestämmelser om behörig domstol för det fall att svaranden saknar känt hemvist. Mot denna bakgrund bör behörig dom-

stol att handlägga ärenden om dödande av handling i samband med utmätning och konkurs vara tingsrätten i den ort där gäldenären ska svara i tvistemål i allmänhet.

6.5 Ny lag om dödande av förkommen handling

Regeringens förslag: En ny lag om dödande av förkommen handling ska ersätta den nuvarande lagen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag (SOU 2007:65 s. 256).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. *Hovrätten för Övre Norrland*, *Kronofogdemyndigheten*, *Institutionen för fastigheter och byggande vid Kungliga Tekniska Högskolan (KTH)* och *Bolagsverket* lämnar vissa synpunkter på den föreslagna lagens närmare utformning.

Skälen för regeringens förslag: Överflyttningen av ärenden om dödande av förkommen handling och ärenden om dödande av in-teckning från allmän domstol till förvaltningsmyndighet innebär ingen materiell förändring av reglerna om dödande av förkommen handling. De förslag som lämnas i föregående avsnitt är begränsade till att gälla förfarandet. Förslagen innebär emellertid relativt stora lagtekniska förändringar. Där-till kommer att den nuvarande lagen om dödande av handling i vissa av-seenden behöver moderniseras språkligt. Vidare bör bestämmelserna även i fortsättningen vara samlade i en särskild lag. Mot den angivna bakgrunden bör förslagen tas in i en ny lag om dödande av förkommen handling.

6.6 Ärenden om förklaring att handling som innehåller fullmakt ska vara kraftlös

Regeringens bedömning: Ärenden om förklaring att handling som innehåller fullmakt ska vara kraftlös bör även i fortsättningen handläggas av allmän domstol.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att denna ärendetyp ska flyttas från allmän domstol till Kronofogdemyndigheten (SOU 2007:65 s. 256 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot förslaget. *Hovrätten för Övre Norrland* avstyrker förslaget och anför att enligt hovrättens erfarenhet kan man utgå ifrån att det i dessa ärenden ofta framställs sakinvändningar som måste prövas, vilket gör det tveksamt att låta ärendena handläggas av förvaltningsmyndighet.

Skälen för regeringens bedömning: Bestämmelser om fullmakt finns i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögen-hetsrättens område (avtalslagen). Enligt 16 § avtalslagen återkallas en skriftlig fullmakt, som är avsedd att innehas av den fullmäktige och visas upp för tredje man, genom att fullmaktsgivaren tar tillbaka eller låter för-

störa fullmakten. Den som fått fullmakten är på begäran av fullmaktsgivaren skyldig att ge tillbaka fullmakten till denne. Om fullmaktsgivaren inte kan få tillbaka fullmakten eller om denna har förkommit, kan han eller hon få handlingen förklarad kraftlös genom ett förfarande i domstol.

Utredningen har som skäl för förslaget att flytta över handläggningen av dessa ärenden till förvaltningsmyndighet anfört att handläggningen har stora likheter med handläggningen av ärenden om dödande av förkommen handling. Utredningen har också pekat på att syftet med förfarandet inte är att lösa tvister mellan enskilda eller mellan enskilda och det allmänna.

Som *Hovrätten för Övre Norrland* har påpekat kan man emellertid utgå från att det i dessa ärenden ofta framställs sakinvändningar som måste prövas. Det intresse som ligger bakom förfarandet med kraftlöshetsförklaring av fullmakt är också delvis ett annat än för de handlingar som kan dödas enligt lagen om dödande av förkommen handling.

Sammantaget är de nu aktuella ärendena av sådan karaktär att de enligt regeringens uppfattning även i fortsättningen bör handläggas av allmän domstol.

7 Ärenden med anknytning till äktenskapsbalken

7.1 Registreringsärenden

7.1.1 Handläggningen flyttas till förvaltningsmyndighet

Regeringens förslag: Handläggningen av ärenden om registrering av bodelning, bodelningshandling, äktenskapsförord och gåva mellan makar ska flyttas från allmän domstol till den förvaltningsmyndighet som ska ha ansvaret för det centrala äktenskapsregistret.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2007:65 s. 263 f.).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Registreringsärenden enligt äktenskapsbalken har ofta till syfte att förebygga en framtida tvist, t.ex. kan makar registrera ett äktenskapsförord för att garantera en viss egendomsfördelning i händelse av en framtida äktenskapsskillnad eller ett dödsfall. Vid handläggningen av dessa registreringsärenden är det alltså inte fråga om att lösa tvister. Ärendena är i regel inte heller komplicerade att handlägga. Handläggningen vid tingsrätten är helt skriftlig och går ut på att kontrollera att vissa enkla formföreskrifter iakttagits samt att ombesörja kungörelser och expediering av handlingar till äktenskapsregistret. Dessa uppgifter kräver tillgång till viss juridisk kompetens samtidigt som merparten av arbetet kan skötas av personal utan sådan kompetens. Vid tingsrätten sköts enligt nuvarande ordning handläggningen av registreringsärendena vanligtvis av domstolssekreterare och tingsnotarier.

Enligt regeringens uppfattning är registreringsärendenas karaktär sådan att dessa ärenden med fördel kan handläggas av en förvaltningsmyndighet. Frågan är då vilken myndighet som bör anförtros den uppgiften. Syftet med registreringsförfarandet är framför allt att ge tredje man möjlighet till insyn i sådana rättshandlingar mellan makar som typiskt sett kan innebära risker för fordringsägare. Denna insyn görs möjlig genom annonsering i tidningar och anteckning i äktenskapsregistret. Ett moment vid tingsrättens handläggning är därför att skicka en kopia av den registrerade handlingen till äktenskapsregistret. Registreringsärendena har därmed en klar anknytning till den förvaltningsmyndighet som har ansvaret för äktenskapsregistret. Om de olika delarna av förfarandet samordnas till den myndigheten skulle hanteringen av registreringsärenden bli effektivare.

Mot den angivna bakgrunden anser regeringen att handläggningen av ärenden om registrering av anmälan om bodelning, bodelningshandling, äktenskapsförord och gåva mellan makar bör flyttas från allmän domstol till den förvaltningsmyndighet som ska ha ansvaret för det centrala äktenskapsregistret.

7.1.2 Ansvar för äktenskapsregistret

Regeringens förslag: Ansvaret för äktenskapsregistret ska flyttas från Statistiska centralbyrån till Skatteverket.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2007:65 s. 264 f.).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget. *Skatteverket* uppger att om ansvaret för äktenskapsregistret flyttas till Skatteverket har verket för avsikt att koncentrera verksamheten till Kiruna. *Statistiska centralbyrån (SCB)* anser att verksamheten bör koncentreras till Örebro medan *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* och *Härnösands kommun* anser att verksamheten bör förläggas till Härnösand.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 7.1.1 föreslår regeringen att handläggningen av ärenden om registrering av bodelning, bodelningshandling, äktenskapsförord och gåva mellan makar flyttas från allmän domstol till den förvaltningsmyndighet som ska ha ansvaret för det centrala äktenskapsregistret. Ansvaret för det registret ligger enligt nuvarande ordning på Statistiska centralbyrån, som är central förvaltningsmyndighet för den officiella statistiken och annan statlig statistik. Hanteringen av äktenskapsregistret skiljer sig från Statistiska centralbyråns övriga verksamhet och sköts också av en fristående enhet. Frågan är om byrån mot denna bakgrund är bäst lämpad att ta över de uppgifter som regeringen föreslår ska föras över från allmän domstol till förvaltningsmyndighet eller om ansvaret för äktenskapsregistret bör flyttas till någon annan myndighet.

En del av de uppgifter som domstolarna enligt dagens system lämnar till äktenskapsregistret används även i folkbokföringen, t.ex. uppgifter om äktenskapsskillnader. Ansvaret för folkbokföringen ligger hos Skatteverket. Enligt regeringens uppfattning framstår det som en klar fördel ur

såväl effektivitets- som kvalitetssynpunkt om den myndighet som ändå tillförs och använder en stor del av uppgifterna i folkbokföringen också svarar för registreringen av uppgifterna. Regeringen föreslår därför att äktenskapsregistret flyttas från Statistiska centralbyrån till Skatteverket. Av 8 § förordningen (2007:780) med instruktion för Skatteverket följer att verket bestämmer hur den verksamhet som är förknippad med registreringen ska organiseras.

7.1.3 Handläggningsregler och överklagande

Regeringens förslag: Handläggningsregler motsvarande dem som gäller för rättens handläggning av registreringsärenden ska gälla för handläggningen hos Skatteverket. Kungörelse i ortstidning ska dock inte längre äga rum.

Skatteverkets beslut i ett registreringsärende ska kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol ska vara den tingsrätt där någon av sökandena ska svara i tvistemål i allmänhet.

Utredningens förslag överensstämmer i stort med regeringens (SOU 2007:65 s. 265 f.). Utredningen föreslår dock att behörig domstol ska vara den tingsrätt inom vars domkrets ärendet prövats.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget. *Domstolsverket* anser att Skatteverkets beslut bör överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *Skellefteå tingsrätt* ifrågasätter om kravet på kungörelse i ortstidning bör slopas och anför att det inte för närvarande kan uteslutas att kungörandet fyller en upplysningsfunktion. *Falu tingsrätt* anser att den enskildes hemvist ska avgöra vilken tingsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Skatteverkets beslut. *Lantmäteriet* påpekar att även datum för ansökan om äktenskapskillnad bör framgå av äktenskapsregistret.

Skälen för regeringens förslag

Handläggningsregler

En ansökan om registrering av gåva, bodelningshandling eller anmälan om bodelning under äktenskap kan göras vid vilken tingsrätt som helst. Till ansökan ska fogas den handling som ska registreras. Begärs registrering av en gåva som inte har skett skriftligen ska uppgift om gåvan lämnas i en handling som har undertecknats av båda makarna. Handläggningen består i att kontrollera att ansökningsavgiften är betald och att pröva om de formella förutsättningarna för registrering föreligger, t.ex. att formkraven för äktenskapsförord är uppfyllda. I de fall ansökan om registrering avser gåva, bodelningshandling eller anmälan om bodelning under äktenskap ska handlingen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och i ortstidning. Om en ansökan om registrering bifalls, anses registrering ha skett den dag handlingen kom in till tingsrätten. Originalhandlingens förses med bevis om registrering och återlämnas till den som gett in den. En kopia av handlingen tas in i rättens beslutsbok. Beslut om

registrering antecknas i dagboken eller på handling i akten (t.ex. kopia av den handling som registreras). En kopia av handlingen eller anmälan sänds därefter till Statistiska centralbyrån för registrering i äktenskapsregistret.

Regeringen anser att regler motsvarande dem som enligt nuvarande ordning gäller för tingsrättens handläggning av registreringsärenden även bör gälla vid handläggningen hos Skatteverket.

Ett syfte med handlägningsreglerna för dessa registreringsärenden är att möjliggöra insyn för tredje man i sådant som typiskt sett kan innebära en risk för fordringsägare. Sådan insyn åstadkoms genom kungörelsen och genom att uppgifterna antecknas i äktenskapsregistret. I samband med att den nu gällande äktenskapsbalken infördes år 1986 diskuterades frågan om kungörelseförfarandet skulle slopas. Eftersom det inte kunde uteslutas att kungörelser i tidningar fyller en viss upplysningsfunktion behölls dock kungörelseförfarandet. Den tekniska utvecklingen har därefter inneburit nya möjligheter för kreditgivare och andra fordringsägare att bevaka makars förmögenhetsdispositioner. Större kreditgivare, såsom banker, erhåller numera vanligen information om en gåva eller bodelning via kreditupplysning. För sådana kreditgivare kan det antas att annonsering i tidning inte längre fyller någon väsentlig praktisk funktion. Det utesluter dock inte att andra borgenärer alltjämt kan ha ett intresse av att sådan information finns tillgänglig i tidningsform. Detta informationsbehov tillgodoses enligt nuvarande ordning bl.a. genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar. Kungörelse bör även i fortsättningen ske i denna publikation. Genom att Post- och Inrikes Tidningar finns kostnadsfritt tillgänglig på Bolagsverkets webbplats är kungörelserna mer lättåtkomliga och har en större spridning än vad som tidigare var fallet. Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte längre finns behov av kungörelse även i ortstidning. Detta innebär att förordningen (1987:1021) om kungörelse enligt äktenskapsbalken bör upphävas.

Lantmäteriet anser att tidpunkten för när en ansökan om äktenskapskillnad inkom till tingsrätten bör framgå av äktenskapsregistret, eftersom det är av betydelse för upplösningen av de ekonomiska sambanden mellan makar. Frågan bör enligt regeringen beredas ytterligare och behandlas därför inte i detta lagstiftningsärende.

Överklagande

Skatteverkets beslut i registreringsärenden bör kunna överklagas. Som utredningen konstaterar avser de rättsfrågor som aktualiseras i allmänhet sådana familjerättsliga frågor som hör till de allmänna domstolarnas verksamhetsområde. På grund härav anser regeringen, till skillnad mot *Domstolsverket*, att Skatteverkets beslut bör överklagas till allmän domstol.

Utredningen anser att forumregeln lämpligen bör utformas med lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar som förebild. Enligt 14 § andra stycket ska, om inte annat föreskrivs, ett beslut överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats. *Falu tingsrätt* anser att tingsrättens behörighet i stället bör avgöras av sökandens hemvist. Regeringen konstaterar att forumregler som i första hand utgår

från svarandens hemvist är vanliga i allmän domstol. I de aktuella ärendena finns inte någon som kan anses vara svarande utan makarna är likställda. För sådana situationer finns i vissa fall bestämmelser om att en ansökan kan göras vid tingsrätten på den ort där någon av parterna har sitt hemvist. Ett exempel är 10 kap. 9 § rättegångsbalken där det föreskrivs att en tvist om bodelning ska tas upp av den rätt där någon av makarna eller samborna har sitt hemvist. Regeringen anser att det för den enskilde sannolikt framstår som mest naturligt att det för de aktuella registreringsärendena gäller en motsvarande forumregel.

Sammantaget anser regeringen att Skatteverkets beslut i registreringsärenden bör kunna överklagas till den tingsrätt inom vars domkrets någon av sökandena ska svara i tvistemål i allmänhet.

7.2 Bodelningsförrättare

Regeringens bedömning: Ärenden om förordnande och entledigande av bodelningsförrättare bör även i fortsättningen handläggas av allmän domstol.

Utredningens förslag: Handläggningen av ärenden om förordnande och entledigande av bodelningsförrättare flyttas från allmän domstol till Skatteverket. Skatteverkets beslut ska kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol ska vara den tingsrätt inom vars domkrets ärendet prövats (SOU 2007:65 s. 269 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har ingen invändning mot utredningens förslag. *Skatteverket* framhåller att ärenden om förordnande av bodelningsförrättare har stark anknytning till de äktenskapsmål som tingsrätterna handlägger men har ingen erinran mot att överta handläggningen av dessa ärenden om de ska flyttas från domstol. *Uddevalla tingsrätt* anser att endast en tingsrätt ska pröva dessa ärenden som andra instans. *Falu tingsrätt* anser att den enskildes hemvist bör avgöra vilken tingsrätt som ska vara behörig att pröva ett överklagande.

Hovrätten för Övre Norrland, Skellefteå tingsrätt, Ystads tingsrätt, Borås tingsrätt, Justitiekanslern och *Kammarkollegiet* avstyrker förslaget. *Malmö tingsrätt* och *Uddevalla tingsrätt* anser att en överflyttning är förenad med såväl praktiska som processuella problem och förordar en ordning där ett ärende, för det fall tvist uppstår under handläggningen hos Skatteverket, lämnas över till tingsrätt för vidare handläggning. *Institutionen för fastigheter och byggande vid Kungliga tekniska högskolan (KTH)* är av samma uppfattning. Även *Sundsvalls tingsrätt* och *Riksförbundet för Trafik-, Olycksfalls- och Polioskadade (RTP)* anser att en överflyttning skulle innebära problem.

Skälen för regeringens bedömning: I många ärenden om förordnande eller entledigande av bodelningsförrättare krävs ingen kvalificerad rättslig prövning. En make har t.ex. på begäran alltid rätt att få en bodelningsförrättare utsedd och det spelar ingen roll om den andre maken anser att någon sådan inte behövs. Inte heller i de fall som makarna är oense om vem som ska utses till bodelningsförrättare är prövningen av sådant

kvalificerat slag att den måste utföras av domstol. Det är alltså möjligt att flytta i vart fall vissa ärenden om bodelningsförrättare till förvaltningsmyndighet.

Som påpekas av bl.a. *Hovrätten för Övre Norrland* och *Justitiekanslern* förekommer emellertid inte sällan att ärenden om förordnande av bodelningsförrättare är tvistiga på utpräglat civilrättsliga grunder. Det kan t.ex. behöva prövas om en handling som tidigare upprättats mellan makarna utgör en bodelningshandling eller om det förflutit så lång tid att rätten att påkalla bodelning har gått förlorad. Detta slags överväganden bör göras av domstol. Som bl.a. *Uddevalla tingsrätt* påpekar är sannolikheten för civilrättsligt kvalificerade tvister ännu större i ärenden om förordnande av bodelningsförrättare mellan sambor. Det kan i dessa fall t.ex. bli fråga om att bedöma om parterna varit sammanboende i lagens mening, vilket ofta kräver bevisupptagning. Dessa tvistiga ärenden framstår enligt regeringens uppfattning inte som lämpliga att föra över från domstol till förvaltningsmyndighet.

Frågan är då om de intressen som talar för en överflyttning i vart fall delvis kan tillgodoses genom att de ärenden som kräver en kvalificerad rättslig bedömning alltjämt handläggs i domstol medan okomplicerade ärenden flyttas till förvaltningsmyndighet. Utgångspunkten måste vara att ärenden om bodelningsförrättare ska handläggas i samma ordning, oavsett om ärendet rör makar eller sambor. *Malmö tingsrätt* och *Uddevalla tingsrätt* har pekat på möjligheten att samtliga ärenden om bodelningsförrättare ska handläggas av förvaltningsmyndighet i första instans, men att myndigheten vid bestridande (eventuellt endast på vissa grunder) ska överlämna ärendet till tingsrätt för prövning. Enligt regeringens bedömning är dock antalet ärenden om bodelningsförrättare för litet för att motivera en sådan särlösning. Det skulle innebära att förvaltningsmyndigheten måste bygga upp ny kompetens för handläggningen av ett begränsat antal ärenden, samtidigt som tingsrätterna fortfarande skulle behöva avdela resurser för handläggningen av de tvistiga ärendena i sådan utsträckning att det kan ifrågasättas om någon egentlig renodling av verksamheten skulle uppnås.

En ytterligare omständighet som talar mot att flytta ärenden om bodelningsförrättare till förvaltningsmyndighet är deras naturliga anknytning till de äktenskapsmål som handläggs i tingsrätt. Enligt nuvarande ordning ska en ansökan om förordnande av bodelningsförrättare göras i äktenskapsskillnadsmålet, om sådant pågår (17 kap. 2 § äktenskapsbalken). I praktiken torde det också vara inom ramen för sådana mål som de flesta ärenden om bodelningsförrättare aktualiseras. Det kan därför med fog antas att de flesta parter som önskar ansöka om bodelningsförrättare också skulle behöva vända sig till tingsrätten i vart fall för att erhålla äktenskapsskillnad. I likhet med bl.a. *Borås tingsrätt* och *Kammarkollegiet* anser regeringen att det ur den enskildes perspektiv är en påtaglig nackdel om han eller hon måste vända sig till flera myndigheter i frågor som har nära samband med varandra. I det sammanhanget noterar regeringen också att om tingsrätten och förvaltningsmyndigheten skulle ges parallell kompetens att t.ex. förordna bodelningsförrättare så innebär det risk för ”dubbla” beslut, vilket i sig kan leda till olägenhet för såväl makarna som de förordnade bodelningsförrättarna samt till merarbete för domstolen och myndigheten.

Sammantaget anser regeringen att de skäl som talar mot att flytta ärendena om förordnande och entledigande av bodelningsförrättare från allmän domstol får anses väga tyngre än de skäl som talar för en överflyttning. Ärenden om förordnande och entledigande av bodelningsförrättare bör därför även i fortsättningen handläggas av allmän domstol.

8 Ärenden med anknytning till föräldrabalken

8.1 Förmyndare för underårig

Regeringens bedömning: Ärenden om förordnande och entledigande av förmyndare för underårig bör även i fortsättningen handläggas av allmän domstol.

Utredningens förslag: Handläggningen av ärenden om förordnande och entledigande av förmyndare för underårig flyttas från allmän domstol till överförmyndaren. Överförmyndarens beslut ska kunna överklagas till allmän domstol (SOU 2007:65 s. 292).

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna, bl.a. *Uddevalla tingsrätt*, *Skellefteå tingsrätt*, *Länsstyrelsen i Östergötlands län* och *Luleå kommun*, tillstyrker eller har ingen invändning mot utredningens förslag. Av de remissinstanser som tillstyrker förslaget framhåller dock flera att det finns behov av att komma till rätta med brister i överförmyndarens verksamhet.

Hovrätten för Övre Norrland, *Falu tingsrätt*, *Ystads tingsrätt*, *Kammarkollegiet*, *Barnombudsmannen (BO)*, *Överförmyndarnämnden i Göteborgs stad* och *Västerås kommun* avstyrker förslaget, i första hand med hänvisning till att kvaliteten i verksamheten hos överförmyndaren behöver säkerställas innan en överflyttning kan ske. Några remissinstanser har även synpunkter på kvaliteten i länsstyrelsens tillsyn av överförmyndarens verksamhet. *Institutionen för fastigheter och byggande vid Kungliga tekniska högskolan (KTH)* anser att det framstår som mindre lämpligt att till förvaltningsmyndighet flytta sådana ärenden om förmyndarskap som är tvistiga. *Stockholms kommun* påpekar att det finns tillfällen då det inte är lämpligt att låta förmyndarskapet följa vårdnaden och i sådana fall har rätten möjlighet att förordna olika personer som vårdnadshavare och som förmyndare. Om frågan om förordnande av förmyndare flyttas till överförmyndaren, så kommer dessa frågor inte att kunna handläggas gemensamt. *Skellefteå tingsrätt* anser att en överflyttning av handläggningen medför risk för motstridiga beslut.

Skälen för regeringens bedömning: En förmyndare för ett barn har hand om förvaltningen av barnets egendom och företräder det i andra angelägenheter än de personliga. Förmyndarskapet för barn är i regel knutet till vårdnaden om barnet. Det finns dock situationer när det finns behov av att förordna en förmyndare utan anknytning till vårdnaden. Så kan vara fallet om föräldrarna själva är underåriga eller har förvaltare eller om den eller de som på grund av lag ska vara förmyndare inte anses kunna klara förmyndarskapet på egen hand. En förmyndare som inte är

vårdnadshavare har då till uppgift att förvalta barnets tillgångar och företräda honom eller henne i frågor som rör dessa tillgångar.

Även om det kan förekomma att frågor om förmyndarskap för underårig i vissa fall är av känslig natur står det klart att de är mindre ingripande än t.ex. frågor förvaltarskap eller adoption. I motsats till *Hovrätten för Övre Norrland* anser regeringen att ärendenas karaktär inte ensamt utgör hinder mot att de handläggs av förvaltningsmyndighet i första instans.

Enligt nuvarande ordning handläggs ärenden om förordnande och entledigande av förmyndare av allmän domstol. Vid 1995 års reformering av lagstiftningen om förmyndares, gode mäns och förvaltares förvaltning av egendom anfördes som skäl för denna ordning att det finns ett nära samband mellan frågor om förmyndarskap och frågan om vårdnad (prop. 1993/94:251 s. 153 f). I flera av de fall där frågan om förmyndarskap uppkommer särskilt finns dock – som utredningen konstaterar – inte några egentliga kopplingar till frågan om vårdnaden om barnet. Något inslag av tvistlösning föreligger då inte heller utan prövningen inskränker sig till att avgöra om vissa omständigheter föreligger och om en viss person är lämplig att inneha förtroendeuppdraget som barnets förmyndare.

I de fall förmyndarskapet ändå har ett samband med vårdnaden kan det ifrågasättas om det finns behov av att samordna handläggningen så att alla frågor kan samlas i domstol. Utredningen pekar på att bakgrunden till en vårdnadstvist i enstaka fall kan vara att föräldrarnas oenighet i själva verket handlar om hur barnets tillgångar ska förvaltas och att en lösning då kan vara att rätten förordnar en medförmyndare för barnet. I de fall det kan finnas behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare pekar *Stockholms kommun* på att det ibland finns skäl som talar mot att den person som förordnas som vårdnadshavare också anförtros uppdraget som barnets förmyndare. Om förmyndaren förordnas av förvaltningsmyndighet kommer frågan om överflyttning av vårdnaden inte att kunna handläggas gemensamt med frågan om förmyndare. I det sammanhanget påpekar *Skellefteå tingsrätt* att en överflyttning av handläggningen medför viss risk för motstridiga beslut. Särskilda problem kan alltså uppkomma om förmyndarskapsfrågorna handläggs av en annan instans än den som handlägger frågor om vårdnad.

Regeringen konstaterar att det finns skäl som talar både för och mot att handläggningen av ärenden om förordnande och entledigande av förmyndare flyttas till förvaltningsmyndighet. Detta framgår också tydligt av de synpunkter som framkommit i remissbehandlingen. Utredningen – som anser att fördelarna med att flytta handläggningen till förvaltningsmyndighet överväger – föreslår att förmyndarskapsärendena ska flyttas till de kommunala överförmyndarna. Detta framstår i sig som ett naturligt val mot bakgrund av överförmyndarens nuvarande uppdrag att bl.a. hantera frågor som rör förmyndarskap. Något egentligt alternativ finns inte. Samtidigt bedömer utredningen att det är oklart om myndigheten besitter tillräcklig kompetens för detta uppdrag och att det utan verkningfulla kompetenshöjande insatser saknas förutsättningar för en överflyttning. Samma synpunkt framförs också av flera remissinstanser, bl.a. *Hovrätten för Övre Norrland*, *Falu tingsrätt*, *Barnombudsmannen* och *Västerås kommun*.

Frågan om behovet av kompetenshöjande åtgärder hos överförmyndaren har aktualiserats i olika sammanhang. På senare tid har förslag

lämnats i betänkandet ”Frågor om förmyndare och ställföreträdare för vuxna” (SOU 2004:112). Förslagen innebär att länsstyrelserna ska se till att utbildningen av överförmyndare är tillfredsställande och att kommunerna ges möjlighet att samverka kring överförmyndaruppgifterna. Som en följd härav infördes år 2006 bestämmelser i föräldrabalken som klargör att kommuner för att fullgöra sina överförmyndaruppgifter har möjlighet att samverka genom att tillsätta en gemensam överförmyndarnämnd. Nyligen infördes också en ny bestämmelse i 19 kap. 17 § föräldrabalken som föreskriver att länsstyrelsen ska stödja överförmyndarna och överförmyndarnämnderna i deras verksamhet med råd och därvid främja en enhetlig rättstillämpning samt se till att utbildningen av överförmyndarna samt ledamöter och ersättare i överförmyndarnämnderna är tillfredsställande. Denna bestämmelse trädde i kraft den 1 januari 2009.

Vidare har Riksrevisionen granskat länsstyrelsernas tillsyn över överförmyndarna. I rapporten Länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndare (RiR 2006:5) anför Riksrevisionen att det finns omfattande problem med tillsynen och stora brister i många överförmyndares verksamhet. Enligt rapporten innehåller mer än en tredjedel av de ärenden som granskats av länsstyrelsen brister hänförliga till att överförmyndaren inte följt gällande regler. I rapporten anføres vidare att revisionen anser att en förklaring till omfattningen av dessa problem är att kvalitén i länsstyrelsernas tillsyn inte är tillräckligt hög. En annan förklaring som anges är att överförmyndarna saknar erforderlig kompetens. Efter Riksrevisionens granskning har regeringen vidtagit åtgärder för att åstadkomma en skärpt tillsynsverksamhet. Från och med år 2008 ska länsstyrelserna företa årliga inspektioner av överförmyndarna och särskilda inspektioner ska ske om det framkommer behov av detta. Vid sin granskning ska länsstyrelsen bl.a. granska om överförmyndarens handläggning följer reglerna i föräldrabalken och även i övrigt sker på ett rättssäkert och lämpligt sätt. Riksrevisionen har därefter genomfört en uppföljande granskning som redovisats den 29 december 2009 i rapporten Tillsynen av överförmyndarna – uppföljningsgranskning (RiR 2009:31). Granskningen visar att flera förändringar skett och att länsstyrelsernas tillsyn har förbättrats i vissa avseenden. Riksrevisionen konstaterar samtidigt att brister ännu kvarstår med risk för bristande likabehandling och rättssäkerhet för den enskilde som följd.

Ett antal viktiga åtgärder har alltså vidtagits för att säkerställa en hög grad av kompetens hos överförmyndaren. Huvuddelen av reformerna har emellertid genomförts förhållandevis nyligen. Riksrevisionens uppföljande granskning visar också att det fortfarande finns brister i tillsynen av överförmyndarens verksamhet, vilket medför risk för bristande likabehandling och rättssäkerhet för den enskilde. Regeringen anser därför att det för närvarande saknas förutsättningar att flytta handläggningen av ärenden om förordnande och entledigande av förmyndare från domstol till förvaltningsmyndighet.

Regeringens bedömning: Ärenden om särskild företrädare för barn bör även i fortsättningen handläggas av allmän domstol.

Utredningens förslag: Åklagaren ges ensam behörighet att förordna särskild företrädare för barn. Beslutet ska kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol ska vara tingsrätten i den ort där åtal för brottet ska väckas (SOU 2007:65 s. 296 och 299).

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks av *Gävle tingsrätt*, *Brottsoffermyndigheten* och *Luleå kommun*. *Hovrätten för Övre Norrland*, *Borås tingsrätt*, *Sundsvalls tingsrätt*, *Åklagarmyndigheten* och *Sveriges advokatsamfund* avstyrker förslaget medan *Falu tingsrätt*, *Uddevalla tingsrätt*, *Justitiekanslern*, *Barnombudsmannen* ställer sig tveksamma. Barnombudsmannen ser dock fördelar med att åklagare ges möjlighet att fatta interimistiska beslut om att förordna särskild företrädare för barn.

Skälen för regeringens bedömning: I lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn föreskrivs att en särskild företrädare ska utses när det finns anledning att anta att ett brott som kan föranleda fängelse har begåtts mot någon som är under 18 år, om en vårdnadshavare kan misstänkas för brottet eller det kan befaras att en vårdnadshavare på grund av sitt förhållande till den som kan misstänkas för brottet inte kommer att ta till vara barnets rätt. En särskild företrädare ska inte förordnas om det med hänsyn till barnet är obehövt eller annars särskilda skäl talar mot det. Om en särskild företrädare förordnas, ska han eller hon i stället för vårdnadshavaren ta till vara barnets rätt under förundersökningen och i efterföljande rättegång. En ansökan om förordnande av särskild företrädare görs av åklagaren hos tingsrätten och ärendet handläggs enligt ärendelagen. I ärendet är barnets vårdnadshavare motpart.

I förarbetena till lagen om särskild företrädare för barn diskuterades särskilt frågan vilken myndighet som skulle ges behörighet att förordna den särskilda företrädaren. Det konstaterades att beslut om huruvida en särskild företrädare ska förordnas eller inte rör komplicerade frågor om bl.a. enskildas rättssäkerhet och integritet samt att sådana beslut får betydelsefulla konsekvenser för de personer som berörs av dem. Mot denna bakgrund gjordes bedömningen att beslut om särskild företrädare för barn bör fattas av domstol (prop. 1998/99:133 s. 35).

Utredningen anser att ärenden om särskild företrädare för barn bör handläggas av förvaltningsmyndighet i första instans. Utredningen menar att dessa ärenden i princip inte avser konfliktlösning utan endast innebär ett ställningstagande till om det föreligger behov av en särskild företrädare för barnet och i så fall en bedömning av vem som lämpligen bör anförtros det uppdraget. Regeringen delar inte utredningens uppfattning. I ärenden om särskild företrädare för barn föreligger regelmässigt starka intressekonflikter mellan sökanden, dvs. åklagaren, och motparten, som ju antingen själv blir åklagarens motpart i det eventuellt efterföljande brottmålet eller i vart fall har en nära koppling till den personen. Barnets vårdnadshavare har, som *Uddevalla tingsrätt* påpekar, behov av att bemöta de uppgifter som redovisas till stöd för åklagarens ansökan. Tvist kan t.ex. föreligga beträffande frågan om det kan befaras att vård-

nadshavaren på grund av sitt förhållande till den som kan misstänkas för brott inte kommer att ta tillvara barnets rätt eller om en särskild företrädare kan anses obehövlig med hänsyn till barnet eller om annars särskilda skäl talar mot ett förordnande. Vidare bedömer regeringen, till skillnad från utredningen, att ett beslut om särskild företrädare måste betecknas som ingripande till sin natur. Samma uppfattning framförs av bl.a. *Ystads tingsrätt*. Även om den särskilda företrädarens befogenhet är begränsad till rättsliga frågor som kan uppkomma under förundersökning och rättegång är detta frågor av sådan betydelse att höga krav måste ställas på rättssäkerheten i förfarandet när sådan företrädare förordnas.

En ytterligare omständighet som anförs till stöd för förslaget att flytta handläggningen av ärenden som rör särskild företrädare för barn till åklagaren är att det är åklagaren som förfogar över underlaget för beslutet och därmed i praktiken också är den som har bäst förutsättningar för att bedöma behovet av en särskild företrädare. En överflyttning skulle därmed gynna en snabb och effektiv handläggning. *Hovrätten för Övre Norrland* påpekar dock att enligt nuvarande ordning kan underlaget från åklagaren ibland behöva kompletteras med uppgifter som hämtas in genom rättens försorg, t.ex. från barnets vårdnadshavare.

Som anförs av bl.a. flertalet domstolar, *Åklagarmyndigheten* och *Advokatsamfundet* får det inte råda någon tvekan om att ett beslut om särskild företrädare för barn är fattat på uteslutande objektiva grunder. Åklagarens uppgift är att driva förundersökningen framåt och – om förutsättningar föreligger – föra talan om ansvar för brott mot barnets vårdnadshavare eller annan som står i ett särskilt förhållande till vårdnadshavaren. Om åklagaren skulle förordna den särskilda företrädaren, kan det finnas en risk för att det uppstår misstankar om att valet av företrädare påverkas av i vilken mån som han eller hon kan förväntas agera i enlighet med åklagarens föresatser. Detta är en nackdel med utredningens förslag. Det är enligt regeringens uppfattning över huvud taget angeläget att undvika risken för att advokater och biträdande jurister, vilka vanligen förordnas som särskilda företrädare för barn, hamnar i ett förhållande som skulle kunna liknas vid ett beroendeförhållande till åklagaren. *Sundsvalls tingsrätt* pekar i detta sammanhang särskilt på att åklagaren med den föreslagna ordningen i praktiken även får inflytande över frågan om vem som ska förordnas som målsägandebiträde för barnet i en eventuell rättegång eftersom det uppdraget ofta ges till den som redan är särskild företrädare för barnet.

Mot den angivna bakgrunden anser regeringen att allmän domstol även i fortsättningen bör handlägga ärenden om särskild företrädare för barn.

Barnombuds mannen tar i sitt remissvar upp frågan om att ge åklagaren möjlighet att fatta intermistiskt beslut i ärenden om särskild företrädare för barn. Ett förslag av den innebörden har lämnats i betänkandet Målsägandebiträdet – ett aktivt stöd i rättsprocessen (SOU 2007:6) och bereds i annat sammanhang. Frågan behandlas därför inte i detta ärende.

Regeringens bedömning: De ärenden om anordnande, omprövning och upphörande av godmanskap, som enligt nuvarande ordning handläggs av allmän domstol, bör även i fortsättningen handläggas av allmän domstol.

Utredningens förslag: Handläggning av ärenden om anordnande, omprövning och upphörande av godmanskap flyttas från allmän domstol till överförmyndaren. Överförmyndaren ska pröva ärenden när den enskilde själv ansöker om anordnande av godmanskap eller samtycker till att godmanskap anordnas för honom eller henne. Överförmyndaren ska även pröva ärenden när den enskilde begär att godmanskapet ska upphöra. Om någon annan än den som ansökan avser motsätter sig att godmanskap anordnas, omprövas eller upphör, ska överförmyndaren överlämna ärendet till allmän domstol. Detsamma ska gälla om den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas i frågan. Den nuvarande regeln i föräldrabalken om rättens skyldighet att i vissa fall inhämta läkarintyg eller annan likvärdig utredning om den enskildes hälsotillstånd ska gälla för överförmyndaren. Därutöver ska det införas en generell möjlighet för överförmyndaren att inhämta läkarintyg eller annan likvärdig utredning. Överförmyndarens beslut ska kunna överklagas till allmän domstol (SOU 2007:65 s. 305).

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot utredningens förslag. Av de instanser som tillstyrker förslaget betonar dock *Riksdagens ombudsmän (JO)*, *Göta hovrätt*, *Hovrätten för Övre Norrland*, *Borås tingsrätt*, *Justitiekanslern*, *Länsstyrelsen i Östergötlands län*, *Halmstads kommun* och *Karlstads kommun* att kompetensnivån hos överförmyndaren måste säkerställas för att en överflyttning ska kunna ske. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* framhåller att kompetensen i överförmyndarverksamheten har höjts på senare tid.

Skellefteå tingsrätt, *Kammarkollegiet*, *Västerås kommun*, *Nämndemännens riksförbund*, *Överförmyndarnämnden i Göteborgs stad* och *Schizofreniförbundet* avstyrker förslaget. Som skäl anför flera av dessa att det under nuvarande förhållanden föreligger alltför stora brister i såväl verksamheten hos många överförmyndare som i länsstyrelsernas tillsynsverksamhet.

Föreningen Sveriges Överförmyndare (FSÖ) anser att även de ärenden i vilka den enskildes mening inte kan inhämtas bör handläggas av överförmyndaren i första instans. *Malmö tingsrätt* anser att det bör förtydligas om överförmyndaren ska överlämna ett ärende till rätten både när den enskilde inte kan höras muntligen utan skada för honom eller henne och när den enskilde inte förstår vad saken gäller. *Skellefteå tingsrätt* pekar bl.a. på att det är samma förhållanden som ska beaktas vid bedömningen av om god man respektive förvaltare ska anordnas. Mot denna bakgrund anser tingsrätten att förslaget medför risk för onödigt tidsutdräkt i de fall som en domstol skulle bedöma att den enskildes behov kan tillgodoses genom förordnande av god man i stället för av förvaltare. Liksom Västerås kommun bedömer tingsrätten att ett system där överförmynd-

daren i vissa fall ska överlämna ärendet till tingsrätten riskerar att komplicera handläggningen och göra förfarandet svåröverskådligt för den enskilde. Västerås kommun anser vidare att det behövs en tydligare reglering av vem som ansvarar för rekrytering och utbildning av bl.a. gode män samt att det bör förtydligas vilket utredningsunderlag som ska inhämtas i ärenden om godmanskap.

Skälen för regeringens bedömning: Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, ska det vid behov anordnas godmanskap för honom eller henne. En ansökan om god man kan göras av förmyndare, den som ansöknings avser om han eller hon har fyllt 16 år, hans eller hennes make eller sambo och närmaste släktingar samt av överförmyndaren. Frågan kan även tas upp självmant av rätten. På ansökan av någon av de angivna personerna ska rätten pröva om omfattningen av ett godmanskap bör jämkas. Om god man inte längre behövs, ska rätten besluta att godmanskapet ska upphöra. Bestämmelserna är utformade så att ett beslut om att förordna god man inte kan fattas i strid med den enskildes vilja. Det krävs alltså i princip att denne samtycker till beslutet. Undantag gäller endast om det på grund av den enskildes tillstånd finns hinder mot att samtycke inhämtas. Som utredningen konstaterar är det därför inte vanligt att ärenden om anordnande, omprövning och upphörande av godmanskap är tvistiga.

Mot denna bakgrund har frågan om överförmyndaren borde ha behörighet att själv anordna godmanskap för hjälpbehövande varit föremål för övervägande vid flera tidigare tillfällen, bl.a. i samband med 1995 års förmyndarskapsreform (prop. 1993/94:251). Genom reformen gavs överförmyndaren befogenhet att förordna god man i vissa fall, t.ex. om det behövs en vikarie för en förmyndare, om ett barn och dess vårdnadshavare har motstridiga intressen och om det behövs i samband med boutredning (11 kap. 1–3 §§ föräldrabalken). Denna reform har utvärderats samt kompletterats åren 2006 och 2008 med vissa bestämmelser om överförmyndarens verksamhet (prop. 2005/06:117 och prop. 2007/08:150). I förarbetena till 1995 års reform uttalades bl.a. att en ordning där utredningen i ärendet och de inblandades ståndpunkter får presenteras för en domstol, som har möjlighet att hålla muntlig förhandling, ger den bästa garantin för att det inte går slentrian i utredningen. I betänkandet som låg till grund för de senare lagändringarna (SOU 2004:112) anfördes att ärenden om godmanskap visserligen i huvudsak får en formell behandling i domstol men att denna prövning ändå utgör en extra garanti för den enskildes rättssäkerhet av sådan vikt att den inte bör avvaras.

I tidigare lagstiftningsärenden har alltså rättssäkerhetsaspekter varit avgörande för att det inte bedömts lämpligt att flytta ärenden om god man till överförmyndaren. Vilka krav som bör ställas på handläggningen kan dock variera beroende på omständigheterna i det enskilda ärendet. I de fall den enskilde själv ansöker om eller samtycker till att god man förordnas – och inte heller någon annan motsätter sig ansökan – saknas utrymme för några egentliga rättsliga överväganden. Några intressemot-sättningar föreligger då inte och handläggningen har snarast till syfte att kontrollera att förutsättningarna för att förordna god man föreligger samt

att utse en lämplig person till detta uppdrag. Som utredningen konstaterar är sådana uppgifter väl lämpade att utföras av en förvaltningsmyndighet. Detsamma gäller i ärenden om omprövning respektive upphävande av godmanskap, om inte motstridiga intressen föreligger.

Om däremot någon som är taleberättigad motsätter sig en ansökan om god man eller upphävande av godmanskap uppstår ett större behov av rättsliga överväganden. I en sådan situation kräver hänsynen till den enskildes rättssäkerhet att de rekvisit för godmanskap som är tvistiga kan ges en fullgod prövning. Det kan kräva värdering av såväl skriftlig som muntlig bevisning. Behov av bevisning kan även uppkomma om den enskildes samtycke inte kan inhämtas. Handläggningen av sådana ärenden sker bäst i domstol.

I betänkandet föreslås en ordning som innebär att en ansökan om god man ska göras hos en förvaltningsmyndighet. Myndigheten ska handlägga och fatta beslut i ärendet om den enskilde samtycker till att god man förordnas och ingen annan motsätter sig detta. Om någon motsätter sig att god man förordnas eller den enskildes samtycke inte kan inhämtas med hänsyn till hans eller hennes tillstånd, ska myndigheten överlämna ärendet till tingsrätten för handläggning. Regeringen konstaterar att en sådan lösning har flera fördelar. Varje ärende om god man skulle därmed kunna handläggas på ett ändamålsenligt sätt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Nödvändiga krav på rättssäkerhet kan upprätthållas samtidigt som domstolarnas verksamhet renodlas genom att ärenden som inte kräver domstolsprövning flyttas till förvaltningsmyndighet. Antalet ärenden om god man som enligt nuvarande ordning handläggs i domstol varje år är också så stort att en uppdelning av handläggningen på olika instanser beroende på ärendenas svårighetsgrad framstår som motiverad med hänsyn till behovet av ett ändamålsenligt resursutnyttjande (jfr. avsnitt 7.2 om bodelningsförrättare).

Ovan anförda skäl talar enligt regeringen för en överflyttning av ärenden om anordnande, omprövning och upphörande av godmanskap. En grundläggande förutsättning för att en överflyttning ska kunna bli aktuellt är dock att det finns någon förvaltningsmyndighet som lämpligen kan överta handläggningen. Den myndigheten måste ha resurser och ändamålsenlig kompetens samt stå under välfungerande tillsyn. Genom en sådan tillsyn motverkas den risk för slentrian i handläggningen som behandlades i förarbetena till 1995 års lagändringar.

Utredningen föreslår att handläggningen av ärenden om anordnande, omprövning och upphörande av godmanskap ska flyttas till de kommunala överförmyndarna. I sak framstår detta som naturligt med hänsyn till att överförmyndaren redan enligt nuvarande bestämmelser har till uppgift att förordna god man i vissa fall. Som nämns vid regeringens bedömning i fråga om förmyndare för underårig (avsnitt 8.1) kan det lämpliga i att utvidga överförmyndarens ansvarsområde ifrågasättas. Detta gäller även ärenden om god man och framhålls såväl av utredningen som av flertalet av de remissinstanser som har yttrat sig i denna del. Som redogörs för i avsnitt 8.1 har åtgärder vidtagits för att säkerställa en hög grad av kompetens hos överförmyndaren. Huvuddelen av de reformerna har emellertid genomförts förhållandevis nyligen. Riksrevisionens uppföljande granskning av länsstyrelsens tillsyn av överförmyndarens verksamhet visar också att det alltjämt finns brister i denna

tillsyn, vilket medför risk för bristande likabehandling och rättssäkerhet för den enskilde.

Av dessa skäl anser regeringen att det för närvarande inte är lämpligt att flytta handläggningen av de aktuella ärendena från domstol. Allmän domstol bör alltså tills vidare fortsätta att handlägga ärenden om anordnande, omprövning och upphävande av godmanskap.

Västerås kommun anser att en översyn av hela rättsområdet är nödvändig för att säkerställa rättssäkerheten för enskilda som inte själva kan bevaka sina rättigheter. En sådan översyn faller dock utanför ramen för detta lagstiftningsärende. Det gör även de av Västerås kommun behandlade frågorna om rekrytering och utbildning av gode män och förvaltare samt om beslutsunderlaget i ärenden om sådana förordnanden.

9 Ärenden om medgivande att använda fingerade personuppgifter

Regeringens förslag: Handläggningen av ärenden om medgivande att använda fingerade personuppgifter ska flyttas från Stockholms tingsrätt till Rikspolisstyrelsen. Detsamma gäller handläggningen av sådana ärenden om upphörande av medgivande att använda fingerade personuppgifter som enligt nuvarande ordning handläggs av Stockholms tingsrätt.

Rikspolisstyrelsens beslut ska kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol ska vara Stockholms tingsrätt.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens (SOU 2007:65 s. 319 f.).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker eller har ingen invändning mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter är två myndigheter delaktiga i hanteringen av ärenden om fingerade personuppgifter. Den som vill använda sig av sådana personuppgifter ska göra en framställning till Rikspolisstyrelsen, som gör en utredning av bakomliggande omständigheter. Om Rikspolisstyrelsen finner att förutsättningarna för användning av fingerade personuppgifter är uppfyllda, ska myndigheten ansöka hos Stockholms tingsrätt om medgivande för den enskilde att använda sådana uppgifter. Ett medgivande att använda fingerade personuppgifter kan upphävas av Rikspolisstyrelsen på anmälan av den som fått sådant medgivande, samt av Stockholms tingsrätt efter framställning från Rikspolisstyrelsen om det föreligger synnerliga skäl. Bakgrunden till att förfarandet utformades på detta sätt är att det vid lagens tillkomst ansågs föreligga behov av dels en polisiär utredning av hotsituationen i det enskilda fallet, dels en mer kvalificerad bedömning i sakfrågan än vad som normalt förekom inom folkbokföringen.

Bestämmelserna om fingerade personuppgifter syftar till att personer som löper risk att bli utsatta för allvarlig brottslighet ska få skydd. Något inslag av tvistlösning finns inte. Som utgångspunkt kan ärendena därmed

prövas av förvaltningsmyndighet. Om handläggningen samlas i en myndighet skulle detta också medföra en mer rationell hantering och leda till snabbare beslut, vilket är till fördel för den enskilde som kan vara i akut behov av skydd. Regeringen delar därför utredningens uppfattning att ärenden om fingerade personuppgifter bör flyttas från Stockholms tingsrätt till en förvaltningsmyndighet.

Rikspolisstyrelsen har stor erfarenhet av att arbeta med ärenden om fingerade personuppgifter. Det framstår därför som naturligt att denna myndighet övertar handläggningen. Enligt regeringens bedömning bör alltså ärenden om fingerade personuppgifter flyttas från Stockholms tingsrätt till Rikspolisstyrelsen.

Rikspolisstyrelsens beslut bör kunna överklagas. Ärenden om fingerade personuppgifter är av sådan karaktär att det många gånger finns samband med förfaranden i allmän domstol, t.ex. rättens prövning av åklagarens beslut i fråga om besöksförbud. Mot denna bakgrund framstår det som naturligt att Rikspolisstyrelsens beslut i nu aktuella ärenden kan överklagas till allmän domstol.

Regeringen har i olika sammanhang uttalat att alla allmänna domstolar respektive allmänna förvaltningsdomstolar ska kunna pröva alla slags mål och att specialfora som huvudregel bör undvikas (se t.ex. prop. 2008/09:165 s. 105). Endast när det för en viss måltyp finns mycket speciella behov som inte kan tillgodoses på annat sätt kan det, enligt regeringens uppfattning, vara aktuellt att vidta särskilda åtgärder, t.ex. genom att koncentrera måltypen till en viss domstol. Samma överväganden gör sig gällande när det gäller överklagande.

Vad gäller ärenden om fingerade personuppgifter konstaterar regeringen att handläggningen enligt nuvarande ordning är koncentrerad till Stockholms tingsrätt. Ärendena är mycket få och innehåller uppgifter av känslig natur. Enligt regeringens uppfattning bör koncentrationen till Stockholms tingsrätt i vart fall tills vidare bestå (jfr SOU 2010:44 s. 342 och 343). Rikspolisstyrelsens beslut bör alltså överklagas till Stockholms tingsrätt.

10 Ärenden med anknytning till ärvdabalken

10.1 Preskription av rätten till arv och testamente

Regeringens förslag: Handläggningen av ärenden om arvskungörelse och ärenden om föreläggande av arvinge eller testamentstagare att lämna besked om han eller hon vill göra gällande ett anspråk på arv eller testamente ska flyttas från allmän domstol till Skatteverket. Det samma gäller ärenden om anmälan att arvinge eller testamentstagare vill göra sin rätt gällande utan att tillträda kvarlåtenskapen eller sin lott i denna.

Skatteverkets beslut ska kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol ska vara den tingsrätt inom vars domkrets den avlidne hade sitt hemvist. Om den avlidne saknade hemvist i Sverige ska Stockholms tingsrätt vara behörig domstol.

Regeringens bedömning: Ärenden om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente bör även i fortsättningen handläggas av allmän domstol.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens. Utredningen föreslår även att ärenden om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente ska flyttas från allmän domstol till Skatteverket och att behörig domstol att överpröva Skatteverkets beslut ska vara den tingsrätt inom vars domkrets ärendet prövats (SOU 2007:65 s. 330 f.).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker eller har ingen invändning mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag

Ärenden enligt 16 kap. ärvdabalken

Enligt nuvarande ordning handlägger tingsrätten ett antal olika slags ärenden som rör preskription av rätten till arv och testamente. Det gäller ärenden om arvskungörelse och ärenden om föreläggande av arvinge eller testamentstagare att lämna besked om han eller hon vill göra gällande ett anspråk på arv eller testamente. Det gäller även ärenden om anmälan av arvinge eller testamentstagare att han eller hon vill göra sin rätt gällande utan att tillträda kvarlåtenskapen eller sin lott i denna. Ärenden om arvskungörelse kan inledas genom anmälan av den som har boet i sin vård eller på rättens initiativ.

Den reglering som ligger till grund för bestämmelserna om arvskungörelse och om föreläggande av arvinge eller testamentstagare att lämna besked om han eller hon vill göra gällande ett anspråk på arv eller testamente har två syften. Den ska dels tillgodose en arv- eller testamentstagares intressen i de fall han eller hon är okänd eller vistas på okänd ort, dels få till stånd en rättslig slutpunkt för det tillstånd av rättslig osäkerhet som möjligheten till anspråk från sådana arv- eller testamentstagare innebär för (övriga) dödsbodelägare och andra intressenter. Även vad gäller ärenden om anmälan att en arvinge eller testamentstagare vill göra sin rätt gällande utan att tillträda kvarlåtenskapen eller sin lott i den-

na, är syftet att undanröja rättslig osäkerhet. De angivna förfarandena saknar alltså egentliga moment av konfliktlösning. De utgör i stället exempel på sådan rättsvård som enligt regeringens uppfattning lämpar sig väl för att handläggas av förvaltningsmyndighet.

Frågan är då vilken förvaltningsmyndighet som bör överta tingsrättens uppgift i nu angivna fall. I detta sammanhang fäster regeringen avseende vid att det vanligen är i samband med att en bouppteckning registreras som det framkommer att det finns eller kan finnas en arvinge eller testamentstagare som är okänd eller som vistas på okänd ort. Det framstår därför som naturligt att den myndighet som ansvarar för hanteringen av bouppteckningar också handlägger ärenden om arvskungörelse och övriga nu angivna ärenden. Enligt nuvarande ordning är det Skatteverket som registrerar bouppteckningar och som ska se till att bouppteckningar förrättas och ges in i rätt tid. Handläggningen av ärenden om arvskungörelse påminner dessutom om Skatteverkets handläggning av ärenden om dödförklaring, vilket också talar för att Skatteverket bör handlägga nu aktuella ärenden. Sammantaget anser regeringen att tingsrättens uppgifter enligt 16 kap. ärvdabalken bör flyttas till Skatteverket.

Skatteverkets beslut i nu aktuella ärenden bör kunna överklagas. Eftersom det i dessa ärenden uppkommer civilrättsliga frågor som rör vem som har rätt till arv och testamente, bör besluten överklagas till allmän domstol. Utredningen har föreslagit att behörig domstol ska vara den tingsrätt inom vars domkrets ärendet prövats. Regeringen anser dock att det framstår som naturligt att utforma överklagandebestämmelsen i enlighet med vad som gäller i fråga om tvist om arv eller testamente. Behörig domstol att pröva ett överklagande bör därför vara den tingsrätt inom vars domkrets den döde hade sitt hemvist. Om han eller hon saknade hemvist i Sverige bör Stockholms tingsrätt vara behörig domstol.

Ärenden enligt lagen om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente

Lagen (1958:52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente kom till mot bakgrund av erfarenheterna från andra världskriget. Lagen tar sikte på sådana situationer där t.ex. en arvinge vistas i ett land som varit krigsskådeplats och råkat i fångenskap eller förts bort och saknat möjlighet att få kännedom om utfärdad kungörelse eller att sätta sig i förbindelse med anhöriga eller myndigheter i hemlandet inom den tid som stadgats i en kungörelse enligt 16 kap. ärvdabalken. I sådana situationer ges rätten möjlighet att förlänga den tid inom vilken en arvinge eller testamentstagare har att göra sin rätt gällande. Även i detta fall är syftet att tillgodose en arv- eller testamentstagares intressen och samtidigt få till stånd en rättslig slutpunkt för det osäkerhetstillstånd som möjligheten till anspråk från sådana arv- eller testamentstagare innebär för (övriga) dödsbodelägare och andra intressenter.

En ansökan om förlängd preskriptionsfrist kan göras av den som har att bevaka arvingens eller testamentstagarens rätt i boet. Övriga dödsbodelägare ska ges tillfälle att yttra sig över ansökan. Förlängning ska beslutas om det finns skäl för det. I de fall som lagen kan bli aktuell är det

fråga om situationer i vilka det typiskt sett föreligger motstående intresen. För att kunna ta ställning till om det finns skäl för att förlänga preskriptionsfristen kan det bli aktuellt att ta upp och värdera skriftlig och muntlig bevisning. Mot denna bakgrund anser regeringen, i motsats till utredningen, att allmän domstol även i fortsättningen bör handlägga dessa ärenden.

10.2 Boutredningsman och skiftesman

Regeringens bedömning: Ärenden om förordnande och entledigande av boutredningsman eller skiftesman, ärenden om tillstånd för boutredningsman att överlåta fast egendom eller tomträtt och ärenden om förvaltning av dödsbo vid oenighet mellan boutredningsmän, bör även i fortsättningen handläggas av allmän domstol.

Utredningens förslag: Handläggningen av ärenden om förordnande och entledigande av boutredningsman eller skiftesman flyttas från allmän domstol till Skatteverket. Verkets beslut ska kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol ska vara den tingsrätt inom vars domkrets ärendet prövats (SOU 2007:65 s. 333 f.).

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget. *Hovrätten för Övre Norrland*, *Ystads tingsrätt*, *Uddevalla tingsrätt*, *Skellefteå tingsrätt* och *Kammarkollegiet* avstyrker dock förslaget. *Institutionen för fastigheter och byggande vid Kungliga tekniska högskolan (KTH)* anser att det framstår som mindre lämpligt att flytta ärenden som ofta kan vara tvistiga från domstol till förvaltningsmyndighet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Förordnande och entledigande av boutredningsman eller skiftesman

Liksom beträffande ärenden om förordnande av bodelningsförrättare (jfr. avsnitt 7.2) är det i allmänhet ingen kvalificerad rättslig prövning som ska göras när boutredningsman eller skiftesman ska utses enligt ärvdebalken. En dödsbodelägare har alltid rätt att få en boutredningsman eller skiftesman förordnad om han eller hon begär det. På samma sätt som gäller för ärenden om bodelningsförrättare kan emellertid hanteringen av ärenden om boutredningsman i vissa fall kräva komplicerade rättsliga överväganden, t.ex. i fråga om vem som har rätt att göra en sådan ansökan. Som bl.a. *Ystads tingsrätt* och *Kammarkollegiet* påpekar kan en ansökan om att ett dödsbo ska avträdas till förvaltning av boutredningsman göras även av andra intressenter än dödsbodelägare, t.ex. av legatarie eller borgenär. För bifall till en ansökan av någon av dessa gäller vissa krav som måste vara uppfyllda. Exempelvis är en förutsättning för att en boutredningsman ska förordnas på ansökan av en legatarie att det är nödvändigt för att legatet eller ändamålsbestämmelsen ska kunna verkställas. Om sökanden är en borgenär, måste det kunna antas att dödsboet är på obestånd eller att sökandens rätt på annat sätt äventyras för att an-

sökan ska vinna bifall. Det kan många gånger råda delade meningar om sådana rekvisit är uppfyllda. För prövningen kan det krävas att parterna hörs och bevisning läggs fram vid ett sammanträde. Sådana åtgärder bör typiskt sett utföras av domstol. Som bl.a. *Skellefteå tingsrätt* påpekar uppkommer dessutom inte sällan tvist på grund av att dödsbodelägarna har olika uppfattning om vem som ska förordnas som boutredningsman eller skiftesman. Enligt tingsrätten uppkommer motsvarande situationer i ärenden om entledigande från sådana uppdrag. Enligt regeringens uppfattning talar nämnda omständigheter mot att ärenden om förordnande och entledigande av boutredningsman eller skiftesman flyttas från domstol till förvaltningsmyndighet.

Liksom utredningen bedömer regeringen att tvistiga ärenden utgör en minoritet av samtliga ärenden som rör boutredningsman eller skiftesman. Mot denna bakgrund skulle det kunna anses befogat med en ordning som innebär att åtminstone okomplicerade ärenden prövas av förvaltningsmyndighet i första instans. Bland andra *Uddevalla tingsrätt* skisserar ett system enligt vilket nu aktuella ärenden skulle handläggas av förvaltningsmyndighet i första instans och att myndigheten vid eventuellt bestridande ska överlämna ärendet till tingsrätt för prövning. Ett sådant system omhändertar emellertid inte det behov av kvalificerade rättsliga överväganden som kan uppstå om ansökan görs av annan än dödsbodelägare. I praktiken innebär förslaget inte någon verkningfull uppdelning av ärendena med utgångspunkt i deras svårighetsgrad. Då det bör finnas en sammanhållen prövning av de aktuella ärendena anser regeringen att ett system som innebär att ansökningar om boutredningsman ska göras till olika instanser beroende på vem som gör ansökan i görligaste mån bör undvikas. En uppdelning skulle också innebära att förvaltningsmyndigheten måste bygga upp en ny kompetens för handläggningen av ett visst antal ärenden, samtidigt som tingsrätten fortfarande skulle behöva avdela resurser för handläggningen i en sådan utsträckning att det kan ifrågasättas om någon egentlig renodling av verksamheten skulle uppnås.

Mot den angivna bakgrunden anser regeringen att det finns vägande skäl för att allmän domstol även i fortsättningen bör handlägga ärenden som rör boutredningsman eller skiftesman. Till detta kommer att det framstår som tveksamt vilken förvaltningsmyndighet som skulle kunna ta över handläggningen. Som tas upp i utredningen – och som betonas bl.a. av *Hovrätten för Övre Norrland* och *Ystads tingsrätt* – finns skäl som talar mot att Skatteverket ska ta över denna uppgift. Skatteverket har numera ansvar för statens borgenärsuppgifter, i vilka bl.a. ingår att ansöka om förordnande av boutredningsman när verket har fordringar mot en avliden person och dödsboet har skiftats eller är på obestånd. Av principiella skäl får det anses mindre lämpligt att en myndighet uppträder både som sökande och beslutande instans i samma förfarande. Regeringen ställer sig, till skillnad från utredningen, tveksam till om denna intressekonflikt kan lösas genom organisatoriska åtgärder hos Skatteverket. Av likartade skäl kan det inte heller anses lämpligt att handläggningen övertas av Kammarkollegiet eftersom kollegiet företräder Allmänna arvsfonden, vilken genom förordnande i testamente inte sällan har ställning av dödsbodelägare.

Sammantaget anser regeringen att ärenden om förordnande av boutredningsman eller skiftesman även i fortsättningen bör handläggas av allmän domstol.

Boutredningsmannens förvaltning

En boutredningsman är behörig att företa alla för boets utredning erforderliga åtgärder. I ett fall kräver dock hans eller hennes förvaltning tillstånd från dödsbodelägarna. Om boutredningsmannen vill överlåta fast egendom eller tomträtt, måste delägarna skriftligen lämna sitt samtycke till åtgärden. Om sådant tillstånd inte ges, kan rätten tillåta åtgärden efter ansökan från boutredningsmannen. Anledningen till att sådana ärenden handläggs vid tingsrätt är alltså att det föreligger tvist mellan boutredningsmannen och en eller flera dödsbodelägare. Ärendena är därmed av sådan karaktär att handläggningen i enlighet med utredningens bedömning även i fortsättningen bör ombesörjas av allmän domstol.

På samma sätt förhåller det sig med ärenden om förvaltning av dödsbo vid oenighet mellan flera förordnade boutredningsmän. Regeringen delar utredningens bedömning att dessa ärenden även fortsättningsvis bör handläggas av allmän domstol.

10.3 Bevaknings- och tillsynsmyndighet över boutredningsmans förvaltning

Regeringens bedömning: Allmän domstol bör även i fortsättningen fungera som bevaknings- och tillsynsmyndighet över boutredningsmans förvaltning.

Utredningens förslag: De allmänna domstolarnas roll som bevaknings- och tillsynsmyndighet över boutredningsmans förvaltning tas över av Skatteverket. Verket ska också besluta om vitesföreläggande och förordna god man att utöva tillsyn över boutredningsmans förvaltning. Frågor om utdömmande av vite ska prövas enligt lagen (1985:206) om viten och därmed handläggas av allmän förvaltningsdomstol (SOU 2007:65 s. 336).

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot utredningens förslag. *Ystads tingsrätt* och *Kammarkollegiet* avstyrker förslaget med hänvisning till sin inställning i frågan om handläggning av ärenden som rör förordnande av boutredningsman och skiftesman (se närmare avsnitt 10.2).

Skälen för regeringens bedömning: En boutredningsman ska årligen avge redovisning över sin förvaltning. Årsredovisningen ska tillställas minst en delägare i boet. Övriga delägare samt rätten ska samtidigt underrättas om vem som tillställts redovisningen. Fullgör inte boutredningsmannen sin redovisningsskyldighet kan rätten utfärda vitesföreläggande. I vissa fall kan rätten också förordna god man att öva tillsyn över boutredningsmannens förvaltning och förelägga denne att lämna upplysning om boet och dess förvaltning. Rätten har även möjlighet att förelägga boutredningsmannen att avge redogörelse för sin förvaltning.

Enligt utredningens förslag ska den bevaknings- och tillsynsfunktion som enligt gällande ordning fullgörs av allmän domstol tas över av Skatteverket. Förslaget ligger i linje med utredningens förslag att flytta domstolarnas handläggning av ärenden som rör boutredningsman och skiftesman till Skatteverket. Regeringen har i det föregående tagit ställning mot det förslaget (se närmare avsnitt 10.2). Som *Ystads tingsrätt* och *Kammarkollegiet* påpekar har den bedömningen också betydelse för frågan var bevaknings- och tillsynsfunktionen beträffande boutredningsmans förvaltning ska hanteras. Om allmän domstol även i fortsättningen ska handlägga ärenden som rör boutredningsman framstår det som naturligt att även kontrollen av sådan förvaltning ska utövas av domstol. Regeringen anser därför att allmän domstol även i fortsättningen bör ha till uppgift att fungera som bevaknings- och tillsynsmyndighet över boutredningsmans förvaltning.

11 Ärenden om ställföreträdare för jordbruksfastigheter

Regeringens bedömning: Ärenden som rör ställföreträdare för jordbruksfastighet bör även i fortsättningen handläggas av allmän domstol.

Utredningens förslag: Handläggningen av ärenden om byte av ställföreträdare för jordbruksfastigheter flyttas från allmän domstol till inskrivningsmyndighet. Inskrivningsmyndighetens beslut ska kunna överklagas till tingsrätten i den ort där jordbruksfastigheten är belägen (SOU 2007:65 s. 348 f.).

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget. *Hovrätten för Övre Norrland* ställer sig tveksam till att ärenden om byte av ställföreträdare ska handläggas av inskrivningsmyndighet. *Institutionen för fastigheter och byggande vid Kungliga tekniska högskolan (KTH)* anser att en överflyttning av ärenden om byte av ställföreträdare framstår som mindre lämplig när ansökan om byte görs av annan än ställföreträdaren eller denne motsätter sig byte.

Skälen för regeringens bedömning: Samäganderättslagens bestämmelser om förordnande av god man gäller inte i fråga om förvaltning av fast egendom som är taxerad som lantbruksenhet och som ägs av minst tre gemensamt. För förvaltningen av sådan egendom finns särskilda bestämmelser i lagen (1989:31) om förvaltning av vissa samägda jordbruksfastigheter. Enligt den lagen ska tingsrätten förordna en ställföreträdare efter anmälan från myndighet eller delägare. Ställföreträdare ska förordnas även om någon av delägarna motsätter sig det. Det kan därför framstå som naturligt att dessa ärenden handläggs av en förvaltningsmyndighet.

I ärenden om byte av ställföreträdare för jordbruksfastighet kan det, på samma sätt som i ärenden om samäganderätt enligt samäganderättslagen, bli fråga om att bedöma huruvida ett rättsförhållande innebär samäganderätt eller utgör ett enkelt bolag samt att tolka det civilrättsliga avtal som ligger till grund för egendomsgemenskapen. Det kan också bli

aktuellt med bevisupptagning och bevisvärdering vid handläggningen av dessa ärenden. Detta är i likhet med vad som tidigare uttalats sådana uppgifter som bör förbehållas domstol.

Vid prövning av ärenden om byte av ställföreträdare inskränker sig emellertid prövningen till frågan om en person är lämplig att inneha det aktuella uppdraget eller inte. En sådan fråga kan i och för sig handläggas av en förvaltningsmyndighet. Antalet ärenden om byte av ställföreträdare för jordbruksfastighet som handläggs i domstol varje år är dock mycket litet. Ur ett praktiskt perspektiv framstår därmed värdet av en överflyttning som begränsat. Som tidigare har konstaterats finns det dessutom ur den enskildes perspektiv ett värde i att han eller hon kan vända sig till en och samma instans i närbesläktade frågor (se närmare avsnitt 7.2). Enligt regeringens uppfattning saknas det mot denna bakgrund tillräckliga skäl för att ha skilda handläggningsregler för ärenden om förordnande av ställföreträdare och ärenden om byte av ställföreträdare. Regeringen anser alltså att samtliga ärenden enligt lagen om förvaltning av vissa samägda jordbruksfastigheter alljämt bör handläggas av allmän domstol.

12 Ärenden om synemän enligt jordabalken, m.m.

Regeringens förslag: Handläggningen av ärenden om att utse synemän enligt jordabalken samt av ärenden om anstånd med att avsluta syn enligt samma balk ska flyttas från allmän domstol till länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut ska kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol ska vara den tingsrätt inom vars domkrets fastigheten ligger.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (SOU 2007:65 s. 353 f.).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker eller har ingen invändning mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: En part i ett arrendeförhållande kan i ett flertal situationer ha rätt till ersättning av den andra arrendeparten. Detta kan t.ex. vara fallet om vården av arrendestället är eftersatt eller om arrendatorn avhjälpt en brist som förelegat vid tillträdet till arrendet. Ersättningsfrågor av detta slag ska i första hand regleras vid avräkning. Om inte annat har avtalats, ska avräkningen grundas på syn vid avräkningsperiodens början och slut. Synen ska förrättas av särskilt utsedda synemän. Huvudregeln är att dessa synemän ska utses av jordägaren och arrendatorn gemensamt. Om parterna inte kan enas om vilka som ska utses, ska rätten efter ansökan förordna synemän. Ett förordnande som syneman får endast ges till en person som av länsstyrelsens förklarats behörig att hålla arrendesyn.

Ärenden om att utse synemän och om anstånd med att avsluta syn handlades tidigare av fastighetsdomstol. Fastighetsdomstolarna och miljödomstolarna ska läggas samman och från och med den 1 maj 2011

benämnas mark- och miljödomstolar (prop. 2009/10:215 Mark- och miljödomstolar). De arrendemål enligt bl.a. jordabalken som enligt tidigare ordning handlades i fastighetsdomstol ska i fortsättningen handläggas av tingsrätt. Detta gäller även nu aktuella ärenden.

Rättens uppgift i ärenden om att utse synemän avser främst att bedöma om en person är lämplig för uppdraget, t.ex. om en viss syneman är förtrogen med de rådande jordbruksförhållandena på den ort där arrendestället ligger. Rättens beslut har alltså inte till syfte att lösa en reell tvist mellan jordägaren och arrendatorn. Ärendenas karaktär gör dem därmed väl lämpade för handläggning av en förvaltningsmyndighet. Några särskilda skäl som talar för att domstol även i fortsättningen bör förordna synemän finns inte.

När det gäller frågan vilken myndighet som bör ta över uppgiften kan det inledningsvis konstateras att det är länsstyrelsen som ger behörighet för en person att hålla arrendesyn. Länsstyrelsen har alltså redan enligt nuvarande ordning till uppgift att bedöma vem som har förutsättningar att fungera som syneman. Den uppgiften ligger nära domstolens uppgift att bedöma vem som är lämplig att vara syneman i det enskilda ärendet. Mot denna bakgrund är det enligt regeringens uppfattning lämpligt att länsstyrelsen tar över uppgiften att handlägga ärenden om att utse synemän. För att bibehålla en sammanhållen reglering på området bör även handläggningen av ärenden om anstånd med att avsluta syn flyttas till länsstyrelsen.

I enlighet med allmänna principer på området bör den länsstyrelse inom vars län arrendestället finns vara behörig att besluta i ärenden om att utse synemän och ärenden om anstånd med att avsluta syn.

Beslut i nu behandlade ärenden bör kunna överklagas. Vid valet av vilken domstol som ska vara behörig att pröva ett överklagande fäster regeringen vikt vid att klander av en syn i fortsättningen kommer att handläggas av allmän domstol (prop. 2009/10:215 sid. 104 f.). Även beslut i ärenden om att utse synemän och ärenden om anstånd med att avsluta syn bör därför enligt regeringens uppfattning kunna överklagas till allmän domstol. Behörig domstol bör vara den tingsrätt inom vars domkrets fastigheten ligger.

13 Järnvägstrafikärenden

<p>Regeringens bedömning: Ärenden om förordnande av sakkunnig enligt lagen (1985:193) om internationell järnvägstrafik bör även i fortsättningen handläggas av allmän domstol.</p>

Utredningens förslag: Handläggningen av ärenden om förordnande av sakkunnig enligt lagen (1985:193) om internationell järnvägstrafik flyttas från allmän domstol till Järnvägsstyrelsen. Styrelsens beslut ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol (SOU 2007:65 s. 358 f).

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot utredningens förslag. *Hovrätten för Övre Norrland* avstyrker dock förslaget, i första hand på den grunden att det enligt för-

draget om internationell järnvägstrafik föreligger ett krav på att de aktuella frågorna ska handläggas av domstol. Även *Järnvägsstyrelsen* ifrågasätter om inte fördraget om internationell järnvägstrafik innebär att en sakkunnig i dessa fall måste förordnas av domstol.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 10 § lagen (1985:193) om internationell järnvägstrafik ska tingsrätten efter ansökan förordna en sakkunnig för det fall att resgods eller gods har skadats eller minskat. Den sakkunniges uppgift är att upprätta en redogörelse (rapport) över godsets tillstånd och vikt samt skadans orsak och storlek. Den redogörelse som den sakkunnige upprättar kan komma att utgöra bevisning i rättegång om parterna inte kan enas t.ex. om ersättning för det skadade eller minskade godset.

Lagen om internationell järnvägstrafik bygger på fördraget om internationell järnvägstrafik (*Convention relative aux transports internationaux ferroviaires*, COTIF 1980). Enligt artikel 54 i de enhetliga rättsreglerna för avtal om internationell transport av resande på järnväg (CIV, bihang A till fördraget) och artikel 42 i de enhetliga rättsreglerna för avtal om internationell transport av gods på järnväg (CIM, bihang B till fördraget) ska transportören genast upprätta en rapport om det upptäcks eller finns anledning att anta att egendom (resgods eller fordon) respektive gods har skadats eller delvis gått förlorat. Detsamma gäller om den som har rätt till egendomen eller godset påstår att så är fallet. Rapporten ska utvisa egendomens eller godsets tillstånd och så noga som möjligt ange skadans omfattning, dess orsak och tidpunkten då den inträffade. Beträffande gods ska även vikten anges. Om möjligt ska rapporten upprättas i närvaro av den som har rätt till egendomen eller godset. Om den person som har rätt till egendomen eller godset inte godtar uppgifterna i rapporten kan denne begära att egendomens tillstånd respektive godsets tillstånd och vikt samt skadans orsak och omfattning ska fastställas av en sakkunnig. Kan avtalsparterna inte enas om sakkunnig ska denne utses på rättslig väg. Motsvarande bestämmelser återfinns även i artikel 48 i CIV 1980 och i artikel 52 i CIM 1980.

Som skäl för att flytta handläggningen av ärenden om förordnande av sakkunnig enligt lagen om internationell järnvägstrafik anför utredningen att ett sådant förordnande saknar inslag av tvistlösning och främst innebär en bedömning av en persons lämplighet för att inneha ett uppdrag. Vidare menar utredningen att artikel 54 i CIV respektive artikel 42 i CIM inte innefattar något internationellt åtagande att en sakkunnig ska förordnas av domstol. Det skulle med andra ord stå Sverige fritt att föreskriva att den sakkunnige ska utses av en förvaltningsmyndighet.

Regeringen bedömer emellertid, i likhet med *Hovrätten för Övre Norrland* och *Järnvägsstyrelsen*, tvärtom att de nämnda konventions-texterna innebär ett krav på att ärendena ska hanteras av domstol. Mot denna bakgrund skulle en överflyttning av ärendena från domstol till förvaltningsmyndighet stå i strid med Sveriges internationella åtaganden. Det faktum att själva förfarandet vid förordnande av sakkunnig ska genomföras i enlighet med bestämmelserna i den stat där utredningen äger rum föranleder ingen annan bedömning.

Sammantaget anser regeringen att ärenden om förordnande av sakkunnig enligt lagen om internationell järnvägstrafik även i fortsättningen bör handläggas av allmän domstol.

14 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 oktober 2011.

Äldre bestämmelser ska gälla för ärenden som kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet.

I ärenden om fingerade personuppgifter ska en framställning om medgivande att använda fingerade personuppgifter som gjorts till Rikspolisstyrelsen före ikraftträdandet, och som ännu inte har avgjorts av Rikspolisstyrelsen, behandlas som en ansökan enligt de nya bestämmelserna.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens i fråga om övergångsbestämmelser.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: De lagändringar som regeringen föreslår påverkar såväl domstolar som myndigheter och enskilda. Det kan förutses att det bl.a. kommer att finnas behov av vissa informationsinsatser till allmänheten, utbildning av personal och anpassning av IT-system. I budgetpropositionen för 2011 uttalade regeringen att hanteringen av de aktuella ärendena skulle flyttas till angivna förvaltningsmyndigheter under 2011 (prop. 2010/11:1). Regeringen föreslog även att vissa resurser för löpande handläggning av ärendena skulle tillföras förvaltningsmyndigheterna för samma år. Riksdagen har ställt sig bakom detta. De berörda myndigheterna har därmed haft möjlighet att påbörja förberedelserna för att överta handläggningen. Ikraftträdandet bör mot denna bakgrund bestämmas till den 1 oktober 2011.

Regeringen anser i likhet med utredningen att tingsrätterna bör avsluta handläggningen av ärenden som anhängiggjorts i domstol före ikraftträdandet. Äldre bestämmelser bör alltså gälla för ärenden som anhängiggjorts vid tingsrätten före ikraftträdandet.

Enligt nuvarande ordning ska den som vill använda fingerade personuppgifter göra en framställning om detta hos Rikspolisstyrelsen. Om Rikspolisstyrelsen inte avslår framställningen ska styrelsen ansöka om medgivande hos Stockholms tingsrätt enligt framställningen. En sådan framställning som ännu inte avgjorts av Rikspolisstyrelsen ska behandlas som en ansökan enligt de nya bestämmelserna.

Något behov av övergångsbestämmelser i övrigt föreligger inte.

Regeringens bedömning: De kostnadsökningar som uppkommer hos Kronofogdemyndigheten, Skatteverket och Lantmäteriet täcks genom att resurser kommer att överföras från Sveriges Domstolars anslag. Detsamma gäller övergångskostnader hos Bolagsverket. För kostnadsökningarna som uppkommer hos Skatteverket kommer även resurser att överföras från Statistiska centralbyråns anslag.

De kostnadsökningar som kan uppkomma hos Rikspolisstyrelsen, länsstyrelserna och Transportstyrelsen ryms inom befintliga anslagsramar.

Utredningens bedömning: Bortsett från vissa övergångskostnader innebär förslagen inte några ökade kostnader för staten. Övergångskostnaderna bör kunna hanteras inom ramen för befintliga anslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna delar eller har inget att invända mot utredningens bedömning. *Hovrätten för Övre Norrland* och *Uddevalla tingsrätt* befarar att en överflyttning inte kommer att innebära några gynnsamma kostnadseffekter för domstolarna. *Falu tingsrätt* anser att det inte är realistiskt att beräkna hur mycket resurser som kan sparas vid tingsrätterna genom en teoretisk beräkningsmodell och menar vidare att förslagen inte möjliggör några nedskärningar såvitt avser domararbetskraft annat än möjligen i de allra största tingsrätterna. *Gävle tingsrätt*, *Domstolsverket* och *Fackförbundet ST* anser att de resurser som frigörs i tingsrätterna ska behållas i tingsrättsorganisationen. *Länsrätten i Blekinge län* menar att utredningen sannolikt har underskattat de initiala kostnaderna för förvaltningsmyndigheterna. *Skatteverket* reser invändningar framför allt mot utredningens beräkning av vilka övergångskostnader som kan uppstå hos verket.

Flera remissinstanser, bl.a. *Hovrätten för Övre Norrland*, *Gävle tingsrätt* och *Skellefteå tingsrätt*, anser att effekterna på notarieutbildningen måste beaktas. *Jusek* noterar att ett minskat antal notarieplatser innebär att antalet behöriga sökande till domarutbildningen minskar.

Stockholms tingsrätt anser att det bör övervägas om inte de sökande själva bör svara för kostnaderna i flera ärendetyper.

Skälen för regeringens bedömning: En överflyttning av handläggningen av ärenden från tingsrätt till olika förvaltningsmyndigheter innebär en renodling av domstolarnas verksamhet. Detta möjliggör ett effektivare resursutnyttjande och bidrar till att säkerställa en hög kvalitet i den dömande verksamheten.

Under senare år har antalet inkomna domstolsärenden i tingsrätterna ökat. År 2006 inkom drygt 57 000 ärenden medan antalet år 2009 hade stigit till nästan 69 000. En förklaring till ökningen är att antalet registreringar av gåva mellan makar och anmälan om bodelning ökat kraftigt under 2009 till följd av införandet av det s.k. ROT-avdraget i december 2008. Även med hänsyn till sådana tillfälliga effekter är det en allmän tendens att antalet domstolsärenden ökar. Med utgångspunkt i medelantalet inkomna ärenden för perioden 2005–2009 kan det uppskattas att regeringens förslag innebär att handläggningen av omkring 26 000 ärenden per år flyttas från domstol till förvaltningsmyndighet. Över-

flyttningen innebär att kostnaderna för ärendehandläggning i domstol minskar och att kostnaderna ökar hos de förvaltningsmyndigheter som övertar handläggningen.

Mot denna bakgrund har riksdagen beslutat att resurser ska överföras från Sveriges Domstolar för att täcka kostnadsökningarna hos Kronofogdemyndigheten, Skatteverket och Lantmäteriet (prop. 2010/11:1). Dessutom minskas Sveriges Domstolars anslag för 2011 för att täcka kostnaderna för verksamheten under 2011 samt vissa övergångskostnader hos Bolagsverket, Kronofogdemyndigheten, Skatteverket och Lantmäteriet, t.ex. för utbildning av personal, informationsinsatser och IT-stöd.

Riksdagen har även beslutat att resurser ska överföras från Statistiska centralbyrån till Skatteverket för att täcka kostnaderna för hanteringen av äktenskapsregistret.

Verksamheten hos Bolagsverket finansieras genom uttag av avgifter, som verket får disponera för att täcka verksamheternas kostnader. Det är lämpligt att samma princip tillämpas även på de verksamheter som nu förs över till Bolagsverket. Regeringen avser därför att föreslå riksdagen att godkänna att regeringen får besluta att de avgifter som Bolagsverket tar ut för handläggningen av de ärenden som nu flyttas över från allmän domstol får disponeras för att täcka verksamheternas kostnader.

Enligt regeringens förslag ska handläggning av ärenden också flyttas till Rikspolisstyrelsen, Länsstyrelsen och Transportstyrelsen. I samtliga dessa fall är det beräknade antalet inkomna ärenden per år så litet att de kostnadsökningar som kan uppstå är möjliga att hantera inom de mottagande myndigheternas befintliga anslagsramar.

Under remissbehandlingen har några remissinstanser, bl.a. *Hovrätten för Övre Norrland* och *Gävle tingsrätt*, pekat på att tingsnotarier många gånger spelar en viktig roll i handläggningen av domstolsärenden. En överflyttning av ett större antal ärenden från domstol till förvaltningsmyndighet kommer sannolikt att till någon del påverka sammansättningen av notariernas arbetsuppgifter. Liksom Gävle tingsrätt är dock regeringen förvissad om att det i tingsrätternas dömande verksamhet och i handläggningen av kvarvarande domstolsärenden även fortsättningsvis kommer att finnas angelägna arbetsuppgifter med stort utbildningsvärde för tingsnotarierna. Bland annat mot den bakgrunden delar regeringen inte *Juseks* oro för att den föreslagna reformen skulle få några märkbara negativa konsekvenser på antalet behöriga sökande till domarutbildningen.

Stockholms tingsrätt anser att avgiftsnivåerna för de olika ärendetyperna bör ses över. Ett arbete med en sådan översyn har inletts i Justitiedepartementet.

16 Författningskommentar

16.1 Förslaget till lag om ändring i äktenskapsbalken

7 kap.

3 § Genom äktenskapsförord kan makar eller blivande makar bestämma att egendom som tillhör eller tillfaller någon av dem *ska* vara *hans eller hennes*

enskilda egendom. Genom nytt äktenskapsförord kan makar bestämma att egendomen *ska* vara giftorättsgods.

Äktenskapsförord *ska* upprättas skriftligen och undertecknas av makarna eller de blivande makarna. Detta gäller även om någon av dem är underårig eller om äktenskapsförordet avser egendom, som till någon del omfattas av förvaltarskap enligt föräldrabalken. I så fall *ska* dock förmyndarens eller förvaltarens skriftliga medgivande inhämtas.

Äktenskapsförord *ska* registreras hos *Skatteverket*. Ett äktenskapsförord som har slutits mellan blivande makar gäller från äktenskapets ingående, om det ges in till *Skatteverket* inom en månad från det att äktenskapet ingicks. I annat fall gäller äktenskapsförord först från och med den dag då det ges in till *Skatteverket*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om upprättande och registrering av äktenskapsförord. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Enligt paragrafens *tredje stycke* ska äktenskapsförord registreras hos *Skatteverket*. Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

9 kap.

1 § När ett äktenskap upplöses, *ska* makarnas egendom fördelas mellan dem genom bodelning. Bodelning behövs dock *inte*, om makarna har endast enskild egendom och ingen av dem begär att få överta bostad eller bohag från den andra maken.

Är makarna ense, får de efter skriftlig anmälan till *Skatteverket* fördela sin egendom genom bodelning under äktenskapet utan att något mål om äktenskapsskillnad pågår. Anmälan *ska* registreras av *Skatteverket*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om bodelning i samband med äktenskapsskillnad och under bestående äktenskap. Övervägandena finns i avsnitt 7.1

Enligt paragrafens *andra stycke* ska anmälan om bodelning under äktenskapet göras till *Skatteverket*. Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

13 kap.

6 § När bodelning har förrättats, får makarna eller en av dem ge in bodelningshandlingen till *Skatteverket* för registrering.

Enligt paragrafen ska registrering av en bodelningshandling göras av *Skatteverket*. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

16 kap.

2 § Ansökan om registrering görs hos *Skatteverket*.

Till ansökan *ska* fogas den handling som *ska* registreras. Begärs registrering av en gåva som inte har skett skriftligen, *ska* uppgift om gåvan lämnas i en handling som har undertecknats av båda makarna.

Beträffande anmälan om bodelning finns bestämmelser i 9 kap. 1 § andra stycket.

I paragrafen finns bestämmelser om registrering i äktenskapsregistret. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Av *första stycket* framgår att registrering görs hos Skatteverket. Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

3 § Begärs registrering av en gåva, *ska Skatteverket* låta föra in en kungörelse om detta i Post- och Inrikes Tidningar. Detsamma gäller om makar gör en anmälan om bodelning enligt 9 kap. 1 § andra stycket eller om makarna eller en av dem ger in en bodelningshandling för registrering.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet när registrering av en handling i äktenskapsregistret har begärts. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Som en följd av att ansvaret för äktenskapsregistret flyttas från Statistiska centralbyrån till Skatteverket och att nu aktuella handlingar ska ges in för registrering direkt till verket upphävs bestämmelsen i nuvarande första stycket som föreskriver att rätten genast ska översända en kopia av en registrerad handling till den myndighet som för äktenskapsregistret.

Begärs registrering av en gåva eller gör makarna en anmälan om bodelning eller ger makarna eller en av dem in en bodelningshandling för registrering, *ska kungörelse i fortsättningen endast föras in i Post- och Inrikes Tidningar.*

4 § Om ansökan bifalls, anses registrering ha skett den dag handlingen kom in till *Skatteverket.*

Enligt paragrafen ska, om ansökan bifalls, registrering anses ha skett den dag som handlingen kom in till Skatteverket.

5 § *Skatteverkets beslut i fråga om registrering får överklagas till den tingsrätt där någon av sökandena ska svara i tvistemål i allmänhet.*

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om överklagande av Skatteverkets beslut i registreringsärenden. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Enligt paragrafens *första stycke* får Skatteverkets beslut i registreringsärenden överklagas till den tingsrätt där någon av sökandena ska svara i tvistemål i allmänhet. I förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser bland annat om hur ett beslut av en förvaltningsmyndighet överklagas.

Av *andra stycket* framgår att lagen om domstolsärenden ska tillämpas vid rättens handläggning av ett överklagande.

16.2 Förslaget till lag om ändring i ärvdabalken

16 kap.

1 § Vistas, då bouppteckning förrättas, till namnet känd arvinge efter den döde på okänd ort, *ska det hos Skatteverket* anmälas av den som har boet i sin vård. När sådan anmälan sker *eller förhållandet annars blir känt, ska Skatteverket utan dröjsmål låta kungöra* i Post- och Inrikes Tidningar, att arv efter den döde tillfallit den bortovarande, med *uppmaning* till honom *eller henne* att göra sin rätt till arvet gällande inom fem år från den dag *då* kungörelsen var införd i tidningen. I kungörelsen *ska* den bortovarandes namn *anges.*

I fall som avses i 3 kap. 2 § *ska*, vid tillämpning av vad nu sagts, den rätt, som tillkommer den först avlidne makens arvingar i den efterlevandes bo, behandlas som arv efter den efterlevande maken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om arvskungörelse avseende till namnet känd arvinge på okänd ort. Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

Av *första stycket* framgår att anmälan om att en känd arvinge vistas på okänd ort när bouppteckningen förrättas ska göras till Skatteverket. I samma stycke anges att det är Skatteverket som ska låta införa arvskungörelse i Post- och Inrikes Tidningar.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

2 § Kan *det*, när bouppteckning förrättas, *inte* utrönas huruvida arvinge *finns* som före *Allmänna* arvsfonden eller före eller jämte annan känd arvinge är berättigad till arv, *ska Skatteverket*, på anmälan av den som har boet i sin vård eller då förhållandet *annars blir känt, utan dröjsmål* låta *kungöra* arvfallet i Post- och Inrikes Tidningar, med *uppmaning* till okända arvingar att göra sin rätt till arvet gällande inom fem år från den dag *då* kungörelsen var införd i tidningen. *Detta gäller också om det* vid bouppteckningen *finns* kännedom om arvinge men *det* saknas kunskap såväl om arvingens namn som om hans *eller hennes* vistelseort.

I paragrafen finns bestämmelser om arvskungörelse avseende okänd arvinge samt känd arvinge med okänt namn och okänd vistelseort. Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

Av paragrafen framgår att anmälan om att det kan finnas okänd arvinge, eller att det finns känd arvinge men att kännedom saknas om hans eller hennes namn och vistelseort, ska göras till Skatteverket. Det framgår också att det är Skatteverket som ska låta införa arvskungörelse i Post- och Inrikes Tidningar.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

5 § Undrandr sig en arvinge eller testamentstagare att ge tillkänna huruvida han eller hon vill göra anspråk på arv eller på rätt enligt testamentet, får *Skatteverket* förelägga honom eller henne att göra sin rätt gällande inom sex månader från det att föreläggandet delgavs honom eller henne. Delgivning får inte ske enligt 34–38 och 48 §§ delgivningslagen (2010:1932).

Ett sådant föreläggande ska meddelas på ansökan av någon som är berättigad till arvingens eller testamentstagarens del i kvarlåtenskapen om denne försummar att bevara sin rätt.

I paragrafen finns bestämmelser om föreläggande till arvinge eller testamentstagare att ge tillkänna om han eller hon vill göra anspråk på arv eller rätt enligt testamente. Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

Av *första stycket* framgår att föreläggandet till arvinge eller testamentstagare får meddelas av Skatteverket.

6 § Vill arvinge eller testamentstagare, utan att tillträda kvarlåtenskapen eller sin lott däri, göra sin rätt gällande, *ska* han *eller hon* anmäla sitt anspråk hos god man, om sådan förordnats att bevaka hans *eller hennes* rätt, eller hos var dödsbodelägare som tillträtt kvarlåtenskapen eller, om skifte *inte* skett, hos boutredningsman eller annan som sitter i boet. Anmälan *får också* göras hos *Skatteverket*.

Har en god man tagit emot anmälan, ska han eller hon tillkännage den hos Skatteverket. Om anmälan gjorts eller tillkännagetts hos Skatteverket, ska verket se till att underrättelse översänds med posten till övriga dödsbodelägare, vilkas namn och vistelseort är upptagna i bouppteckningen efter den döde eller annars är kända för Skatteverket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om anmälan från arvinge eller testamentstagare om att göra sin rätt gällande utan att tillträda kvarlåtenskap eller lott i kvarlåtenskap. Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

I första stycket anges att en sådan anmälan bland annat kan göras hos Skatteverket.

Av andra stycket framgår att om en anmälan har tagits emot av god man ska han eller hon anmäla detta hos Skatteverket. I samma stycke anges att Skatteverket ska underrätta övriga dödsbodelägare om en anmälan.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

10 § Skatteverkets beslut får överklagas till den tingsrätt där den döde hade att svara i tvistemål i allmänhet.

Finns det inte någon domstol som är behörig enligt första stycket är Stockholms tingsrätt behörig domstol.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om överklagande av Skatteverkets beslut. Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

I paragrafens första stycke anges att Skatteverkets beslut får överklagas till den tingsrätt där den döde hade att svara i tvistemål i allmänhet. I förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser bland annat om hur ett beslut av en förvaltningsmyndighet överklagas.

Enligt andra stycket är Stockholms tingsrätt behörig domstol om det inte finns någon domstol som är behörig enligt första stycket.

Av tredje stycket framgår att lagen om domstolsärenden ska tillämpas vid rättens handläggning av ett överklagande.

16.3 Förslaget till lag om ändring i jordabalken

9 kap.

24 § Syn ska förrättas av minst två med ortens jordbruksförhållanden förtrogna synemän, vilka utses bland personer som av länsstyrelse förklarats behöriga att hålla syn. Synemännen ska utses av jordägaren och arrendatorn gemensamt. Enas inte parterna om valet, ska länsstyrelsen utse synemän. Mot synemän gäller samma jäv som mot domare.

Har synemännen olika meningar, ska flertalets mening gälla. Kan beslut inte åstadkommas på sådant sätt ska, om synemännen är fler än två samt parterna eller länsstyrelsen utsett en av synemännen att vara ordförande, dennes mening gälla som synemännens beslut. Kan inte heller på detta sätt beslut åstadkommas, ska synemännen välja ytterligare en syneman, som då blir ordförande. Enas inte synemännen om valet, ska länsstyrelsen utse synemannen.

Syn får inte påbörjas tidigare än sex månader före den dag till vilken synen hänförs och ska vara avslutad inom fyra månader från nämnda dag, om inte länsstyrelsen på begäran av synemännen medger att synen får avslutas senare.

Sådant medgivande behövs dock inte för syn som äger rum inom två månader efter fristens utgång för att undersöka förekomsten av ogräs.

Paragrafen innehåller bestämmelser om syn och synemän. Övervägandena finns i avsnitt 12.

Ändringarna i *första* och *andra styckena* innebär att länsstyrelsen i stället för tingsrätten ska utse synemän. I enlighet med allmänna principer är den länsstyrelse behörig inom vars län arrendestället finns.

Tredje stycket ändras så att länsstyrelsen i stället för tingsrätten får medge anstånd med att avsluta syn.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

24 a § Länsstyrelsens beslut enligt 24 § får överklagas till den tingsrätt inom vars domkrets fastigheten ligger.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om överklagande av länsstyrelsens beslut. Övervägandena finns i avsnitt 12.

I *första stycket* anges att länsstyrelsens beslut får överklagas till den tingsrätt inom vars domkrets fastigheten är belägen. I förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser bland annat om hur ett beslut av en förvaltningsmyndighet överklagas.

Av *andra stycket* framgår att lagen om domstolsärenden ska tillämpas vid rättens handläggning av ett överklagande.

16.4 Förslaget till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

6 kap.

2 § Bolagsverket ska besluta att en sparbank ska gå i likvidation, om tillståndet att driva bankrörelse har återkallats.

Rätten ska besluta att en sparbank ska gå i likvidation, om sparbanken har försatts i konkurs och denna avslutats med överskott. Beslutet ska fattas i samband med att konkursen avslutas.

Beslut om likvidation ska dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas på ansökan av Finansinspektionen, styrelsen, styrelseledamot eller huvudman.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tvångslikvidation av sparbanker. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Genom *första stycket* förs uppgiften att besluta om likvidation i samband med återkallelse av tillstånd över från allmän domstol till Bolagsverket.

Har en sparbank försatts i konkurs och denna avslutats med överskott ska enligt nuvarande ordning sparbanksstämman inom viss föreskriven tid besluta att banken ska gå i likvidation. Ändringarna i *andra stycket* innebär att i stället rätten ska fatta ett sådant beslut i samband med att konkursen avslutas.

2 a § Ett beslut om likvidation enligt 2 § gäller omedelbart.

Paragrafen, som är ny, anger från vilken tidpunkt ett beslut om likvidation av sparbank blir gällande.

Av bestämmelsen framgår, liksom i motsvarande bestämmelser i aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar, att ett beslut om likvidation gäller omedelbart.

Handläggningen av ärenden om likvidation

3 § I ett ärende enligt 2 § första stycket ska Bolagsverket förelägga sparbanken, Finansinspektionen samt de huvudmän och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande inom en viss tid. Föreläggandet ska delges sparbanken, om det kan ske på annat sätt än enligt 38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Bolagsverket ska låta kungöra föreläggandet i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före utgången av den utsatta tiden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om handläggningen av likvidationsärenden. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Ändringarna i paragrafen innebär att Bolagsverket ska förelägga sparbanken, Finansinspektionen samt de huvudmän och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande inom viss tid. Föreläggandet ska delges sparbanken om det kan ske på annat sätt än genom kungörelsedelgivning. Vidare ska Bolagsverket låta kungöra föreläggandet i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före utgången av den utsatta tiden. Vid handläggningen hos Bolagsverket gäller i övrigt förvaltningslagen (1986:223).

5 § Ett beslut om likvidation ska registreras. En sparbanksstämma eller domstol som beslutar om likvidation ska genast anmäla beslutet till registreringsmyndigheten.

Finansinspektionen ska utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer och underrätta registreringsmyndigheten om vilka som har utsetts. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

Paragrafen innehåller en skyldighet att anmäla beslut om likvidation till registreringsmyndigheten för registrering och bestämmelser om utseende av likvidator.

Första stycket ändras så att den inleds med en generell bestämmelse som föreskriver att ett beslut om likvidation ska registreras. Av bestämmelsen följer att Bolagsverket, när myndigheten beslutar om likvidation, ska registrera beslutet i bankregistret.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

18 § Om en sparbank har försatts i konkurs och denna avslutas utan överskott, är banken upplöst när konkursen avslutas.

Var sparbanken i likvidation när den försattes i konkurs, ska likvidationen fortsättas enligt 16 §, om konkursen avslutas med överskott.

Bevis om tillskott till garantifond eller till grundfond, som ska återbäras, medför rätt till utdelning först efter övriga fordringar i konkursen, *inklusive* fordringar på grund av sparbankens förlagsupplåning. *I fråga om* den inbördes förmånsrätten mellan dessa fondmedel ska 12 § gälla.

Paragrafen innehåller bestämmelser om verkningarna av en sparbanks konkurs. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Det tidigare andra stycket, som reglerade situationen att en sparbanks konkurs avslutats med överskott, har tagits bort. Den situationen regleras numera i 6 kap. 2 § andra stycket.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga eller redaktionella.

Överklagande av Bolagsverkets beslut om likvidation

20 § Bolagsverkets beslut i ärenden enligt 2 § första stycket får överklagas till tingsrätten i den ort där sparbankens styrelse har sitt säte. Överklagandet ska ges in till Bolagsverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om överklagande av Bolagsverkets beslut om likvidation på grund av att tillståndet att driva bankrörelse har återkallats. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Enligt *första stycket* får Bolagsverkets beslut om likvidation överklagas till tingsrätten i den ort där sparbankens styrelse har sitt säte. Den tidsfrist som gäller för överklagandet överensstämmer med övriga bestämmelser om överklagande av Bolagsverkets beslut enligt den associationsrättsliga lagstiftningen.

Av *andra stycket* framgår att lagen om domstolsärenden ska tillämpas vid rättens handläggning av ett överklagande.

11 kap.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för handläggning av ärenden enligt denna lag.

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande att meddela föreskrifter om avgifter.

Av paragrafen följer att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för handläggning av de ärenden om likvidation som flyttas över dit från allmän domstol.

16.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

11 kap.

13 § När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, *ska* likvidatorerna skifta föreningens behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, *ska* så mycket av föreningens medel som kan behövas för denna betalning behållas och återstoden skiftas.

De föreningsmedlemmar eller innehavare av förlagsandelar som vill klandra skiftet *ska* väcka talan mot föreningen senast tre månader efter det att slutredovisning lades fram på föreningsstämman.

Om en medlem eller innehavare av en förlagsandel inte inom fem år efter det att slutredovisning lades fram på föreningsstämman har anmält sig för att lyfta

vad han *eller hon* erhållit vid skiftet, har han *eller hon* förlorat sin rätt till detta. Om medlen är ringa i förhållande till de skiftade tillgångarna, kan *Bolagsverket* på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen *ska* tillfalla *Allmänna arvsfonden*. I annat fall *ska* 16 § tillämpas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skifte av tillgångar i en ekonomisk förening efter likvidation och om att tillgångarna i vissa fall kan tillfalla *Allmänna arvsfonden*. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Ändringarna i *första* och *andra styckena* är endast språkliga.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att *Bolagsverket* tar över handläggningen av ärenden om att kvarvarande tillgångar av ringa värde i en ekonomisk förening *ska* tillfalla *Allmänna arvsfonden*. Övriga ändringar är endast språkliga.

15 kap.

7 § Beslut av registreringsmyndigheten i ärende enligt 11 kap. 4 a, 6 b, 6 c *eller* 13 § överklagas till tingsrätten i den ort där föreningens styrelse har sitt säte. *Överklagandet ska* ges in till registreringsmyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklaganden *enligt första stycket* gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

I paragrafen finns bestämmelser om överklagande av *Bolagsverkets* beslut.

Ändringarna i *första stycket* innebär att *Bolagsverkets* beslut i ärenden om att en tillgång av ringa värde *ska* tillfalla *Allmänna arvsfonden* *ska* kunna överklagas till tingsrätten i den ort där föreningens styrelse har sitt säte. Övriga ändringar är endast språkliga.

Ändringarna i *andra stycket* är endast språkliga.

16.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter

2 § Medgivande att använda fingerade personuppgifter lämnas av *Rikspolisstyrelsen*.

Ansökan om medgivande görs av den som vill använda fingerade personuppgifter.

Paragrafen anger vilken myndighet som lämnar medgivande till att använda fingerade personuppgifter och vem som är behörig att ansöka om sådant medgivande. Övervägandena finns i avsnitt 9.

Ändringen i *första stycket* innebär att *Rikspolisstyrelsen* övertar *Stockholms tingsrätts* uppgifter att pröva ansökningar om att använda fingerade personuppgifter.

Av *andra stycket* framgår att en ansökan om medgivande att använda fingerade personuppgifter *ska* göras av den som vill använda sådana uppgifter.

Till följd av att *Rikspolisstyrelsen* tar över tingsrättens uppgift i ärenden om fingerade personuppgifter tas det nuvarande tredje stycket – som handlar om *Rikspolisstyrelsens* ansökan till tingsrätten – bort

4 § En person som *ansöker om* eller har fått medgivande *att använda fingerade personuppgifter* för egen del, får även ansöka om medgivande för ett barn som personen är vårdnadshavare för och varaktigt bor tillsammans med, om syftet är att ge skydd mot den andre vårdnadshavaren.

Paragrafen innehåller bestämmelser om behörighet i vissa fall att ansöka om medgivande för barn som sökanden är vårdnadshavare för.

Paragrafen justeras till följd av att uppgiften att besluta om medgivande att använda fingerade personuppgifter flyttas från Stockholms tingsrätt till Rikspolisstyrelsen. I paragrafen görs även en mindre redaktionell ändring.

8 § Om den som har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter skriftligen anmäler hos Rikspolisstyrelsen att medgivandet inte längre behövs *eller om det finns synnerliga skäl för det, ska Rikspolisstyrelsen besluta att medgivandet* att använda fingerade personuppgifter *ska upphöra* att gälla.

Paragrafen behandlar fall då ett medgivande att använda fingerade personuppgifter ska upphöra att gälla. Övervägandena finns i avsnitt 9.

Ändringen innebär att Rikspolisstyrelsen i fortsättningen får besluta att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter ska upphöra att gälla både om medgivandet inte längre behövs och om det finns synnerliga skäl för att upphäva medgivandet.

10 § Rikspolisstyrelsens beslut får överklagas till Stockholms tingsrätt. Ett beslut enligt 6 § första stycket får dock inte överklagas.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av Rikspolisstyrelsens beslut. Övervägandena finns i avsnitt 9.

I paragrafens *första stycke*, som är nytt, anges att Rikspolisstyrelsens beslut i ärenden om medgivande att använda fingerade personuppgifter får överklagas till Stockholms tingsrätt. I förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser bland annat om hur ett beslut av en förvaltningsmyndighet överklagas. Sista meningen motsvarar nuvarande andra styckets andra mening.

Andra stycket, som delvis motsvarar nuvarande första stycket, innebär att lagen om domstolsärenden ska tillämpas vid rättens handläggning av ett överklagande.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2011.
2. Äldre föreskrifter gäller för en ansökan om medgivande att använda fingerade personuppgifter som har kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet.
3. En framställning om medgivande att använda fingerade personuppgifter som gjorts till Rikspolisstyrelsen ska, om Rikspolisstyrelsen ännu inte har avgjort ärendet, behandlas som en ansökan enligt de nya bestämmelserna.

Har Rikspolisstyrelsen eller en enskild kommit in med en ansökan till tingsrätten före ikraftträdandet framgår av övergångsbestämmelsen (punkt 2) att tingsrätten ska fortsätta handläggningen av ärendet.

Om en enskild kommit in med en framställning till Rikspolisstyrelsen och myndigheten före ikraftträdandet varken hunnit avslå framställningen eller göra en ansökan till tingsrätten, ska Rikspolisstyrelsen enligt 3 p. behandla framställningen som en ansökan om medgivande att använda fingerade personuppgifter enligt de nya reglerna (punkt 3).

16.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker

9 kap.

4 § *Bolagsverket ska besluta att medlemsbanken ska gå i likvidation om tillståndet att driva bankrörelse har återkallats utan att banken i stället fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse.*

Rätten ska besluta att medlemsbanken ska gå i likvidation, om

1. medlemsbankens rörelse inte öppnats inom ett år från dess bildande, *eller*
2. medlemsbanken har försatts i konkurs och denna avslutats med överskott.

Ett beslut ska enligt andra stycket 2 ska fattas i samband med att konkursen avslutas.

Beslut om likvidation ska dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

En fråga om likvidation enligt första stycket eller andra stycket 1 prövas på ansökan av Finansinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, medlem eller innehavare av förlagsandel.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tvångslikvidation av medlemsbanker i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Ändringarna i *första stycket* innebär att uppgiften att besluta om likvidation i samband med återkallelse av tillstånd flyttats från allmän domstol till Bolagsverket.

Har en medlemsbank försatts i konkurs och denna avslutats med överskott ska enligt nuvarande ordning föreningsstämman inom viss föreskriven tid besluta att banken ska gå i likvidation. Ändringarna i *andra* och *tredje styckena* innebär att i stället rätten ska fatta ett sådant beslut i samband med att konkursen avslutas.

4 a § Ett beslut om likvidation enligt 4 § gäller omedelbart.

Paragrafen, som är ny, anger tidpunkten från vilken ett beslut om likvidation gäller.

Av bestämmelsen framgår, liksom i motsvarande bestämmelser i aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar, att beslutet om likvidation gäller omedelbart.

Handläggningen av ärenden om likvidation

5 § Görs en ansökan eller anmälan som avses i 2 § eller 4 § *andra stycket 1*, ska rätten genast kalla medlemsbanken, Finansinspektionen samt de medlemmar och borgenärers som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd

dag, då frågan om skyldighet för banken att träda i likvidation ska prövas. Kallelsen ska delges banken, om det kan ske på annat sätt än enligt 38 och 47-51 §§ delgivningslagen (2011:1932). Rätten ska se till att kallelsen kungörs i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tingsrättens handläggning av likvidationsärenden.

Ändringen i paragrafen är en följd av att tingsrätten enligt 2 § ska besluta att en medlemsbank, som har försatts i konkurs, ska gå i likvidation i samband med att utdelning i konkursen fastställs om konkursen avslutas med överskott. Ändringen innebär att tingsrätten inte ska utfärda något likvidationsföreläggande i dessa ärenden.

6 § 1 ett ärende enligt 4 § första stycket ska Bolagsverket förelägga medlemsbanken, Finansinspektionen samt de medlemmar och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande inom en viss tid. Föreläggandet ska delges banken om det kan ske på annat sätt än enligt 38 och 47-51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Bolagsverket ska låta kungöra föreläggandet i Post och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före utgången av den utsatta tiden.

Paragrafen, som är ny, reglerar handläggningen av likvidationsärenden hos Bolagsverket. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Av paragrafen framgår att Bolagsverket ska förelägga medlemsbanken, Finansinspektionen samt de medlemmar och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande inom viss tid. Föreläggandet ska delges medlemsbanken om det kan ske på annat sätt än genom kungörelsedelgivning. Vidare ska Bolagsverket låta kungöra föreläggandet i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före utgången av den utsatta tiden. I denna del motsvarar förfarandet det som gäller vid rättens handläggning av likvidationsärenden. Vid handläggningen hos Bolagsverket gäller i övrigt förvaltningslagen (1986:223).

7 § Ett beslut om likvidation ska registreras. En föreningsstämma eller domstol som beslutar om likvidation ska genast anmäla beslutet till registreringsmyndigheten.

Finansinspektionen ska utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer och underrätta registreringsmyndigheten om vilka som har utsetts. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

Paragrafen innehåller en skyldighet att anmäla beslut om likvidation till registreringsmyndigheten för registrering och bestämmelser om utseende av likvidator.

Första stycket ändras så att den inleds med en generell bestämmelse som föreskriver att beslut om likvidation ska registreras. Av bestämmelsen följer att Bolagsverket, när myndigheten beslutar om likvidation, ska registrera detta i bankregistret.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

19 § Om en medlemsbank har försatts i konkurs och denna avslutas utan överskott, är banken upplöst när konkursen avslutas.

Var medlemsbanken i likvidation när den försattes i konkurs, *ska* likvidationen fortsättas enligt 17 §, om konkursen avslutas med överskott.

Paragrafen innehåller bestämmelser om verkningarna av en medlemsbanks konkurs. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Det tidigare andra stycket, som reglerade situationen att en medlemsbanks konkurs avslutats med överskott, har tagits bort. Den situationen regleras numera i 9 kap. 4 § andra stycket 2.

Övriga ändringar är endast språkliga eller redaktionella.

Överklagande av Bolagsverkets beslut om likvidation

21 § Bolagsverkets beslut i ärenden enligt 4 § första stycket får överklagas till tingsrätten i den ort där medlemsbankens styrelse har sitt säte. Överklagandet ska ges in till Bolagsverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om överklagande av Bolagsverkets beslut om likvidation på grund av att tillståndet att driva bankrörelse har återkallats. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Enligt *första stycket* får Bolagsverkets beslut om likvidation överklagas till tingsrätten i den ort där medlemsbankens styrelse har sitt säte. Den tidsfrist som gäller för överklagandet överensstämmer med övriga bestämmelser om överklagande av Bolagsverkets beslut enligt den associationsrättsliga lagstiftningen.

Av *andra stycket* framgår att lagen om domstolsärenden ska tillämpas vid rättens handläggning av ett överklagande.

16.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

10 kap.

31 § Förutom i de fall som anges i 25 kap. 11 § aktiebolagslagen (2005:551) *ska* Bolagsverket besluta att ett bankaktiebolag *ska* gå i likvidation om tillståndet att driva bankrörelse har återkallats utan att bankaktiebolaget i stället fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om likvidation av bankaktiebolag. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Paragrafen ändras till följd av att Bolagsverket i stället för allmän domstol ska fatta beslut om likvidation vid återkallelse av ett tillstånd att driva bankrörelse. Av 31 kap. 3 § aktiebolagslagen följer att Bolagsverkets beslut får överklagas till tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

16.9 Förslaget om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

8 kap.

Bolagsverkets beslut om ersättare för styrelseledamot

16 § Om en styrelseledamot som enligt bolagsordningen *ska* utses på ett annat sätt än genom val av bolagsstämman inte har utsetts, *ska Bolagsverket* på ansökan utse en ersättare. Ansökan får göras av en styrelseledamot, en aktieägare, en borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

I paragrafen bestämmelser om utseende av styrelseledamot i visst fall. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

Paragrafen ändras till följd av att Bolagsverket övertar handläggningen av ärenden om att utse styrelseledamot i det fall då styrelseledamoten enligt bolagsordningen *ska* utses på annat sätt än genom val av bolagsstämman och någon sådan styrelseledamot inte har utsetts.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

22 kap.

8 § Om inte samtliga i aktieboken införda aktieägare, som lösningsanspråket riktas mot, inom den tid som anges i underrättelsen enligt 7 § har uppgett en gemensam skiljeman, *ska* styrelsen hos *Bolagsverket* ansöka om att en god man utses.

En sådan ansökan *ska* prövas skyndsamt.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om utseende av god man vid inlösen av minoritetsaktier. Övervägandena finns i avsnitt 5.6.

Ändringarna i *första stycket* innebär att Bolagsverket tar över handläggningen av ärenden om förordnande av god man vid inlösen av minoritetsaktier.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

25 kap.

42 § En aktieägare som inte inom fem år efter det att slutredovisningen lades fram på bolagsstämman anmäler sig för att lyfta vad han eller hon har fått vid skiftet förlorar sin rätt till andel i de skiftade tillgångarna. Med tillämpning av 44 § *ska* kvarvarande tillgångar då skiftas mellan bolagets övriga aktieägare. Om tillgångarna är av obetydligt värde, kan *Bolagsverket* på anmälan av likvidatorn besluta att tillgångarna *ska* tillfalla Allmänna arvsfonden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skifte av tillgångarna i ett aktiebolag efter avslutad likvidation. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Ändringarna i paragrafen innebär att Bolagsverket tar över handläggningen av ärenden om att kvarvarande tillgångar av obetydligt värde i ett aktiebolag *ska* tillfalla Allmänna arvsfonden.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

44 § Om en tillgång framkommer för bolaget efter dess upplösning enligt 41 § eller om talan väcks mot bolaget eller det av annat skäl uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, ska likvidationen fortsätta.

Likvidatorn ska genast anmäla den fortsatta likvidationen för registrering i aktiebolagsregistret. Kallelse till den första bolagsstämman efter återupptagandet ska ske enligt bolagsordningen. Dessutom ska skriftlig kallelse sändas till varje aktieägare vars postadress är införd i aktieboken eller på annat sätt känd för bolaget.

Om den tillgång som avses i första stycket är av obetydligt värde, kan Bolagsverket på anmälan av likvidatorn besluta att tillgången i stället ska tillfalla Allmänna arvsfonden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om fortsatt likvidationen av ett aktiebolag i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Tredje stycket ändras till följd av att Bolagsverket övertar handläggningen av ärenden om att en tillgång av obetydligt värde som framkommit efter att aktiebolaget upplösts på anmälan av likvidatorn ska tillfalla Allmänna arvsfonden.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

31 kap.

3 § Bolagsverkets beslut i ärenden enligt 8 kap. 16 §, 25 kap. 11, 28, 29, 42 eller 44 § får överklagas till tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Bolagsverkets beslut enligt 22 kap. 8 § får överklagas till Stockholms tingsrätt.

Överklagandet ska ges in till Bolagsverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

I paragrafen finns bestämmelser om överklagande av Bolagsverkets beslut.

Ändringarna i *första stycket* innebär att Bolagsverkets beslut i ärenden om utseende av ersättare för styrelseledamot och ärenden om att en tillgång av obetydligt värde ska tillfalla Allmänna arvsfonden får överklagas till tingsrätt.

Av *andra stycket* framgår att Bolagsverkets beslut i ärenden om förordnande av god man vid inlösen av minoritetsaktier får överklagas till Stockholms tingsrätt.

Övriga ändringar i paragrafen är endast språkliga.

16.10 Förslaget till lag om dödande av förkommen handling

Lagen ersätter lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling, i det följande kallad 1927 års lag.

Inledande bestämmelse

1 § Denna lag gäller bestämmelser om dödande av förkommen handling, dödande av inteckning och efterlysning av förkommen bankbok.

Paragrafen anger lagens innehåll.

Av paragrafen framgår att lagen innehåller bestämmelser om dödande av förkommen handling, dödande av inteckning och efterlysning av förkommen bankbok.

Dödande av förkommen handling

2 § Följande handlingar omfattas av bestämmelserna om dödande av förkommen handling:

1. löpande skuldebrev,
2. växlar,
3. konossement,
4. andra handlingar än de som anges i 1–3, vars uppvisande utgör villkor för rätt att kräva betalning eller att begära att någon annan förpliktelse fullgörs,
5. handlingar, vars uppvisande utgör villkor för att antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,
6. aktiebrev, och
7. inteckningshandlingar.

Bestämmelserna tillämpas inte på banksedlar. De tillämpas inte heller på obligationer eller förlagsbevis utom i fråga om obligationer med en löptid på högst ett år som har ställts till innehavaren och som ges ut av bank eller kreditmarknadsföretag.

Paragrafen reglerar vilka handlingar som kan dödas. Bestämmelsen motsvarar 1 § i 1927 års lag.

Första stycket innehåller en uppräkningslista av vilka handlingar som kan dödas och har utan sakliga ändringar överförts från 1 § första stycket i 1927 års lag. I syfte att förenkla lagtexten har den tidigare uppräkningslistan av vissa dödningsbara handlingar ersatts med samlingsbegreppet inteckningshandling. Med detta avses en handling som blivit inskriven i en inskrivningsbok eller i ett inskrivningsregister, dvs. pantbrev på grund av inteckning i fast egendom eller tomträtt, pantbrev på grund av inteckning i skepp eller skeppsbygge, företagsinteckningsbrev och intecknade fordringshandlingar. Med intecknad fordringshandling avses en fordringshandling ställd till viss man som har lämnats in för registrering. Dessa utgörs av handlingar för vilka det har utfärdats företagsinteckning liksom av fordringshandlingar för vilka det har utfärdats inteckning i luftfartyg eller järnväg (jfr. prop. 1970:145 s. 320).

Bestämmelsen i *andra stycket* har utan sakliga ändringar överförts från 1 § andra stycket i 1927 års lag.

3 § En sådan handling som avses i 2 § får dödas efter ansökan av den som har förlorat handlingen, om det kan antas att handlingen har förstörts eller kommit bort.

Paragrafen anger under vilka förutsättningar en handling får dödas. Bestämmelsen har utan sakliga ändringar överförts från 1 § första stycket i 1927 års lag.

4 § En ansökan om dödande av förkommen handling ska göras hos Kronofogdenmyndigheten, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Avser ansökan en förkommen inteckningshandling ska den göras hos den inskrivningsmyndighet som handlägger ärenden om inskrivning av sådan handling som ansökan avser.

Avser ansökan ett förkommet aktiebrev eller annan handling vars uppvisande utgör villkor för att antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, ska ansökan göras hos Bolagsverket.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i 1927 års lag, innehåller bestämmelser om var en ansökan om dödande av förkommen handling ska göras. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Av *första stycket* följer att en ansökan om dödande av förkommen handling ska göras hos Kronofogdemyndigheten om ansökan avser löpande skuldebrev, växlar, konossement eller andra handlingar vars företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning eller att påkalla fullgörande av någon annan förpliktelse.

Enligt *andra stycket* ska en ansökan som avser en inteckningshandling göras hos den inskrivningsmyndighet som handlägger ärenden om inskrivning av sådan handling som ansökan avser. Bestämmelsen innebär att en ansökan om dödande av handling som avser pantbrev på grund av inteckning i fastighet, tomträtt eller järnväg ska göras hos Lantmäteriet. En ansökan om dödande av pantbrev på grund av inteckning i skepp eller skeppsbygge respektive inteckning i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg ska göras hos Transportstyrelsen. Om ansökan avser företagsinteckningsbrev eller företagsinteckning ska den göras hos Bolagsverket.

I fråga om aktier och handlingar vars uppvisande utgör villkor för att antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument anges i *tredje stycket* att ansökan ska göras hos Bolagsverket.

5 § Ansökan ska vara skriftlig och innehålla uppgifter om de omständigheter som åberopas till stöd för att handlingen har förstörts eller kommit bort. Till ansökan ska bifogas en kopia av handlingen eller sådan uppgift om handlingens innehåll, som är nödvändig för att den med säkerhet ska kunna identifieras.

Avser ansökan dödande av en inteckningshandling ska inskrivningsmyndigheten göra en anteckning i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel.

Paragrafen reglerar innehållet i en ansökan om dödande av handling.

Genom *första stycket* första meningen klargörs att sökanden ska ange de omständigheter som han eller hon åberopar till stöd för att handlingen har förstörts eller kommit bort. Bestämmelsen motsvarar 2 § första stycket första meningen i 1927 års lag. Andra meningen i paragrafen har utan sakliga ändringar förts över från 3 § i 1927 års lag.

Andra stycket har utan sakliga ändringar överförts från 10 § första stycket första meningen i 1927 års lag.

6 § Om en ansökan inte innehåller de uppgifter som krävs enligt 5 § första stycket, ska myndigheten förelägga sökanden att avhjälpa bristen. Detsamma gäller om föreskriven avgift inte har betalats. Av föreläggandet ska det framgå att ansökan kan avvisas om föreläggandet inte följs. Föreläggandet behöver inte delges.

Följer sökanden inte ett föreläggande enligt första stycket, ska myndigheten avvisa ansökan, om den är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för en prövning i sak eller om föreskriven avgift inte har betalats.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i 1927 års lag, innehåller regler om komplettering och avvisning av en ansökan.

Om en ansökan inte innehåller de uppgifter som krävs enligt 5 § första stycket ska enligt *första stycket* sökanden föreläggas att avhjälpa bristen. Ett föreläggande att komplettera ansökan ska innehålla upplysning som att ansökan kan komma att avvisas om föreläggandet inte följs. Av paragrafen framgår uttryckligen att föreläggandet inte behöver delges.

Om sökanden, trots föreläggandet, inte kompletterar ansökan ska myndigheten enligt *andra stycket* avvisa ansökan om den är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I detta sammanhang finns anledning att erinra om den allmänna serviceskyldighet som myndigheter har enligt 4 och 5 §§ förvaltningslagen (1986:223).

7 § Var och en som i egenskap av gäldenär, borgensman eller på annat sätt är förpliktad på grund av handlingen ska underrättas om ansökan, om det är möjligt. Detsamma gäller aktiebolag, om ansökan avser dödande av aktiebrev.

Avser ansökan en inteckningshandling ska, om det är möjligt, även den intecknade egendomens ägare och den person som senast, i den ordning som är särskilt föreskrivet, blivit antecknad som innehavare av handlingen underrättas.

Den myndighet som handlägger ärendet ansvarar för underrättelserna.

Paragrafen innehåller bestämmelser om handläggningen av ärenden om dödande av handling. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Bestämmelserna i *första och andra styckena* har utan sakliga ändringar förts över från 4 och 11 §§ i 1927 års lag.

Enligt *tredje stycket* ska den myndighet som handlägger ärendet om dödande av handlingen för underrättelserna enligt första stycket och inte, som enligt 1927 års lag, sökanden.

8 § Har sökanden gjort sannolikt att handlingen har förstörts eller kommit bort, ska myndigheten utfärda ett föreläggande, som genom myndighetens försorg snarast ska kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Föreläggandet ska innehålla en beskrivning av handlingen samt uppgift om att sökanden har gjort sannolikt att handlingen har förstörts eller kommit bort. I föreläggandet ska det finnas en uppmaning till den som kan inneha handlingen eller vet att den finns i behåll eller som i övrigt kan lämna upplysningar i ärendet att anmäla detta till myndigheten senast en viss angiven dag. Denna dag ska bestämmas så att minst ett och högst två år kommer att ha förflutit från dagen för kungörandet. Sökanden ska underrättas om innehållet i föreläggandet.

Paragrafen innehåller regler om handläggningen av ärenden om dödande av handling. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Av *första stycket* framgår att myndigheten, om sökanden har gjort sannolikt att handlingen har förstörts eller kommit bort, ska utfärda och låta kungöra ett föreläggande. Bestämmelsen motsvarar 6 § första stycket första meningen i 1927 års lag. Kungörelsen ska föras in i enlighet med 3 § förordningen (2006:1221) om Post- och Inrikes Tidningar.

I *andra stycket* har uttrycket ”offentlig stämning” bytts ut mot ”föreläggande”. Bestämmelsen i övrigt motsvarar 6 § *andra stycket* i 1927 års lag.

9 § Om tiden för anmälan enligt 8 § *andra stycket* har gått ut och det inte finns någon omständighet som visar eller ger skäligen anledning att anta att handlingen finns i behåll, ska handlingen dödas genom beslut av myndigheten.

När det gäller inteckningshandlingar ska beslutet innehålla en upplysning om att beslutet inte innebär att inteckningen dödas.

Inskrivningsmyndigheten ska anteckna ett beslut om dödande av inteckningshandling i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel.

I paragrafen anges förutsättningar för att en handling ska dödas.

Första stycket har utan sakliga ändringar överförs från 8 § första stycket i 1927 års lag. Vissa redaktionella ändringar har gjorts till följd av att beslutet om dödande av handling numera fattas av förvaltningsmyndighet.

Andra stycket har utan sakliga ändringar överförs från 8 § *andra stycket* i 1927 års lag. Uppräkningen av vissa handlingar har ersatts med samlingsbegreppet inteckningshandlingar (se 2 § och författningskommentaren till denna).

Bestämmelserna i *tredje stycket* har utan sakliga ändringar överförs från 10 § första stycket andra meningen i 1927 års lag.

10 § Om förutsättningarna för att döda en handling enligt denna lag inte är uppfyllda, ska myndigheten avslå ansökan.

Ett beslut om att avslå en ansökan om dödande av inteckningshandling ska, sedan beslutet vunnit laga kraft, antecknas i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel.

I paragrafen anger när en ansökan ska avslås.

Av *första stycket* framgår att en ansökan om dödande av förkommen handling ska avslås om det inte framgår av ansökan eller annan utredning att den har förstörts eller kommit bort.

Enligt *andra stycket* ska ett beslut om att avslå en ansökan antecknas i aktuellt inskrivningsregister. En sådan anteckning får dock inte ske förrän avslagsbeslutet har vunnit laga kraft. Bestämmelsen har utan sakliga ändringar överförs från 10 § första stycket tredje meningen i 1927 års lag. Endast den redaktionella ändringen har gjorts att uttrycket ”utslag” har ersatts med ”beslut”.

11 § Om en handling har dödats, får sökanden ändå göra gällande den rätt som handlingen grundas på, utan att handlingen behöver visas upp.

I paragrafen regleras rättsverkningarna av ett beslut om dödande av handling. Bestämmelsen har utan sakliga ändringar förts över från 9 § första stycket första meningen i 1927 års lag.

12 § Den som är förpliktigad att fullgöra vad som blivit utfäst i en dödad handling ska utfärda en ny handling som svarar mot den handling som har dödats. Är den dödade handlingen en intecknad fordringshandling eller ett aktiebrev ska den intecknade egendomens ägare respektive aktiebolaget utfärda ny

handling. Någon ny handling ska dock inte utfärdas, om den dödade handlingen var en handling vars uppvisande endast utgjorde ett villkor för att någon ska antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

En ny handling, som enligt första stycket utfärdas i stället för dödad in-teckningshandling, gäller inte som in-teckningshandling förrän anteckning skett enligt 13 § andra stycket.

I fråga om växel och konossement gäller även särskilda bestämmelser om ställande av säkerhet.

Av paragrafen framgår skyldigheten att efter beslut om dödande av handling utfärda en ny handling motsvarande den som dödats. Bestäm-melserna har utan sakliga ändringar överförts från 9 och 11 §§ i 1927 års lag.

Av *tredje stycket* framgår att det i fråga om växel och konossement finns särskilda bestämmelser om ställande av säkerhet i 73 § växellagen (1932:130) och 13 kap. 55 § sjölagen (1994:1009).

13 § Sedan ett beslut om dödande av pantbrev eller företagsin-teckning vunnit laga kraft, ska inskrivningsmyndigheten på ansökan utfärda nytt pantbrev eller in-teckningsbrev som svarar mot det dödade samt göra anteckning om detta i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel.

Har en in-tecknad fordringshandling dödats genom beslut som vunnit laga kraft, ska inskrivningsmyndigheten på ansökan göra anteckning i berörd in-skrivnings-bok eller berört in-skrivningsregister att ny handling, som utfärdats enligt 12 §, medför den in-teckningsrätt som tillkommit den dödade handlingen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om utfärdande av nytt pantbrev eller ny företagsin-teckning efter ett beslut om dödande. Bestäm-melserna motsvarar 10 § andra och tredje stycket i 1927 års lag.

I *första stycket* har uttrycket ”utslag” ersatts med ”beslut”.

I *andra stycket* har bestämmelsen kompletterats med en hänvisning till in-skrivningsregistret till följd av att in-skrivning enligt lagen (1955:227) om in-skrivning av rätt till luftfartyg numera sker i in-skrivningsregistret för luftfartyg.

Efterlysning av bankbok och livförsäkringsbrev

14 § Har en bankbok förkommit, får insättaren eller dennes rättsinnehavare i stället för att ansöka om dödande av bankbok begära att bankstyrelsen efterlyser den.

Om någon begär en sådan efterlysning och lämnar trovärdiga uppgifter om när och under vilka omständigheter bankboken förkommit, får bankstyrelsen på sökandens bekostnad verkställa efterlysningen. Det sker genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar. Har bankboken inte kommit tillräta inom sex måna-der från kungörandet och finns det inte skäligen anledning att anta att den finns i behåll, har sökanden rätt att få tillgodohavandet utbetalt till sig. Efter att inne-stående medel har betalats ut är bankboken utan verkan.

Paragrafen innehåller bestämmelser om efterlysning av bankbok. Bestäm-melserna har utan sakliga ändringar förts över från 12 § första och andra styckena i 1927 års lag.

15 § Bestämmelserna i 14 § tillämpas även på livförsäkringsbrev. En begäran om efterlysning ställs då till styrelsen för det försäkringsbolag där försäkringen tagits eller, om den tagits hos en utländsk försäkringsanstalt som får driva försäkringsrörelse här i landet, av generalagenten, som också har att verkställa efterlysningen.

Om försäkringsfallet ännu inte har inträffat har sökanden, i stället för vad som gäller enligt 14 § andra stycket om utbetalning av tillgodohavande, rätt att få ett nytt försäkringsbrev. När det nya försäkringsbrevet har utställts är det förkomna försäkringsbrevet utan verkan.

Paragrafen reglerar förfarandet vid efterlysning av förkommet livförsäkringsbrev. Bestämmelserna har utan sakliga ändringar förts över från 12 § tredje stycket i 1927 års lag.

Dödande av handling i samband med utmätning eller konkurs

16 § Bestämmelserna i 2 och 5–13 §§ gäller i tillämpliga delar även när en handling inte har kunnat påträffas vid utmätning av en fordring eller en rättighet eller vid konkurs, om det kan antas att handlingen undanhålls. Ansökan om dödande görs i sådant fall av Kronofogdemyndigheten eller konkursboet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om dödande av förkommen handling i samband med utmätning eller konkurs. Paragrafens sakliga innehåll motsvarar 12 a § första meningen i 1927 års lag.

17 § En ansökan enligt 16 § ska göras hos den tingsrätt där gäldenären ska svara i tvistemål som angår betalningsskyldighet i allmänhet.

Avser ansökan en inteckningshandling ska rätten underrätta den inskrivningsmyndighet som handlägger ärenden om inskrivning av handlingen om ansökan. Rätten ska lämna samma myndighet underrättelse om sitt slutliga beslut i ärendet.

Paragrafen reglerar förfarandet vid dödande av förkommen handling i samband med utmätning eller konkurs. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Av *första stycket* framgår att en ansökan om dödande av förkommen handling i samband med utmätning eller konkurs även i fortsättningen ska handläggas av tingsrätt. Vid tingsrättens handläggning tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Andra stycket motsvarar 10 § första stycket i 1927 års lag. Av andra stycket framgår att rätten ska underrätta berörd inskrivningsmyndighet om ansökan avser en inteckningshandling. Beträffande begreppet inteckningshandling, se kommentaren till 2 §. Enligt 5 § ska inskrivningsmyndigheten göra en anteckning om ansökan i berört inskrivningsregister. Vidare ska rätten lämna berörd inskrivningsmyndighet underrättelse om sitt slutliga beslut i ärendet. Av 9 och 10 §§ framgår att ett sådant beslut ska antecknas i berört register. Anteckning av ett beslut om dödande av inteckningshandling ska ske direkt (9 §) och ett beslut om att avslå en ansökan om dödande av inteckningshandling ska antecknas när beslutet har vunnit laga kraft (10 §).

18 § Tingsrätten får som villkor för dödande bestämma att utmätningssökanden eller konkursboet ska ställa säkerhet enligt vad som sägs i 2 kap. utsökningsbalken för den skada som rätt innehavare av handlingen kan lida. Finns det enligt 2 kap. 27 § utsökningsbalken inte någon skyldighet att ställa säkerhet, får tingsrätten i stället som villkor bestämma att utmätningssökanden ska utfästa sig att ersätta sådan skada. Säkerheten eller utfästelsen får inte återopas om talan väcks senare än tre år från den dag då beslut om handlingens dödande vann laga kraft.

Paragrafen reglerar tingsrättens möjligheter att som villkor för ett beslut om dödande av handling i samband med utmätning och konkurs bestämma att sökanden ska ställa säkerhet för den skada som rätt innehavare av handlingen kan lida. Bestämmelserna har utan sakliga ändringar förts över från 12 a § andra stycket i 1927 års lag.

19 § Har en handling dödats av tingsrätten ska en ny handling inte utfärdas. En ny handling ska dock utfärdas om den dödande handlingen är ett pantbrev eller en intecknad fordringshandling. Om beslutet om dödande avser en fordringshandling som är intecknad i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg, ska den nya handlingen efter ansökan utfärdas av inskrivningsmyndigheten.

Om ett överskott uppkommer vid utmätning, får det inte betalas ut till utmätningssökanden utan att den dödade handlingen visas upp eller att utmätningssökanden gör sannolikt att han eller hon inte har handlingen i behåll.

Paragrafen innehåller bestämmelser om utfärdande av ny handling efter tingsrättens beslut om dödande av handling i samband med utmätning och konkurs. Paragrafen har utan sakliga ändringar överförs från 12 a § tredje och fjärde stycket i 1927 års lag.

Dödande av inteckning

20 § Är det inte känt var ett pantbrev eller någon annan inteckningshandling finns och har tio år gått från det att handlingen visades upp för anteckning om innehav eller i övrigt företeddes i ett inteckningsärende, får den intecknade egendomens ägare ansöka om att inteckningen dödas trots att handlingen inte kan visas upp.

Kan det antas att ett pantbrev eller företagsinteckningsbrev har tillkommit på sådant sätt eller förlorats av ägaren under sådana omständigheter som utesluter giltig pantsättning, får ansökan om dödande av inteckningen göras även om den i första stycket angivna tiden inte har förflutit.

Paragrafen innehåller bestämmelser om dödande av inteckning i vissa fall. Den har utan sakliga ändringar överförs från 13 § första stycket i 1927 års lag.

21 § En ansökan om dödande av inteckning ska göras hos den inskrivningsmyndighet som handlägger ärenden om inskrivning av inteckningen.

Den som senast har antecknats som innehavare av handlingen ska delges ansökan, om det kan ske. Inskrivningsmyndigheten ska därefter utfärda ett föreläggande som ska kungöras på det sätt som anges i 8 §. Föreläggandet ska innehålla en beskrivning av handlingen. I föreläggandet ska det också finnas en uppmaning till den som kan inneha handlingen eller vet att den finns i behåll eller som i övrigt kan lämna upplysningar i ärendet, att anmäla detta till myndigheten senast en angiven dag. Denna dag ska bestämmas så att minst sex månader

kommer att ha förflutit från dagen för kungörandet. Sökanden ska underrättas om innehållet i föreläggandet.

När en ansökan om dödande av inteckning har kommit in till inskrivningsmyndigheten, ska myndigheten anteckna detta i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel.

Vid handläggningen i övrigt gäller 5 och 6 §§ och 10 § första stycket.

Paragrafen reglerar förfarandet vid dödande av inteckning.

Paragrafens *första stycke* anger den nya ordningen av de myndigheter som är inskrivningsmyndigheter ska handlägga ärenden om dödande av inteckning. Vilken inskrivningsmyndighet som ska handlägga en ansökan beror på vilken inteckningshandling som ansökan avser (se kommentaren till 2 §).

Andra stycket innehåller regler om handläggning vid inskrivningsmyndigheten. Det motsvarar 13 § andra stycket i 1927 års lag. Uttrycket ”offentlig stämning” har dock bytts ut mot ”föreläggande”.

Tredje stycket motsvarar 13 § fjärde stycket i 1927 års lag.

I *fjärde stycket* har införts en hänvisning till vissa förfaranderegler vid en ansökan om dödande av förkommen handling.

22 § Om tiden för anmälan enligt 21 § andra stycket har gått ut och det inte finns någon omständighet som utgör skäl原因 anledning att låta inteckningen fortfarande gälla, ska myndigheten besluta att inteckningen, efter ansökan hos inskrivningsmyndigheten, får dödas utan att handlingen kan visas upp.

Inskrivningsmyndigheten ska anteckna ett beslut om dödande av inteckning i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel. Har ansökan avslagits, ska anteckning om detta dock inte göras förrän beslutet har vunnit laga kraft.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för ett beslut om dödande av inteckning samt anteckning av beslut i berört inskrivningsregister. Paragrafen motsvarar 13 § tredje och fjärde styckena i 1927 års lag.

Vilandebevis och vilandeförklarad inteckningsansökan

23 § Vid tillämpningen av bestämmelserna om dödande av förkommen handling i 1-13 §§ jämföras vilandebevis med pantbrev.

Vid tillämpning av bestämmelserna om dödande av inteckning i 20-22 §§ jämföras vilandeförklarad inteckningsansökan med inteckning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilandebevis och vilandeförklarad inteckningsansökan. Bestämmelserna har utan sakliga ändringar överförts från 14 § i 1927 års lag.

Överklagande

24 § En förvaltningsmyndighets beslut om dödande av pantbrev i en fastighet eller en tomträtt får överklagas till tingsrätten i den ort där det inskrivningskontor som handlägger inskrivningsärenden avseende fastigheten ligger. Om beslutet

avser pantbrev på grund av in-teckning i skepp eller skeppsbygge får det överklagas till tingsrätten i skeppets hemort eller i den ort där bygget utförs.

En förvaltningsmyndighets beslut om dödande av företagsin-teckningsbrev eller företagsin-teckning får överklagas till tingsrätten i den ort där inskrivningsmy-n-digheten ligger

En förvaltningsmyndighets beslut om dödande av in-tecknad fordringshandling får överklagas till tingsrätten i den ort där inskrivningsmyndigheten ligger eller, i fråga om in-teckning i järnväg, tingsrätten i den ort där det inskrivningskontor som handlägger inskrivningsärenden avseende järnvägen ligger.

Ett beslut av förvaltningsmyndighet om dödande av konossement får överklagas till tingsrätten i godsets bestämmelseort.

I andra fall än som avses i första–fjärde styckena får en förvaltnings-myndighets beslut om dödande överklagas till tingsrätten i den ort där förpliktelsen ska fullgöras. Om en sådan ort inte är nämnd i handlingen får beslutet överklagas till den tingsrätt där den förpliktade ska svara i tvistemål som avser betalningsskyldighet i allmänhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Första – fjärde styckena motsvarar 2 § första stycket tredje meningen samt andra och tredje styckena i 1927 års lag.

Enligt *femte stycket* är i andra fall än som avses i första–tredje styckena behörig domstol tingsrätten i den ort där förpliktelsen ska fullgöras eller, om en sådan ort inte är nämnd i handlingen, den tingsrätt där den förpliktade är skyldig att svara i tvistemål som angår betalningsskyldighet i allmänhet. Bestämmelsen motsvarar forumregeln i 2 § första stycket andra meningen i 1927 års lag.

25 § Ett överklagande av förvaltningsmyndighets beslut ska ges in till myndig-heten inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagandefrist och tings-rättens handläggning av överklagade ärenden om dödande av handling.

Enligt *första stycket* ska ett överklagandet ges in till den beslutande förvaltningsmyndighet inom tre veckor från dagen för beslutet. Det motsvarar den tidsfrist genom tillämpning av lagen om domstolsärenden gäller för överklagande av tingsrättens beslut enligt 1927 års lag.

Av *andra stycket* framgår att lagen om domstolsärenden ska tillämpas vid rättens handläggning av ett överklagande.

Bemyndiganden

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för handläggning av ärenden enligt denna lag.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande att meddela föreskrifter om avgifter.

Av paragrafen följer att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för handläggning av de ärenden som handläggs enligt lagen.

Sammanfattning av betänkandet Domstolarnas handläggning av ärenden (SOU 2007:65)

Uppdraget

Sedan flera år pågår ett omfattande reformarbete för att utveckla och modernisera domstolsväsendet. Arbetet har bl.a. inriktats på att renodla domstolarnas verksamhet och så långt som möjligt föra bort sådant från domstolarna som inte utgör dömande verksamhet. Under de senaste åren har därför ett antal rättsvårdande uppgifter förts över från domstolarna till förvaltningsmyndigheter.

Utredningen har haft i uppdrag att utreda förutsättningarna för och lämpligheten av att till förvaltningsmyndighet flytta över handläggningen av sådana ärenden som enligt nuvarande ordning handläggs av tingsrätt i första instans. I utredningens uppdrag har ingått att kartlägga vilka ärendetyper som omfattas av uppdraget och i fråga om var och en av dessa överväga om handläggningen kan och bör flyttas till förvaltningsmyndighet. I uppdraget har också ingått att lämna förslag på vilka förvaltningsmyndigheter som i förekommande fall bör ta över handläggningen. Det har stått utredningen fritt att ta upp och föreslå förändringar som har nära samband med uppdraget.

Tingsrätterna handlägger varje år ett stort antal ärenden. Dessa ärenden är av högst varierande slag och berör bl.a. stora delar av det civilrättsliga området. Det har inte varit möjligt för utredningen att inom ramen för uppdraget beröra alla aspekter som kan aktualiseras i varje enskild ärendetyp.

Utredningen har i enlighet med uppdraget kartlagt alla ärendetyper. Med hänsyn till att vissa ärenden i princip aldrig förekommer vid tingsrätt kan det emellertid inte helt uteslutas att utredningen förbisett något enstaka ärende.

Allmänna utgångspunkter och överväganden

Utredningen har i sitt arbete utgått från att domstolarna som första instans endast bör handlägga ärenden som är av den karaktären att de verkligen kräver domstolsprövning. Otvistiga ärenden som huvudsakligen avser s.k. frivillig rättsvård bör därför flyttas till för respektive ärendetyp lämplig förvaltningsmyndighet, om inte något internationellt åtagande eller annat särskilt skäl utgör hinder eller talar mot det. Rätten till domstolsprövning ska garanteras den enskilde genom att förvaltningsmyndighetens beslut ska kunna överklagas till domstol. Ärendets karaktär får avgöra om överklagande ska ske till allmän domstol eller allmän förvaltningsdomstol. Vid bedömningen av de förändringar som bör göras ska rättssäkerhet, effektivitet, kvalitet, snabbhet, service och ett optimalt resursutnyttjande stå i fokus.

Med ovan angivna utgångspunkter är det utredningens bedömning att den alldeles övervägande andelen ärenden som enligt den nuvarande ordningen handläggs av tingsrätt i första instans kan handläggas vid och därmed flyttas till olika förvaltningsmyndigheter. Utredningen bedömer

dessutom att en sådan överflyttning av handläggningen är lämplig för de flesta ärendena. Bilaga 1

Tingsrätterna handlägger årligen totalt cirka 57 000 ärenden, inklusive de ärenden som handläggs av tingsrätt efter överklagande och överlämnande. Antalet ärenden som handläggs av tingsrätt i första instans kan uppskattas till cirka 50 000. Av dessa ärenden föreslår utredningen att cirka 43 500 flyttas till olika förvaltningsmyndigheter. Förslagen innebär att tingsrätt i första instans framgent endast kommer handlägga ett mindre antal ärenden som rör frivillig rättsvård.

Utredningen föreslår att förvaltningsmyndigheternas beslut i de överflyttade ärendena i de flesta fall ska kunna överklagas till allmän domstol.

Ärenden med anknytning till äktenskapsbalken och ansvaret för äktenskapsregistret

Tingsrätterna handlägger årligen cirka 15 000 ärenden om registrering enligt äktenskapsbalken. Ärendena avser registrering av anmälan om bodelning, bodelningshandling, äktenskapsförord och gåva mellan makar. En handling som registrerats av tingsrätten ska antecknas i äktenskapsregistret. Utredningen föreslår att handläggningen av registreringsärenden flyttas till den myndighet som har ansvaret för äktenskapsregistret. Härigenom uppnås även en samordning av de olika delarna av registreringsförfarandet.

I dag lämnar domstolarna uppgifter om äktenskapsskillnad och ogiltigförklarade vigslar till äktenskapsregistret. Statistiska centralbyrån ansvarar i dag för registret. Angivna uppgifter används också av Skatteverket i folkbokföringen. Utredningen anser att det ur effektivitetssynpunkt vore en fördel om den myndighet som ändå tillförs och använder uppgifterna i folkbokföringen också svarar för registrering av uppgifterna. Utredningen föreslår därför att ansvaret för äktenskapsregistret flyttas till Skatteverket. Utredningens förslag innebär att handläggningen av ärenden om registrering av anmälan om bodelning, bodelningshandling, äktenskapsförord och gåva mellan makar flyttas till Skatteverket.

Utöver ovan angivna förslag föreslår utredningen att Skatteverket ges ensam behörighet att förordna och entlediga bodelningsförrättare. Förslaget i denna del innebär att det inte längre ska vara möjligt att ansöka om förordnande av bodelningsförrättare i ett pågående mål om äktenskapsskillnad vid tingsrätten.

Ärenden med anknytning till föräldrabalken

I samband med 1995 års förmyndarskapsreform flyttades behörigheten att förordna förvaltare och god man i många fall från tingsrätt till överförmyndaren. Domstolarna behöll dock uppgiften att besluta om anordnande, omprövning och upphörande av förvaltarskap och godmanskap. Utredningens bedömning är att denna ordning bör bestå i fråga om förvaltarskap. Däremot föreslår utredningen att handläggning av ärenden om anordnande, omprövning och upphörande av godmanskap

flyttas till överförmyndaren. Enligt förslaget ska överförmyndaren pröva ärenden när den enskilde ansöker om anordnande av godmanskap eller samtycker till att godmanskap anordnas för honom eller henne. Överförmyndaren ska även pröva ärenden när den enskilde begär att godmanskapet ska omprövas eller upphöra. Om någon annan än den som ansökan avser motsätter sig att godmanskap anordnas, omprövas eller upphör ska överförmyndaren överlämna ärendet till tingsrätt. Detsamma ska gälla om den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas i frågan. En förutsättning för förslagen i denna del är att erforderliga kompetenshöjande åtgärder vidtas för överförmyndare, ledamöter i överförmyndarnämnd och ersättare.

Utredningen föreslår vidare att bl.a. handläggningen av ärenden om förordnande och entledigande av förmyndare för underårig flyttas till överförmyndaren.

Ärenden med anknytning till ärvdabalken

Utredningen föreslår att vissa ärenden med anknytning till ärvdabalken flyttas till Skatteverket. Det är bl.a. ärenden om förordnande och entledigande av boutredningsman och skiftesman.

Utredningens samtliga förslag innebär att Skatteverket är den förvaltningsmyndighet som tar över handläggningen av det sammantaget största antalet ärenden. Det rör sig företrädesvis om ärenden med familjerättslig anknytning och handlar om totalt cirka 20 500 ärenden årligen.

Ärenden om dödande av handling m.m.

I lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling – den s.k. mortifikationslagen – finns bestämmelser om att presentationspapper och in-teckningar i vissa fall kan dödas. Tingsrätterna handlägger årligen cirka 8 000 ärenden om dödande av sådan handling eller in-teckning. Det största antalet ärenden avser pantbrev och in-teckning i fast egendom. Företagsin-teckningsbrev och företagsin-teckning utgör också en stor andel.

Handläggningen av ärenden om dödande av in-teckningshandling och dödande av in-teckning förutsätter informationsutbyte mellan tingsrätten och vederbörande in-skrivningsmyndighet. Utredningen föreslår att handläggningen av dessa ärenden flyttas till in-skrivningsmyndighet. Härigenom effektiviseras förfarandet. Förslaget innebär bl.a. att handläggningen av ärenden om pantbrev och in-teckning i fast egendom flyttas till Lantmäteriverket (fr.o.m. den 1 juni 2008 kommer Lantmäteriverket att vara fastighetsrättslig in-skrivningsmyndighet). Förslaget innebär också bl.a. att ärenden om dödande av företagsin-teckningsbrev och företagsin-teckning flyttas till Bolagsverket.

I fråga om handläggningen av ärenden som avser andra handlingar, t.ex. skuldebrev och aktiebrev, föreslår utredningen att den flyttas till Kronofogdemyndigheten respektive Bolagsverket.

Utredningens förslag, som inte innebär några sakliga ändringar av den nuvarande regleringen, föreslås genomföras i en ny mortifikationslag.

Enligt den nuvarande ordningen är handläggningen av ärenden om likvidation av aktiebolag och ekonomiska föreningar uppdelad mellan tingsrätt och Bolagsverket. Denna ordningen anser utredningen i huvudsak bör bestå. Handläggningen av ärenden om likvidation efter avslutad konkurs föreslås dock flyttas till Bolagsverket. Vidare föreslås att handläggningen av ärenden om likvidation av stiftelser som driver näringsverksamhet flyttas till Bolagsverket.

I dag prövas frågan om byte av likvidator i vissa fall av tingsrätt och i andra fall av Bolagsverket. Detsamma gäller för frågan om ersättning av allmänna medel till likvidator. Utredningen föreslår att Bolagsverket ges ensam behörighet att pröva dessa frågor. Dessutom föreslås att det i aktiebolagslagen (2005:551), lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och stiftelselagen (1994:1220) införs en bestämmelse som förtydligar att en likvidator i vissa fall har rätt till ersättning av allmänna medel.

Utredningen föreslår även att ett antal andra ärenden med associationsrättslig anknytning flyttas till Bolagsverket. Det gäller bl.a. ärenden om att utse ersättare för styrelseledamot i aktiebolag och ärenden om förordnande av god man vid inlösen av minoritetsaktier.

Övriga ärenden

De övriga ärenden som utredningen föreslår ska flyttas till förvaltningsmyndighet är t.ex. ärenden om medgivande att använda fingerade personuppgifter, ärenden om förordnande av särskild företrädare för barn och ärenden om förordnande av sakkunnig enligt lagen (1985:193) om internationell järnvägstrafik. De nämnda ärendena föreslås flyttas till Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten respektive Järnvägsstyrelsen.

1 Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken

Härigenom föreslås i fråga om äktenskapsbalken

dels att 17 kap. 2 § ska upphöra att gälla,

dels att i 7 kap. 3 §, 13 kap. 6 §, 17 kap. 1 § och 5 § första stycket ordet ”domstol” i olika böjningsformer ska bytas ut mot ”Skatteverket”, 9 kap. 1 § och 16 kap. 2 § ordet ”tingsrätt” i olika böjningsformer ska bytas ut mot ”Skatteverket” samt 16 kap. 4 § ordet ”rätten” ska bytas ut mot ”Skatteverket”,

dels att 14 kap. 5 §, 16 kap. 3 §, 17 kap. 3–4, 7a §§ samt 18 kap. 3 och 4 a § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

5 §¹

I mål om äktenskapsskillnad får domstolen pröva frågor om underhållsbidrag, vårdnad om barn, barns boende, umgänge med barn, rätt att bo kvar i makarnas gemensamma bostad till dess att bodelning sker och förbud att besöka varandra. Yrkanden i sådana frågor framställs i den ansökan genom vilken talan om äktenskapsskillnad väcks. Har sådan talan redan väckts, får yrkandena framställas muntligen inför domstolen eller skriftligen utan särskild stämning.

I målet får även prövas frågan om förordnande av bodelningsförrättare.

16 kap.

3 §²

När handlingen registrerats skall rätten genast översända en kopia till den myndighet som för äktenskapsregistret med uppgift om dagen då handlingen gavs in till rätten.

Begärs registrering av en gåva, skall tingsrätten låta föra in en kungörelse om detta i Post- och Inrikes Tidningar och i ortstidning. Detsamma gäller om makar gör en anmälan om bodelning enligt

När handlingen registrerats ska Skatteverket genast anteckna uppgiften i äktenskapsregistret.

Begärs registrering av en gåva, ska Skatteverket låta föra in en kungörelse om detta i Post- och Inrikes Tidningar. Detsamma gäller om makar gör en anmälan om bodelning enligt 9 kap. 1 § andra stycket eller om makarna eller en av dem ger in en bodelningshandling för registrering.

¹ Senaste lydelse 1998:320.

² Senaste lydelse 1996:243.

9 kap. 1 § andra stycket eller om makarna eller en av dem ger in en bodelningshandling för registrering.

17 kap.

3 §

Skall ansökan prövas i mål om äktenskapsskillnad, gäller vad som sägs i 14 kap. 9 § också förordnande av bodelningsförrättare. Även i annat fall skall domstolen, innan den avgör frågan, bereda den andra maken tillfälle att yttra sig.

Skatteverket ska ge den andre maken tillfälle att yttra sig över ansökan innan myndigheten meddelar beslut.

4 §

Till bodelningsförrättare får endast förordnas den som har samtyckt till det. Bodelningsförrättaren *skall* entledigas om det finns skäl för det. Innan beslut fattas om entledigande *skall* bodelningsförrättaren få tillfälle att yttra sig.

Förordnanden som meddelas i mål om äktenskapsskillnad upphör att gälla, om talan förfaller eller om målet avskrivs av annan anledning än den ena makens död.

Till bodelningsförrättare får endast förordnas den som har samtyckt till det. Bodelningsförrättaren *ska* entledigas av *Skatteverket* om det finns skäl för det. Innan beslut fattas om entledigande *ska* bodelningsförrättaren få tillfälle att yttra sig.

Förordnanden som meddelas *när* mål om äktenskapsskillnad *pågår vid domstol* upphör att gälla, om talan förfaller eller om målet avskrivs av annan anledning än den ena makens död.

7 a §³

Om det är skäligt med hänsyn till en makes ekonomiska och personliga förhållanden samt omständigheterna i övrigt, kan *domstol* på ansökan av denne besluta att ersättning till bodelningsförrättare för högst fem timmars arbete *skall* betalas av allmänna medel på de villkor som anges i andra stycket (ersättningsgaranti). I fråga om sådan ersättning tillämpas 27 § rättshjälpslagen (1996:1619).

Ersättning enligt den beslutade

Om det är skäligt med hänsyn till en makes ekonomiska och personliga förhållanden samt omständigheterna i övrigt, kan *Skatteverket* på ansökan av denne besluta att ersättning till bodelningsförrättare för högst fem timmars arbete *ska* betalas av allmänna medel på de villkor som anges i andra stycket (ersättningsgaranti). I fråga om sådan ersättning tillämpas 27 § rätts-
hjälpslagen (1996:1619).

Ersättning enligt den beslutade

³ Senaste lydelse 1996:1622.

ersättningsgarantin *skall* betalas ut, om den make som har utverkat garantin har en andel i boet som efter avdrag för täckning av skulder är värd mindre än 100 000 kr. Ersättningen *skall* betalas ut till bodelningsförrättaren efter ansökan. Utbetalt belopp skall vid tillämpningen av 7 § tillgodoräknas samme make.

Ansökan enligt första och andra stycket görs hos den domstol som avses i 2 §.

ersättningsgarantin *ska* betalas ut, om den make som har utverkat garantin har en andel i boet som efter avdrag för täckning av skulder är värd mindre än 100 000 kr. Ersättningen *ska* betalas ut till bodelningsförrättaren efter ansökan *hos Skatteverket*. Utbetalt belopp *ska* vid tillämpningen av 7 § tillgodoräknas samme make.

18 kap.

3 §

Meddelar domstolen under rättegången beslut i frågor som avses i 14 kap. 7, 15 eller 16 § *eller 17 kap.*, *skall* talan mot beslutet föras särskilt.

Meddelar domstolen under rättegången beslut i frågor som avses i 14 kap. 7, 15 eller 16 §, *ska* talan mot beslutet föras särskilt.

Beslut som Skatteverket fattar enligt 16 och 17 kap. får överklagas till den tingsrätt inom vars domkrets ärendet prövats. Skrivelsen med överklagandet ska ges in till Skatteverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

4 a §⁴

Vid handläggning som sker enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden består tingsrätten av en lagfaren domare. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet, får tingsrätten dock bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän.

Regeringen får bestämma att även sådana anställda i en tingsrätt som inte är lagfarna domare skall få handlägga enkla ärenden enligt 17 kap. 1 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

⁴ Senaste lydelse 1996:243.

2 Förslag till förordning om ändring i förordningen
(1987:1022) om äktenskapsregistret

Bilaga 2

Härigenom föreslås i fråga om förordningen (1987:1022) om äkten-
skapsregistret

dels att i 9 § ordet ”statistiska centralbyrån” ska bytas ut mot ”Skatte-
verket”,

dels att 1–2, 4 och 7 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Äktenskapsregistret *skall* föras av
statistiska centralbyrån.

Äktenskapsregistret *ska* föras av
Skatteverket.

2 §

Tingsrätterna *skall* till äkten-
skapsregistret sända in uppgifter
om

Tingsrätterna *ska* till äkten-
skapsregistret sända in uppgifter
om

1. domar varigenom en vigsel
har förklarats ogiltig eller dom-
stolen har dömt till äktenskaps-
skillnad,

1. domar varigenom en vigsel
har förklarats ogiltig eller dom-
stolen har dömt till äktenskaps-
skillnad,

2. domar eller beslut varigenom
domstolen har avgjort ett mål om
äktenskapsskillnad utan att ha
dömt till äktenskapsskillnad,

2. domar eller beslut varigenom
domstolen har avgjort ett mål om
äktenskapsskillnad utan att ha
dömt till äktenskapsskillnad.

3. *anmälningar som avses i*
9 kap. 1 § andra stycket äkten-
skapsbalken,

4. *inkomna bodelningshand-*
lingar, äktenskapsförord och gåvo-
handlingar.

4 §

Uppgift om dom eller beslut
skall sändas in till *statistiska*
centralbyrån inom tre dagar från
det att tiden för att överklaga av-
görandet gick ut. Härvid *skall* det
även anges om något överklagande
har skett.

Uppgift om dom eller beslut *ska*
sändas in till *äktenskapsregistret*
inom tre dagar från det att tiden
för att överklaga avgörandet gick
ut. Härvid *ska* det även anges om
något överklagande har skett.

Uppgift enligt 2 § 3 eller 4 skall
sändas in till centralbyrån inom
två veckor från den dag då
handlingen kom in till domstolen.

7 §

Äktenskapsregistret *skall* vara
anordnat så, att de uppgifter som

Äktenskapsregistret *ska* vara
anordnat så, att de uppgifter som

har sänts in från domstolarna lätt ska antecknas i registret lätt kan Bilaga 2
kan återfinnas. återfinnas.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2009.
2. Om en anmälan som avses i 9 kap. 1 § andra stycket äktenskapsbalken kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet ska tingsrätten sända in uppgiften till äktenskapsregistret inom två veckor från den dag då handlingen kom in till domstolen. Detsamma gäller i fråga om inkomna bodelningshandlingar, äktenskapsförord och gåvohandlingar.

3 Förslag till förordning om ändring i förordningen
(1987:1021) om kungörelse enligt äktenskapsbalken

Bilaga 2

Härigenom föreslås att förordningen (1987:1021) om kungörelse enligt äktenskapsbalken ska upphöra att gälla vid utgången av år 2008.

4 Förslag till förordning om ändring i förordningen
(1997:407) om ersättningsgaranti vid bodelning

Bilaga 2

Härigenom föreslås i fråga om förordningen (1997:407) om ersättningsgaranti vid bodelning

dels att i 3 § orden ”domstolen” och ”rätten” ska bytas ut mot Skatteverket,

dels att 5 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

En ansökan från en bodelningsförrättare om utbetalning av ersättningsgaranti skall innehålla uppgift om den ersättning som begärs för arbete samt vilken tid som har lagts ned på uppdraget. Om bodelningsförrättaren är skyldig att redovisa mervärdesskatt *skall* han eller hon ange hur stor del av ersättningen som utgör mervärdesskatt.

Kostnadsräkningen skall ges in till den domstol som skall besluta om ersättningen.

En ansökan från en bodelningsförrättare om utbetalning av ersättningsgaranti skall innehålla uppgift om den ersättning som begärs för arbete samt vilken tid som har lagts ned på uppdraget. Om bodelningsförrättaren är skyldig att redovisa mervärdesskatt *ska* han eller hon ange hur stor del av ersättningen som utgör mervärdesskatt.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan om ersättningsgaranti kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

5 Förslag till förordning om registrering av handling
enligt äktenskapsbalken

Bilaga 2

Härigenom föreslås att följande föreskrivs.

När Skatteverket har registrerat en handling enligt äktenskapsbalken, ska handlingen förses med ett bevis om detta och därefter återlämnas till ingivaren.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2009.

Häri genom föreslås i fråga om föräldrabalken
dels att 10 kap. 14 § ska upphöra att gälla,
dels att det ska införas tre nya paragrafer, 11 kap. 4 b, 19 b och
 23 b §§, av följande lydelse,
dels att 10 kap. 5, 13 och 16–18 §§ samt 11 kap. 1, 4, 15–19, 23 och
 25 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

5 §¹

Har en underårig inte någon förmyndare, *skall rätten* förordna en sådan.

Har förmyndare förordnats enligt första stycket på grund av att fadern eller modern är underårig, gäller förordnandet till dess fadern eller modern har uppnått myndig ålder.

Har en underårig inte någon förmyndare, *ska överförmyndaren* förordna en sådan.

Har förmyndare förordnats enligt första stycket på grund av att fadern eller modern är underårig, gäller förordnandet till dess fadern eller modern har uppnått myndig ålder.

13 §²

Frågor om förordnande eller entledigande av förmyndare tas upp av tingsrätten i den ort där den underårige är folkbokförd. Om den underårige inte är folkbokförd i Sverige, är tingsrätten i den ort där den underårige vistas behörig domstol.

Om det inte finns någon domstol som är behörig enligt första stycket, är Stockholms tingsrätt behörig.

Behörig överförmyndare i frågor om förordnande eller entledigande av förmyndare är överförmyndaren för den kommun som anges i 11 kap. 25 § första och andra stycket.

16 §³

Kan slutligt beslut *ej* ges omedelbart i ärende om förordnande av förmyndare, får *rätten*, om den omyndiges angelägenheter kräver omedelbar vård, förordna förmyndare för tiden till dess

Kan slutligt beslut *inte* ges omedelbart i ärende om förordnande av förmyndare, får *överförmyndaren*, om den omyndiges angelägenheter kräver omedelbar vård, förordna förmyndare för

¹ Senaste lydelse 1994:1433.

² Senaste lydelse 2006:557.

³ Senaste lydelse 1988:1251.

17 §⁴

Uppkommer fråga om att enligt 10 § entlediga en förmyndare och kan slutligt beslut *ej* ges omedelbart, får *rätten*, om dröjsmål skulle medföra fara för den underårige, besluta att förmyndaren *skall* skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs.

Innan *rätten* meddelar beslut enligt första stycket, *skall* förmyndaren beredas tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål.

Uppkommer fråga om att enligt 10 § entlediga en förmyndare och kan slutligt beslut *inte* ges omedelbart, får *överförmyndaren*, om dröjsmål skulle medföra fara för den underårige, besluta att förmyndaren *ska* skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs.

Innan *överförmyndaren* meddelar beslut enligt första stycket, *ska* förmyndaren beredas tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål.

18 §⁵

Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras av *överförmyndaren*, förmyndare, vårdnadshavare, den underårige själv, om han eller hon har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make eller sambo och närmaste släktingar. Frågor som avses i denna paragraf *skall rätten* också ta upp självmant, när det finns anledning till det.

I ett ärende som avses i första stycket *skall rätten* ge en underårige som fyllt sexton år tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras av förmyndare, vårdnadshavare, den underårige själv, om han eller hon har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make eller sambo och närmaste släktingar. Frågor som avses i denna paragraf *ska överförmyndaren* också ta upp självmant, när det finns anledning till det.

I ett ärende som avses i första stycket *ska överförmyndaren* ge en underårige som fyllt sexton år tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

⁴ Senaste lydelse 1988:1251.

⁵ Senaste lydelse 1994:1433.

11 kap.

1 §⁶

Kan en förmyndare på grund av sjukdom eller av någon annan orsak inte utöva förmynderskapet eller blir förmyndaren enligt 10 kap. 17 § skild från utövningen av det, *skall* överförmyndaren förordna god man att i förmyndarens ställe vårda den underåriges angelägenheter.

När *rätten* enligt 10 kap. 17 § skiljer en förmyndare från utövningen av förmynderskapet får *rätten* förordna god man enligt första stycket.

Om god man för underåriga utländska medborgare och underåriga statslösa personer finns bestämmelser i 4 kap. 3 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap samt i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn.

Kan en förmyndare på grund av sjukdom eller av någon annan orsak inte utöva förmynderskapet eller blir förmyndaren enligt 10 kap. 17 § skild från utövningen av det, *ska* överförmyndaren förordna god man att i förmyndarens ställe vårda den underåriges angelägenheter.

När *överförmyndaren* enligt 10 kap. 17 § skiljer en förmyndare från utövningen av förmynderskapet får *överförmyndaren* förordna god man enligt första stycket.

Om god man för underåriga utländska medborgare och underåriga statslösa personer finns bestämmelser i 4 kap. 3 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap samt i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn.

4 §⁷

Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, *skall* rätten, om det behövs, besluta att anordna godmanskap för honom eller henne. Ett sådant beslut får inte meddelas utan samtycke av den för vilken godmanskap *skall* anordnas, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

När *rätten meddelar ett beslut* enligt första stycket, *skall* rätten samtidigt förordna en god man att utföra uppdraget. Om en god man i något annat fall *skall* förordnas på

Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, *ska* rätten *eller överförmyndaren*, om det behövs, besluta att anordna godmanskap för honom eller henne. Ett sådant beslut får inte meddelas utan samtycke av den för vilken godmanskap *ska* anordnas, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

När *ett beslut meddelas* enligt första stycket, *ska* rätten *eller överförmyndaren* samtidigt förordna en god man att utföra

⁶ Senaste lydelse 2005:430.

⁷ Senaste lydelse 1994:1433.

grund av ett beslut enligt första stycket, *skall* förordnandet meddelas av överförmyndaren.

uppdraget. Om en god man i något annat fall *ska* förordnas på grund av ett beslut enligt första stycket, *ska* förordnandet meddelas av överförmyndaren.

4 b §

Beslut enligt 4 § första stycket meddelas av överförmyndaren om den enskilde samtycker till att godmanskap anordnas för honom eller henne.

Om någon annan än den enskilde motsätter sig att godmanskap anordnas ska överförmyndaren överlämna ärendet till rätten. Detsamma gäller om den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas i frågan.

15 §⁸

Ansökan om förordnande av god man enligt 1–4 §§ eller förvaltare får göras av förmyndare, den som ansökningen avser, om han eller hon har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make eller sambo och närmaste släktingar. Ansökan om anordnande av godmanskap enligt 4 § eller förvalterskap får göras av dem som nu har nämnts *och av överförmyndaren.*

Ansökan om anordnande av förvalterskap får också göras av god man som avses i 4 §.

När det finns anledning till det *skall* rätten själv ta upp frågor om anordnande av *godmanskap enligt 4 §* eller förvalterskap. Överförmyndaren har samma skyldighet när det gäller förordnande av god man eller förvaltare.

Ansökan om förordnande av god man enligt 1–4 §§ eller förvaltare får göras av förmyndare, den som ansökningen avser, om han eller hon har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make eller sambo och närmaste släktingar. Ansökan om anordnande av godmanskap enligt 4 § eller förvalterskap får göras av dem som nu har nämnts. *Ansökan om anordnande av förvalterskap får även göras av överförmyndaren.*

Ansökan om anordnande av förvalterskap får också göras av god man som avses i 4 §.

När det finns anledning till det *ska* rätten själv ta upp frågor om anordnande av förvalterskap. Överförmyndaren har samma skyldighet när det gäller *anordnande av godmanskap enligt 4 §* eller förordnande av god man eller förvaltare.

⁸ Senaste lydelse 1994:1433.

I ärenden om förordnande av god man eller förvaltare för någon som har fyllt sexton år *skall* rätten eller överförmyndaren ge denna person tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

I ärenden om anordnande av godmanskap enligt 4 § eller förvaltarskap *skall*, om det inte är obehövt, rätten också inhämta yttrande från den enskildes make eller sambo och barn, överförmyndaren och vårdinrättning. Yttrande *skall* också, om det behövs, inhämtas från andra närstående samt från den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom socialtjänsten och den eller de nämnder som utövar landstingets ledning av omsorgsverksamheten. Den som ansökningen avser *skall* höras muntligen, om det kan ske utan skada för honom eller henne och det inte är uppenbart att han eller hon inte förstår vad saken gäller. Rätten kan dock avstå från att höra den enskilde muntligen om han eller hon själv har gjort ansökan eller medgivit det ifrågasatta förordnandet eller det annars finns särskilda skäl.

Bestämmelserna i andra stycket gäller även i ärenden hos överförmyndaren om förordnande av god man enligt 4 § eller förvaltare.

Myndigheter och inrättningar som anges i andra stycket är skyldiga att lämna rätten sådana uppgifter som kan vara av betydelse i ärendet.

I ärenden om förordnande av god man eller förvaltare för någon som har fyllt sexton år *ska* rätten eller överförmyndaren ge denna person tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

I ärenden om anordnande av godmanskap enligt 4 § eller förvaltarskap *ska*, om det inte är obehövt, rätten *eller överförmyndaren* också inhämta yttrande från den enskildes make eller sambo och barn, överförmyndaren och vårdinrättning. Yttrande *ska* också, om det behövs, inhämtas från andra närstående samt från den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom socialtjänsten och den eller de nämnder som utövar landstingets ledning av omsorgsverksamheten. Den som ansökningen avser *ska* höras muntligen, om det kan ske utan skada för honom eller henne och det inte är uppenbart att han eller hon inte förstår vad saken gäller. Rätten *eller överförmyndaren* kan dock avstå från att höra den enskilde muntligen om han eller hon själv har gjort ansökan eller medgivit det ifrågasatta förordnandet eller det annars finns särskilda skäl.

Bestämmelserna i andra stycket gäller även i ärenden hos överförmyndaren om förordnande av god man enligt 4 § eller förvaltare.

Myndigheter och inrättningar som anges i andra stycket är skyldiga att lämna rätten *och överförmyndaren* sådana uppgifter som kan vara av betydelse i ärendet.

⁹ Senaste lydelse 1994:1433.

17 §¹⁰

Innan rätten anordnar förvaltarens *skall* den inhämta läkarintyg eller annan likvärdig utredning om den enskildes hälsotillstånd. Detta gäller även i ärenden om anordnande av godmanskap enligt 4 §, när den enskilde inte har lämnat sitt samtycke.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om sådan utredning som avses i första stycket.

Innan rätten anordnar förvaltarens *ska* den inhämta läkarintyg eller annan likvärdig utredning om den enskildes hälsotillstånd. Detta gäller *även för överförmyndaren* i ärenden om anordnande av godmanskap enligt 4 §, när den enskilde inte har lämnat sitt samtycke. *Överförmyndaren ska även i annat fall inhämta läkarintyg om det kan antas vara till fördel för utredningen i ärendet.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om sådan utredning som avses i första stycket.

18 §¹¹

Kan ett slutligt beslut inte ges omedelbart i ett ärende om anordnande av godmanskap enligt 4 § eller förvaltarens, får rätten besluta att anordna godmanskap eller förvaltarens för tiden till dess ärendet slutligt avgörs, om den enskildes angelägenheter kräver omedelbar vård eller ett dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara för den enskildes person eller egendom. Ett sådant beslut kan meddelas även för den som är underårig att gälla från och med den dag då han eller hon fyller arton år.

Kan ett slutligt beslut inte ges omedelbart i ett ärende om förordnande av god man eller förvaltare, får överförmyndaren förordna god man eller förvaltare för tiden till dess ärendet slutligt avgörs, om ärendet brådskar av sådan anledning som anges i första stycket.

Kan ett slutligt beslut inte ges omedelbart i ett ärende om anordnande av godmanskap enligt 4 § eller förvaltarens, får rätten *eller överförmyndaren* besluta att anordna godmanskap eller förvaltarens för tiden till dess ärendet slutligt avgörs, om den enskildes angelägenheter kräver omedelbar vård eller ett dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara för den enskildes person eller egendom. Ett sådant beslut kan meddelas även för den som är underårig att gälla från och med den dag då han eller hon fyller arton år.

Kan ett slutligt beslut inte ges omedelbart i ett ärende om förordnande av god man eller förvaltare, får överförmyndaren förordna god man eller förvaltare för tiden till dess ärendet slutligt avgörs, om ärendet brådskar av sådan anledning som anges i första stycket.

¹⁰ Senaste lydelse 1994:1433.

¹¹ Senaste lydelse 1994:1433.

Innan beslut enligt första eller andra stycket meddelas *skall* den som ansökningen avser ha fått tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan större tidsförlust och utan skada för honom eller henne.

Ett beslut enligt första stycket får när som helst ändras av rätten. Överförmyndaren får när som helst ändra ett beslut enligt andra stycket.

Innan beslut enligt första eller andra stycket meddelas *ska* den som ansökningen avser ha fått tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan större tidsförlust och utan skada för honom eller henne.

Ett beslut enligt första stycket får när som helst ändras av rätten *eller överförmyndaren*. Överförmyndaren får när som helst ändra ett beslut enligt andra stycket.

19 §¹²

Om en god man eller förvaltare inte längre behövs, *skall* godmanskapet eller förvaltarskapet upphöra. *Beslut om att godmanskap enligt 4 § eller förvaltarskap skall upphöra fattas av rätten*. I övriga fall fattas beslutet av överförmyndaren. Har god man förordnats enligt 3 § 1–5, *skall* överförmyndaren entlediga den gode mannen så snart den som förordnandet avser begär det. När en god man eller förvaltare har slutfört sitt uppdrag, *skall* han genast anmäla det till överförmyndaren.

En god man eller förvaltare har rätt att på begäran bli entledigad från sitt uppdrag. Beslut om entledigande fattas av överförmyndaren. *Skall* godmanskapet eller förvaltarskapet fortsätta, är den gode mannen eller förvaltaren dock skyldig att kvarstå till dess en ny god man eller förvaltare har utsetts.

Om en god man eller förvaltare inte längre behövs, *ska* godmanskapet eller förvaltarskapet upphöra. *Beslut om att godmanskap enligt 4 § ska upphöra fattas av rätten eller överförmyndaren. Beslut om att förvaltarskap ska upphöra fattas av rätten*. I övriga fall fattas beslutet av överförmyndaren. Har god man förordnats enligt 3 § 1–5, *ska* överförmyndaren entlediga den gode mannen så snart den som förordnandet avser begär det. När en god man eller förvaltare har slutfört sitt uppdrag, *ska* han genast anmäla det till överförmyndaren.

En god man eller förvaltare har rätt att på begäran bli entledigad från sitt uppdrag. Beslut om entledigande fattas av överförmyndaren. *Ska* godmanskapet eller förvaltarskapet fortsätta, är den gode mannen eller förvaltaren dock skyldig att kvarstå till dess en ny god man eller förvaltare har utsetts.

19 b §

Beslut enligt 19 § första stycket om att godmanskap ska upphöra på begäran av den enskilde fattas av överförmyndaren.

¹² Senaste lydelse 1994:1433.

Om någon annan än den enskilde motsätter sig att godmanskapet upphör ska överförmyndaren överlämna ärendet till rätten. Detsamma gäller om den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas i frågan.

23 §¹³

Rätten är skyldig att pröva om omfattningen av ett godmanskap enligt 4 § *eller ett förvaltarskap* bör jämkas, om någon av dem som anges i 15 § första stycket eller den gode mannen *eller förvaltaren* ansöker om det. Rätten kan också utan ansökan göra en sådan prövning.

Innan rätten meddelar beslut enligt första stycket, skall den gode mannen eller förvaltaren samt överförmyndaren och den enskilde ges tillfälle att yttra sig.

Kan ett slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten meddela beslut i frågan för tiden till dess ärendet avgörs, om dröjsmål skulle medföra fara för den enskilde. I fråga om ett sådant beslut tillämpas bestämmelserna i 18 § tredje och fjärde styckena.

I fråga om godmanskap enligt 1–3 §§ *skall* överförmyndaren pröva om godmanskapets omfattning bör jämkas. Bestämmelserna i första–tredje styckena *skall* också tillämpas vid handläggningen hos överförmyndaren av frågor om sådan jämkning.

Rätten *eller överförmyndaren* är skyldig att pröva om omfattningen av ett godmanskap enligt 4 § bör jämkas, om någon av dem som anges i 15 § första stycket eller den gode mannen ansöker om det. *Rätten har samma skyldighet i fråga om förvaltarskap, om någon av dem som anges i 15 § första stycket eller förvaltaren ansöker om det.* Rätten *eller överförmyndaren* kan också utan ansökan göra en sådan prövning.

Innan rätten *eller överförmyndaren* meddelar beslut enligt första stycket, ska den gode mannen eller förvaltaren samt överförmyndaren och den enskilde ges tillfälle att yttra sig.

Kan ett slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten *eller överförmyndaren* meddela beslut i frågan för tiden till dess ärendet avgörs, om dröjsmål skulle medföra fara för den enskilde. I fråga om ett sådant beslut tillämpas bestämmelserna i 18 § tredje och fjärde styckena.

I fråga om godmanskap enligt 1–3 §§ *ska* överförmyndaren pröva om godmanskapets omfattning bör jämkas. Bestämmelserna i första–tredje styckena *ska* också tillämpas vid handläggningen hos överförmyndaren av frågor om sådan jämkning.

¹³ Senaste lydelse 1994:1433.

23 b §

Beslut enligt 23 § första stycket om jämkning av godmanskap på begäran av den enskilde fattas av överförmyndaren.

Om någon annan än den enskilde motsätter sig att godmanskapet jämkas, ska överförmyndaren överlämna ärendet till rätten. Detsamma gäller om den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas i frågan.

25 §¹⁴

Behörig domstol i frågor som gäller *godmanskap enligt 4 § eller förvaltare* är tingsrätten i den ort där den enskilde är folkbokförd. Om den enskilde inte är folkbokförd i Sverige, är tingsrätten i den ort där den enskilde vistas behörig domstol.

Behörig överförmyndare i frågor om godmanskap enligt 1, 2 och 4 §§ eller lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn samt i frågor om förvaltare är överförmyndaren för den kommun där den enskilde är folkbokförd. Om den enskilde inte är folkbokförd i Sverige, är överförmyndaren för den kommun där den enskilde vistas behörig överförmyndare.

Om det inte finns någon behörig domstol enligt första stycket eller behörig överförmyndare enligt andra stycket, är Stockholms tingsrätt och överförmyndaren för Stockholms kommun behörig domstol respektive behörig överförmyndare.

Behörig domstol i frågor som gäller förvaltare är tingsrätten i den ort där den enskilde är folkbokförd. Om den enskilde inte är folkbokförd i Sverige, är tingsrätten i den ort där den enskilde vistas behörig domstol.

Behörig överförmyndare i frågor om godmanskap enligt 1, 2 och 4 §§ eller lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn samt i frågor om förvaltare är överförmyndaren för den kommun där den enskilde är folkbokförd. Om den enskilde inte är folkbokförd i Sverige, är överförmyndaren för den kommun där den enskilde vistas behörig överförmyndare.

Om det inte finns någon behörig domstol enligt första stycket eller behörig överförmyndare enligt andra stycket, är Stockholms tingsrätt och överförmyndaren för Stockholms kommun behörig domstol respektive behörig överförmyndare.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om ett ärende har uppkommit vid tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

¹⁴ Senaste lydelse 2006:557.

7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1976:1121) om ersättning till vissa överförmyndare, förmyndare och förvaltare

Bilaga 2

Härigenom föreslås i fråga om förordningen (1976:1121) om ersättning till vissa överförmyndare, förmyndare och förvaltare
dels att det ska införas en ny paragraf, 6 §, av följande lydelse,
dels att 4 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Fråga om ersättning till överförmyndare prövas av *Stockholms tingsrätt*.

När det gäller prövning av frågor om ersättning till förmyndare och förvaltare finns bestämmelser i 12 kap. 16 och 17 §§ föräldrabalken.

4 §¹

Fråga om ersättning till överförmyndare prövas av *Länsstyrelsen i Stockholms län*.

När det gäller prövning av frågor om ersättning till förmyndare och förvaltare finns bestämmelser i 12 kap. 16 och 17 §§ föräldrabalken.

6 §

Länsstyrelsens beslut överklagas till Stockholms tingsrätt. Skrivelsen med överklagandet ska ges in till länsstyrelsen inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan kommit in till Stockholms tingsrätt före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

¹ Senaste lydelse 1995:382.

Härigenom föreslås i fråga om ärvdabalken

dels att i 16 kap. 1–2, 5–6 §§ och 19 kap. 1, 4–6, 8, 14 a–15, 17, 20–21 §§ ordet ”rätten” ska bytas ut mot ”Skatteverket”,

dels att det ska införas en ny paragraf, 16 kap. 10 §, av följande lydelse,

dels att 19 kap. 9–10 och 21 a § samt 23 kap. 5–6 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

10 §

Skatteverkets beslut får överklagas till den tingsrätt inom vars domkrets ärendet prövats. Skrivelsen med överklagandet ska ges in till Skatteverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

19 kap

9 §

Har den som gjort ansökan enligt 1 § ej fullgjort vad i 2 § är stadgat, skall rätten förelägga honom viss tid därtill, vid äventyr att, där det felande ej är tillgängligt då ärendet upptages till vidare behandling, ansökningen skall vara förfallen.

Innan rätten meddelar beslut som avses i 1 eller 5 §, skola dödsbodelägarna genom särskilda meddelanden av rätten erhålla tillfälle att yttra sig, såvitt det kan ske utan märklig tidsutdräkt. Där det prövas erforderligt, skall delägare jämte sökanden på sätt nyss är sagt kallas att inställa sig inför rätten.

Ej må någon förordnas till boutredningsman utan att han samtyckt därtill eller entledigas från sådant uppdrag utan att han er-

Om en ansökan är bristfällig, ska Skatteverket förelägga sökanden att avhjälpa bristen. Av föreläggandet ska det framgå att ansökan kan komma att avvisas om föreläggandet inte följs. Föreläggandet behöver inte delges.

Skatteverket ska avvisa en ansökan om den är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak och sökanden inte har följt ett föreläggande att avhjälpa bristen.

Innan Skatteverket meddelar beslut som avses i 1 eller 5 §, ska dödsbodelägarna genom särskilda meddelanden av Skatteverket få tillfälle att yttra sig, om det kan ske inom rimlig tid.

En boutredningsman får inte förordnas utan att han eller hon samtyckt därtill eller entledigas

hållit tillfälle att yttra sig.

från sådant uppdrag utan att han eller hon fått tillfälle att yttra sig.

Bilaga 2

10 §

Kan i ärende som avses i 1 eller 5 § slutligt beslut *ej omedelbart meddelas*, äger rätten där det *erfordras*, meddela beslut att gälla intill dess att slutligt beslut föreligger; och skall vad i 9 § tredje stycket sägs vinna tillämpning, i fråga om entledigande av boutredningsman dock endast där så kan ske *utan märklig tidsutdräkt*.

Mot rättens beslut skall i händelse av missnöje talan föras särskilt. Mot hovrättens beslut må talan ej föras.

Kan i ärende som avses i 1 eller 5 § slutligt beslut *inte meddelas omedelbart*, får Skatteverket om det *behövs*, meddela beslut att gälla intill dess att slutligt beslut föreligger; och skall vad i 9 § tredje stycket sägs vinna tillämpning, i fråga om entledigande av boutredningsman dock endast där så kan ske *inom rimlig tid*.

21 a §¹

Regeringen får bestämma att även sådana anställda i en tingsrätt som inte är lagfarna domare skall få handlägga enkla ärenden enligt 1 och 5 §§.

Skatteverkets beslut får överklagas till den tingsrätt inom vars domkrets ärendet prövats. Skrivelsen med överklagandet ska ges in till Skatteverket inom tre veckor från dagen för beslutet. I fråga om interimistiska beslut ska dock överklagandet ges in till Skatteverket inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet.

Hovrättens beslut i en fråga som avses i 10 § får inte överklagas.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

23 kap.

5 §²

På en delägares begäran *skall rätten förordna någon att vara skiftesman*. Vad som föreskrivs i 17 kap. 1–4 och 6–9 §§ äktenskapsbalken om bodelning, bodelningsförrättare och make *skall gälla i fråga om arvskitte, skiftes-*

På en delägares begäran *ska Skatteverket förordna någon att vara skiftesman*. Vad som föreskrivs i 17 kap. 1 och 3–4 samt 6–9 §§ äktenskapsbalken om bodelning, bodelningsförrättare och make *ska gälla i fråga om arv-*

¹ Senaste lydelse 1996:245.

² Senaste lydelse 1988:1453.

man och delägare i boet. Arvode och ersättning till skiftesmannen *skall* dock betalas av dödsboet.

Ställs boet under förvaltning av testamentsexekutor, är denne utan särskilt förordnande skiftesman. Detta gäller dock *ej*, om någon annan redan har förordnats som skiftesman eller om testamentsexekutorn är delägare i boet.

skifte, skiftesman och delägare i boet. Arvode och ersättning till skiftesmannen *ska* dock betalas av dödsboet.

Ställs boet under förvaltning av testamentsexekutor, är denne utan särskilt förordnande skiftesman. Detta gäller dock *inte*, om någon annan redan har förordnats som skiftesman eller om testamentsexekutorn är delägare i boet.

6 §³

Regeringen får bestämma att även sådana anställda i en tingsrätt som inte är lagfarna domare skall få handlägga enkla ärenden enligt 5 §.

Skatteverkets beslut får överklagas till den tingsrätt inom vars domkrets ärendet prövats. Skrivelsen med överklagandet ska ges in till Skatteverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

³ Senaste lydelse 1996:245.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (1958:52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente

Bilaga 2

Härigenom föreslås att lagen (1958:52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse¹

Tid, inom vilken arvinge eller testamentstagare efter kungörelse enligt 16 kap. 1, 2 eller 3 § ärvdabalken har att göra sin rätt gällande, *må, om skäl äro därtill, av rätten förlängas*. Sådan förlängning må ske med högst fem år i sänder men *må* sammanlagt *ej* avse mera än femton år.

Ansökan om förlängning *skall ingivas* till rätten, innan preskription inträtt, och *må* göras av den som har att bevaka arvingens eller testamentstagarens rätt i boet. Övriga dödsbodelägare *skola* genom särskilda meddelanden av rätten *erhålla* tillfälle att yttra sig över ansökningen.

Sedan beslut om förlängning vunnit laga kraft, *skall kungörelse om beslutet genom rättens försorg intagas* i Post- och Inrikes Tidningar.

Föreslagen lydelse

Tid, inom vilken arvinge eller testamentstagare efter kungörelse enligt 16 kap. 1, 2 eller 3 § ärvdabalken har att göra sin rätt gällande, *får förlängas av Skatteverket om det finns skäl för det*. Sådan förlängning *får* ske med högst fem år i sänder men *får* sammanlagt *inte* avse mera än femton år.

Ansökan om förlängning *ska ges in* till Skatteverket, innan preskription inträtt, och *får* göras av den som har att bevaka arvingens eller testamentstagarens rätt i boet. Övriga dödsbodelägare *ska* genom särskilda meddelanden av Skatteverket *får* tillfälle att yttra sig över ansökningen.

Sedan beslut om förlängning vunnit laga kraft, *ska Skatteverket kungöra beslutet* i Post- och Inrikes Tidningar.

Skatteverkets beslut får överklagas till den tingsrätt inom vars domkrets ärendet prövats. Skrivelsen med överklagandet ska ges in till Skatteverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

¹ Senaste lydelse 1977:661.

Häri genom föreslås i fråga om jordabalken
dels att det i balken ska införas en ny paragraf, 8 kap. 33 §, av följande lydelse,
dels att 8 kap. 32 § och 9 kap. 24 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

32 §¹

En arrendetvist som inte enligt 30 § *skall* prövas av en arrendenämnd *skall* tas upp av den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten är belägen. Även ett ärende enligt 9 kap. 24 § *tas upp av denna domstol*.

Om laga domstol i tvist med anledning av tillfällig upplåtelse av mark för uppställning av fordon finns bestämmelse i 10 kap. 10 § rättegångsbalken.

En arrendetvist som inte enligt 30 § *ska* prövas av en arrendenämnd *ska* tas upp av den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten är belägen.

Om laga domstol i tvist med anledning av tillfällig upplåtelse av mark för uppställning av fordon finns bestämmelse i 10 kap. 10 § rättegångsbalken.

33 §

Länsstyrelsen beslut i ärenden enligt 9 kap. 24 § överklagas till den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten är belägen. Skrivelsen med överklagandet ska ges in till länsstyrelsen inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

9 kap.

24 §²

Syn *skall* förrättas av minst två med ortens jordbruksförhållanden förtrogna synemän, vilka utses bland personer som av länsstyrelse förklarats behöriga att hålla syn. Synemännen *skall* utses av

Syn *ska* förrättas av minst två med ortens jordbruksförhållanden förtrogna synemän, vilka utses bland personer som av länsstyrelse förklarats behöriga att hålla syn. Synemännen *ska* utses av

¹ Senaste lydelse 2005:1058.

² Senaste lydelse 1984:678.

jordägaren och arrendatorn gemensamt. Enas parterna *ej* om valet, utser *rätten* synemän.

Mot syneman gäller samma jäv som mot domare.

Har synemännen olika meningar, *skall flertalets* mening gälla. Kan beslut *ej* åstadkommas på sådant sätt, *skall*, om synemännen är flera än två samt parterna eller *rätten* utsett en av synemännen att var ordförande, dennes mening gälla som synemännens beslut. Kan *ej* heller på detta sätt beslut åstadkommas, *skall* synemännen välja ytterligare en syneman, som då blir ordförande. Enas *ej* synemännen om valet, *skall rätten* utse synemannen.

Syn får *ej* påbörjas tidigare än sex månader före den dag till vilken den hänför sig och skall vara avslutad inom fyra månader från nämnda dag, om *ej rätten* på begäran av synemännen medger att synen får avslutas senare. Sådant medgivande behövs dock inte för syn som äger rum inom två månader efter fristens utgång för att undersöka förekomsten av ogräs.

jordägaren och arrendatorn gemensamt. Enas parterna *inte* om valet, utser *länsstyrelsen* synemän.

Mot syneman gäller samma jäv som mot domare.

Har synemännen olika meningar, *ska majoritetens* mening gälla. Kan beslut *inte* åstadkommas på sådant sätt, *ska*, om synemännen är flera än två samt parterna eller *länsstyrelsen* utsett en av synemännen att var ordförande, dennes mening gälla som synemännens beslut. Kan *inte* heller på detta sätt beslut åstadkommas, *ska* synemännen välja ytterligare en syneman, som då blir ordförande. Enas *inte* synemännen om valet, *ska länsstyrelsen* utse synemannen.

Syn får *inte* påbörjas tidigare än sex månader före den dag till vilken den hänför sig och skall vara avslutad inom fyra månader från nämnda dag, om *inte länsstyrelsen* på begäran av synemännen medger att synen får avslutas senare. Sådant medgivande behövs dock inte för syn som äger rum inom två månader efter fristens utgång för att undersöka förekomsten av ogräs.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2. Om en ansökan kommit in till fastighetsdomstolen före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (1915:218) om
avtal och
andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

Bilaga 2

Härigenom föreslås i fråga om lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område att 2 kap. 17 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

17 §¹

Visar fullmaktsgivaren sannolika skäl, att handling, som i 16 § omförmäles, förkommit eller att han av annan orsak icke utan dröjsmål kan få den åter, må handlingen, efter ty här nedan sägs, förklaras kraftlös.

Ansökan härom göres hos tingsrätten i den ort, inom vilken fullmaktsgivaren bor. Finnes ansökningen kunna bifallas, ska tingsrätten utfärda och sökanden låta i Post- och Inrikes Tidningar införa kungörelse, att handlingen efter utgången av viss tid, som må bestämmas till högst fjorton dagar efter kungörelsens införande, ska vara kraftlös. Kungörelsen ska jämväl, där tingsrätten det föreskriver, införas i annan tidning, en eller flera gånger, innan den införes i Post- och Inrikes Tidningar.

I lagen om dödande av förkommen handling finns bestämmelser om att en fullmakt enligt 16 § kan förklaras kraftlös.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2008.

2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

¹ Senaste lydelse 1981:799.

Härigenom föreslås i fråga om försäkringsrörelselagen (1982:713) att 3 kap. 2 e § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 e §¹

Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen *begära att tingsrätten förordnar* en lämplig person att som förvaltare företräda sådana aktier som enligt 2 d § inte får företrädas av ägaren. *Sådan ansökan prövas av tingsrätten i den ort där ägaren har sitt hemvist, eller om ägaren inte har hemvist i Sverige, av Stockholms tingsrätt.*

En förvaltare har rätt till skälig ersättning för arbete och utlägg. Ersättningen *skall* betalas av ägaren till aktierna eller andelarna och *skall* på begäran förskottas av försäkringsbolaget. Om den betalningsskyldige inte godtar förvaltarens anspråk, fastställs ersättningen av *tingsrätten*.

Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen *förordna* en lämplig person att som förvaltare företräda sådana aktier som enligt 2 d § inte får företrädas av ägaren.

En förvaltare har rätt till skälig ersättning för arbete och utlägg. Ersättningen *ska* betalas av ägaren till aktierna eller andelarna och *ska* på begäran förskottas av försäkringsbolaget. Om den betalningsskyldige inte godtar förvaltarens anspråk, fastställs ersättningen av *Finansinspektionen*.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

¹ Senaste lydelse 1996:753.

Härigenom föreslås i fråga om lagen (1985:193) om internationell järnvägstrafik

dels att det införs en ny paragraf, 11 §, av följande lydelse,
dels att 10 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Kan parterna i fall som avses i bihang A artikel 48 § 2 eller i bihang B artikel 52 § 2 inte enas om en viss sakkunnig, *skall tingsrätten i den ort där godset eller resgodset finns* efter ansökan förordna sakkunnig.

Kan parterna i fall som avses i bihang A artikel 48 § 2 eller i bihang B artikel 52 § 2 inte enas om en viss sakkunnig, *ska Järnvägsstyrelsen* efter ansökan förordna sakkunnig.

11 §

Järnvägsstyrelsens beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Skrivelsen med överklagandet ska ges in till Järnvägsstyrelsen inom tre veckor från dagen för beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Härigenom föreslås i fråga om lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

dels att i 11 kap. 13 § ordet ”rätten” ska bytas ut mot ”Bolagsverket”,
dels att det ska införas en ny paragraf, 11 kap. 6 d §, och en ny rubrik närmast före 11 kap. 6 d § av följande lydelse,

dels att 11 kap. 6 c och 19 §§ och 15 kap. 7 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

6 c §¹

Om en likvidator begär att få avgå och visar skäl till det, *skall* likvidatorn entledigas. En likvidator *skall* också entledigas om han eller hon inte är lämplig eller av någon annan orsak bör skiljas från uppdraget.

En likvidator entledigas av domstol eller, om likvidatorn har förordnats av registreringsmyndigheten och själv begär att bli entledigad, av registreringsmyndigheten.

En ansökan om att domstol *skall besluta* om entledigande kan göras av *registreringsmyndigheten*, likvidatorn, en föreningsmedlem eller någon annan vars rätt är beroende av likvidationen.

Den som entledigar en likvidator skall genast förordna en ny. Detta gäller dock inte om det finns någon annan likvidator och det inte kan anses nödvändigt att *förordna* en ny likvidator i den entledigades ställe.

Om en likvidator begär att få avgå och visar skäl till det, *ska* likvidatorn entledigas. En likvidator *ska* också entledigas om han eller hon inte är lämplig eller av någon annan orsak bör skiljas från uppdraget.

En ansökan om entledigande görs hos Bolagsverket. När det finns anledning till det ska Bolagsverket självmant ta upp frågan.

En ansökan om entledigande kan göras av likvidatorn, en föreningsmedlem eller någon annan vars rätt är beroende av likvidationen.

Om en likvidator entledigas ska genast en ny utses. Detta gäller dock inte om det finns någon annan likvidator och det inte kan anses nödvändigt att *utse* en ny likvidator i den entledigades ställe.

¹ Senaste lydelse 2003:865.

Ersättning till likvidator**6 d §**

En likvidator har rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt, om inte ersättning kan betalas på annat sätt. En ansökan om ersättning görs hos Bolagsverket.

19 §²

Om en förening är försatt i konkurs och denna avslutas utan överskott, är föreningen upplöst när konkursen avslutas. Finns det efter konkursens avslutande tillgångar som inte omfattas av konkursen, *skall rätten* på ansökan av den som berörs besluta om likvidation. Ett sådant beslut gäller omedelbart. Kallelse till den första föreningsstämman efter beslutet *skall* ske enligt 16 §.

Om en konkurs avslutas med överskott eller läggs ned efter frivillig uppgörelse eller om egendomen i konkursboet återställs till föreningen till följd av att ackord har fastställts, *skall* rätten i samband med att konkursen avslutas besluta att föreningen *skall* gå i likvidation. Ett sådant beslut gäller omedelbart.

Var föreningen i likvidation när den försattes i konkurs, *skall* likvidationen fortsätta enligt 16 §, om konkursen avslutas på det sätt som anges i andra stycket.

Om en förening är försatt i konkurs och denna avslutas utan överskott, är föreningen upplöst när konkursen avslutas. Finns det efter konkursens avslutande tillgångar som inte omfattas av konkursen *eller väcks talan mot föreningen eller uppkommer det av annat skäl behov av en likvidationsåtgärd, ska Bolagsverket* på ansökan av den som berörs besluta om likvidation. Ett sådant beslut gäller omedelbart. Kallelse till den första föreningsstämman efter beslutet *ska* ske enligt 16 §.

Om en konkurs avslutas med överskott eller läggs ned efter frivillig uppgörelse eller om egendomen i konkursboet återställs till föreningen till följd av att ackord har fastställts, *ska* rätten i samband med att konkursen avslutas besluta att föreningen *ska* gå i likvidation. Ett sådant beslut gäller omedelbart.

Var föreningen i likvidation när den försattes i konkurs, *ska* likvidationen fortsätta enligt 16 §, om konkursen avslutas på det sätt som anges i andra stycket.

² Senaste lydelse 2003:865.

15 kap.7 §³

Beslut av registreringsmyndigheten i ärende enligt 11 kap. 4 a, 6 b eller 6 c § överklagas till tingsrätten i den ort där föreningens styrelse har sitt säte. Skrivelsen med överklagandet *skall* ges in till registreringsmyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklaganden av registreringsmyndighetens beslut i ärenden enligt 11 kap. 4 a, 6 b eller 6 c § gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Beslut av registreringsmyndigheten i ärende enligt 11 kap. 4 a, 6 b, 6 c, 6 d, 13 § eller 19 § första stycket överklagas till tingsrätten i den ort där föreningens styrelse har sitt säte. Skrivelsen med överklagandet *ska* ges in till registreringsmyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklaganden av registreringsmyndighetens beslut i ärenden enligt 11 kap. 4 a, 6 b, 6 c, 6 d, 13 § eller 19 § första stycket gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Hovrättens beslut i en överklagad fråga angående ersättning till likvidator får inte överklagas, om det inte finns särskilda skäl för en prövning om tillstånd enligt 39 § tredje stycket 1 lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

³ Senaste lydelse 2003:865.

Härigenom föreslås i fråga om lagen (1989:31) om förvaltning av vissa samägda jordbruksfastigheter

dels att det införs en ny paragraf, 14 §, av följande lydelse,
dels att 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Delägarna i fastigheten *skall* utse en ställföreträdare. Valet av ställföreträdare *skall* för anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel anmälas skriftligen till inskrivningsmyndigheten för det område där fastigheten ligger. Anmälan *skall* vara undertecknad av ställföreträdaren och innehålla en försäkran av honom på heder och samvete att bestämmelserna i denna lag har iakttagits vid valet av ställföreträdare.

Om anmälan enligt första stycket inte har gjorts eller om den som anmäls som ställföreträdare har avlidit, *skall* rätten på den ort där fastigheten ligger efter anmälan av myndighet eller delägare förordna en ställföreträdare. Om en ställföreträdare begär det, *skall rätten* förordna en ny ställföreträdare i hans ställe. Innan en ställföreträdare förordnas *skall* delägarna ges tillfälle att yttra sig, om det är möjligt. När rätten har förordnat en ställföreträdare, *skall* detta anmälas till inskrivningsmyndigheten.

Delägarna kan när som helst utse en ny ställföreträdare i stället för en ställföreträdare som tidigare har anmälts eller förordnats. Därvid gäller första stycket.

Vid byte av ställföreträdare består den tidigare ställföreträ-

Delägarna i fastigheten *ska* utse en ställföreträdare. Valet av ställföreträdare *ska* för anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel anmälas skriftligen till inskrivningsmyndigheten för det område där fastigheten ligger. Anmälan *ska* vara undertecknad av ställföreträdaren och innehålla en försäkran av honom *eller henne* på heder och samvete att bestämmelserna i denna lag har iakttagits vid valet av ställföreträdare.

Om anmälan enligt första stycket inte har gjorts eller om den som anmäls som ställföreträdare har avlidit, *ska* rätten på den ort där fastigheten ligger efter anmälan av myndighet eller delägare förordna en ställföreträdare. Om en ställföreträdare begär det, *ska inskrivningsmyndigheten* förordna en ny ställföreträdare i hans eller hennes ställe. Innan en ställföreträdare förordnas *ska* delägarna ges tillfälle att yttra sig, om det är möjligt. När rätten har förordnat en ställföreträdare, *ska* detta anmälas till inskrivningsmyndigheten.

Delägarna kan när som helst utse en ny ställföreträdare i stället för en ställföreträdare som tidigare har anmälts eller förordnats. Därvid gäller första stycket.

¹ Senaste lydelse 2000:250.

darens uppdrag till dess att den nye ställföreträdaren har antecknats i fastighetsregistrets inskrivningsdel.

Vid byte av ställföreträdare består den tidigare ställföreträdarens uppdrag till dess att den nye ställföreträdaren har antecknats i fastighetsregistrets inskrivningsdel.

Bilaga 2

14 §

Inskrivningsmyndighetens beslut i ärende om byte av ställföreträdare enligt 2 § andra stycket överklagas till tingsrätten i den ort där fastigheten ligger. Skrivelsen med överklagandet ska ges in till inskrivningsmyndigheten inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Härigenom föreslås i fråga om lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter att 2, 3, 4, 8 och 10 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Medgivande att använda fingerade personuppgifter lämnas av Stockholms tingsrätt.

Ansökan om medgivande görs av Rikspolisstyrelsen efter framställning från den som vill använda fingerade personuppgifter.

I ansökan till tingsrätten skall Rikspolisstyrelsen ange varför kvarskrivning eller någon annan mindre ingripande åtgärd inte är tillräcklig.

Den som vill använda fingerade personuppgifter ska ansöka om medgivande till det hos Rikspolisstyrelsen.

3 §²

Rikspolisstyrelsen skall avslå en framställning enligt 2 § andra stycket, om styrelsen anser att det inte är sannolikt att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter kommer att lämnas.

Om Rikspolisstyrelsen har avslagit en framställning får den enskilde själv ansöka hos tingsrätten om medgivande att använda fingerade personuppgifter.

Rikspolisstyrelsen ska avslå en ansökan enligt 2 § om sökanden inte uppfyller villkoren enligt 1 § första stycket eller medgivande inte får lämnas på grund av 1 § andra stycket.

4 §³

En person som begär eller har fått medgivande för egen del, får även göra en framställning eller ansöka om medgivande för ett barn som personen är vårdnadshavare för och varaktigt bor tillsammans med, om syftet är att ge skydd mot den andre vårdnadshavaren.

En person som begär eller har fått medgivande för egen del, får även ansöka om medgivande för ett barn som personen är vårdnadshavare för och varaktigt bor tillsammans med, om syftet är att ge skydd mot den andre vårdnadshavaren.

¹ Senaste lydelse 1997:988.

² Senaste lydelse 1997:988.

³ Senaste lydelse 1997:988.

8 §⁴

Om den som har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter skriftligen anmäler hos Rikspolisstyrelsen att medgivandet inte längre behövs, *skall* detta efter beslut av Rikspolisstyrelsen upphöra att gälla.

Om det finns synnerliga skäl får Rikspolisstyrelsen *hos Stockholms tingsrätt ansöka om* att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter *skall* upphöra att gälla.

Om den som har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter skriftligen anmäler hos Rikspolisstyrelsen att medgivandet inte längre behövs, *ska* detta efter beslut av Rikspolisstyrelsen upphöra att gälla.

Om det finns synnerliga skäl får Rikspolisstyrelsen *besluta* att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter *ska* upphöra att gälla.

10 §⁵

Vid rättens handläggning av ärenden om fingerade personuppgifter gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Ett beslut av Rikspolisstyrelsen att avslå en framställning om att få använda fingerade personuppgifter får inte överklagas. Detsamma gäller beslut enligt 6 § första stycket.

Rikspolisstyrelsens beslut överklagas till Stockholms tingsrätt. Skrivelsen med överklagandet ska ges in till Rikspolisstyrelsen inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Rikspolisstyrelsens beslut enligt 6 § första stycket får inte överklagas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

⁴ Senaste lydelse 1997:988.

⁵ Senaste lydelse 1997:988.

Härigenom föreslås i fråga om stiftelselagen (1994:1220)
dels att 7 kap. 6 och 17 §§ ska upphöra att gälla,
dels att i 7 kap. 1 och 4 §§ ordet ”tingsrätt” ska bytas ut mot ordet
”Bolagsverket” och 7 kap. 3 § ordet ”domstols” ska bytas ut mot
”Bolagsverkets”,
dels att rubriken närmast före 7 kap. 5 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 7 kap. 7 a § och 9 kap. 12 §,
samt en ny rubrik närmast före 7 kap. 7 a § av följande lydelse,
dels att 7 kap. 5, 7 och 16 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

Förfarandet hos *domstolen*

Förfarandet hos *Bolagsverket*

5 §

Görs ansökan om likvidation enligt 1 §, skall domstolen genast kalla stiftelsen och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för domstolen på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för stiftelsen att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges stiftelsen, om delgivningen kan ske på annat sätt än enligt 15-17 §§ delgivningslagen (1970:428). Kallelsen skall kungöras genom domstolens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

I ett ärende enligt 1 § ska Bolagsverket förelägga stiftelsen och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande till verket inom viss tid. Föreläggandet ska delges stiftelsen, om delgivningen kan ske på annat sätt än enligt 15-17 §§ delgivningslagen (1970:428). Bolagsverket ska kungöra föreläggandet i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

7 §

En domstol som fattar beslut att en stiftelse skall träda i likvidation skall samtidigt utse en eller flera likvidatorer. Likvidatorerna träder i styrelsens eller förvaltarens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

När Bolagsverket fattar beslut att en stiftelse ska träda i likvidation ska Bolagsverket samtidigt utse en eller flera likvidatorer. Likvidatorerna träder i styrelsens eller förvaltarens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

I fråga om entledigande av likvidator tillämpas 25 kap. 29 § aktiebolagslagen (2005:551).

Likvidatorerna skall för regi-

Likvidatorerna ska för regi-

strering i stiftelseregistret genast anmäla beslut om likvidation och förordnande av likvidator.

Bestämmelserna i denna lag om styrelse och styrelseledamöter tillämpas på likvidatorerna, i den mån inte annat följer av detta kapitel. *En likvidator har alltid rätt till skäligt arvode.*

En stiftelse är alltid bokförings- skyldig under likvidationen.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att stiftelsen träder i likvidation. Bestämmelserna i 4 kap. tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen *skall* innehålla ett uttalande om huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

strering i stiftelseregistret genast anmäla beslut om likvidation och förordnande av likvidator.

Bestämmelserna i denna lag om styrelse och styrelseledamöter tillämpas på likvidatorerna, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

En stiftelse är alltid bokförings- skyldig under likvidationen.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att stiftelsen träder i likvidation. Bestämmelserna i 4 kap. tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen *ska* innehålla ett uttalande om huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

Ersättning till likvidator

7 a §

En likvidator har rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidspillan och utlägg som uppdraget har krävt, om inte ersättning kan betalas på annat sätt. En ansökan om ersättning görs hos Bolagsverket.

16 §

Om en stiftelse som utövar näringsverksamhet är försatt i konkurs och denna avslutas med överskott, *skall styrelsen eller förvaltarens inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att stiftelsen skall träda i likvidation och genast anmäla detta till tingsrätten. Denna skall därefter utan dröjsmål utse en eller flera likvidatorer.*

Om stiftelsen var i likvidation när den försattes i konkurs, *skall* likvidationen fortsättas enligt 14 §.

Om en stiftelse som utövar näringsverksamhet är försatt i konkurs och denna avslutas med överskott, *ska allmän domstol i samband med att konkursen avslutas besluta att bolaget ska gå i likvidation och utse en eller flera likvidatorer. Ett beslut om likvidation gäller omedelbart.*

Om stiftelsen var i likvidation när den försattes i konkurs, *ska* likvidationen fortsättas enligt 14 §.

12 §

Bolagsverkets beslut i ärenden enligt 7 kap. överklagas hos tingsrätten i den ort där stiftelsens styrelse har sitt säte. Skrivelsen med överklagandet skall ges in till Bolagsverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande enligt första stycket gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Hovrättens beslut i en överklagad fråga angående ersättning till likvidator får inte överklagas, om det inte finns särskilda skäl för en prövning om tillstånd enligt 39 § tredje stycket 1 lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Härigenom föreslås i fråga om lagen (1995:1570) om medlemsbanker dels att det ska införas en ny rubrik närmast före 9 kap. 6 § av följande lydelse,
dels att 9 kap. 4, 6 och 19 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

4 §¹

Rätten *skall* besluta att medlemsbanken *skall* träda i likvidation, om

1. medlemsbankens rörelse inte öppnats inom ett år från dess bildande,

2. *tillståndet att driva bankrörelse har återkallats utan att banken i stället fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse, eller*

3. *medlemsbanken efter en konkurs som avslutats med överskott inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 19 § andra stycket.*

Beslut om likvidation *skall* dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

Fråga om likvidation enligt första stycket prövas på ansökan av Finansinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, medlem eller innehavare av förlagsandel. I det fall som avses i *första stycket* 3 prövas frågan även på ansökan av borgenär eller av annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon

Rätten *ska* besluta att medlemsbanken *ska* träda i likvidation, om

1. medlemsbankens rörelse inte öppnats inom ett år från dess bildande *eller*

2. *medlemsbanken är försatt i konkurs och denna avslutas med överskott.*

Ett beslut enligt första stycket 2 fattas av rätten fatta i samband med att konkursen avslutas. Beslutet gäller omedelbart.

Bolagsverket ska besluta om likvidation om tillståndet att driva bankrörelse har återkallats utan att banken i stället fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse.

Beslut om likvidation *ska* dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

Fråga om likvidation enligt första *och tredje* stycket prövas på ansökan av Finansinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, medlem eller innehavare av förlagsandel. I det fall som avses i *tredje stycket* prövas frågan även på ansökan av borgenär eller av annan vars rätt kan vara beroende av att det finns

¹ Senaste lydelse 2004:318.

som kan företräda medlemsbanken.

någon som kan företräda medlemsbanken. Bilaga 2

Förfarandet hos Bolagsverket

6 §

Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ett ärende enligt 2 eller 4 §, skall kostnaderna betalas av medlemsbankens medel, om banken förpliktas träda i likvidation eller om rätten i annat fall finner det skäligt. När anmälan har gjorts av Finansinspektionen skall dessa kostnader betalas av banken.

Det som anges i 11 kap. 6 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar gäller för handläggningen hos Bolagsverket i ett ärende enligt 4 §.

19 §

Om en medlemsbank har försatts i konkurs och denna avslutas utan överskott, är banken upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall föreningsstämman inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att banken skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas gäller 4 §.

Var medlemsbanken i likvidation när den försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 17 §, om konkursen avslutas med överskott.

Var medlemsbanken i likvidation när den försattes i konkurs, ska likvidationen fortsättas enligt 17 §, om konkursen avslutas med överskott.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Härigenom föreslås i fråga om lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn att 4, 6 och 12–13 och 15 §§ samt rubriken närmast före 4 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ansökan om förordnande

Beslut om förordnande och entledigande

4 §

En ansökan om förordnande enligt 1 eller 2 § görs av åklagaren hos tingsrätten.

Beslut om förordnande och entledigande av särskild företrädare fattas av åklagaren.

6 §

Om det kan antas vara nödvändigt för att barnets rätt skall kunna tas till vara får *domstolen*, utan att höra barnets vårdnads-havare, besluta om förordnande enligt 1 eller 2 § för tiden innan ärendet avgörs.

Om det kan antas vara nödvändigt för att barnets rätt *ska* kunna tas till vara får *åklagaren*, utan att höra barnets vårdnads-havare, besluta om förordnande enligt 1 eller 2 § för tiden innan ärendet avgörs.

12 §

När en särskild företrädare har förordnats tillämpas i övrigt det som sägs om målsägandebitråde i fråga om ersättning och återbetalningsskyldighet för kostnader i 6 § första stycket, 7 § och 8 § första meningen lagen (1988:609) om målsägandebitråde. Det som där sägs om målsägandebitråde *skall* avse den särskilda företrädaren.

Beslut om ersättning till en särskild företrädare fattas i ett pågående mål vid domstol av rätten och i övriga fall av Domstolsverket.

När en särskild företrädare har förordnats tillämpas i övrigt det som sägs om målsägandebitråde i fråga om ersättning och återbetalningsskyldighet för kostnader i 6 § första stycket, 7 § och 8 § första meningen lagen (1988:609) om målsägandebitråde. Det som där sägs om målsägandebitråde *ska* avse den särskilda företrädaren.

I fråga om skyldighet för någon annan än barnet att i tvistemål ersätta staten dess kostnader för den särskilda företrädaren tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om ansvar för motparts rättegångskostnader.

I fråga om skyldighet för någon annan än barnet att i tvistemål ersätta staten dess kostnader för den särskilda företrädaren tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om ansvar för motparts rättegångskostnader.

13 §

Ärenden enligt denna lag handläggs enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Åklagarens beslut överklagas till tingsrätten i den ort där åtal för brottet ska väckas enligt 19 kap. rättegångsbalken. Skrivelsen med överklagandet ska ges in till åklagaren inom tre veckor från dagen för beslutet. I fråga om interimistiska beslut ska dock överklagandet ges in till åklagaren inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet.

Domstolsverkets beslut i ett ärende om ersättning överklagas till den tingsrätt som anges i första stycket. Skrivelsen med överklagandet ska ges in till Domstolsverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

15 §

Ansökan om byte eller entledigande av en särskild företrädare får göras av barnets vårdnadshavare, den särskilda företrädaren eller av åklagaren. En särskild företrädare får inte entledigas utan att han eller hon har haft tillfälle att yttra sig i ärendet.

Ansökan enligt 10 § om att återkalla ett förordnande får göras av barnets vårdnadshavare eller av åklagaren.

Domstolen får också självman- ta upp frågor om byte och entledigande av företrädare samt återkallelse av förordnande.

Ansökan om byte eller entledigande av en särskild företrädare får göras av barnets vårdnadshavare eller den särskilda företrädaren. En särskild företrädare får inte entledigas utan att han eller hon har haft tillfälle att yttra sig i ärendet.

Ansökan enligt 10 § om att återkalla ett förordnande får göras av barnets vårdnadshavare.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Härigenom föreslås i fråga om lagen (2004:46) om investeringsfonder att 10 kap. 12 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap

12 §

Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen *begära att tingsrätten förordnar* en lämplig person att som förvaltare företräda sådana aktier som enligt 9 § inte får företrädas av ägaren. *Sådan ansökan prövas av tingsrätten i den ort där ägaren har sitt hemvist eller, om ägaren inte har hemvist i Sverige, av Stockholms tingsrätt.*

En förvaltare har rätt till skälig ersättning för arbete och utlägg. Ersättningen *skall* betalas av ägaren till aktierna och *skall* på begäran förskottas av fondbolaget. Om den betalningsskyldige inte godtar förvaltarens anspråk, fastställs ersättningen av *tingsrätten*.

Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen *förordna* en lämplig person att som förvaltare företräda sådana aktier som enligt 9 § inte får företrädas av ägaren.

En förvaltare har rätt till skälig ersättning för arbete och utlägg. Ersättningen *ska* betalas av ägaren till aktierna och *ska* på begäran förskottas av fondbolaget. Om den betalningsskyldige inte godtar förvaltarens anspråk, fastställs ersättningen av *Finansinspektionen*.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Härigenom föreslås i fråga om lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse att 10 kap. 31 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

31 §¹

Förutom i de fall som anges i 25 kap. 12, 17, 21, 50 och 51 §§ aktiebolagslagen (2005:551) skall allmän domstol besluta att ett bankaktiebolag skall gå i likvidation om tillståndet att driva bankrörelse har återkallats utan att bolaget i stället fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse.

I vilka fall allmän domstol eller Bolagsverket ska besluta att ett bankaktiebolag ska gå i likvidation framgår av 25 kap. aktiebolagslagen (2005:551). Om ett tillstånd att driva bankrörelse har återkallats utan att bankaktiebolaget i stället fått tillstånd att driva annan tillståndspliktig finansiell rörelse, beslutar Bolagsverket att bankaktiebolaget ska gå i likvidation.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

¹ Senaste lydelse 2005:932.

Härigenom föreslås i fråga om aktiebolagslagen (2005:551)
dels att i 8 kap. 16 §, 25 kap. 42, 44, 50 §§ ordet ”allmän domstol” ska bytas ut mot ”Bolagsverket” och 22 kap. 8 § ordet ”Stockholms tingsrätt” ska byts ut mot Bolagsverket,
dels att det ska införas en ny paragraf, 25 kap. 28 a § , samt en ny rubrik närmast före 25 kap. 28 a § av följande lydelse,
dels att 25 kap. 29 § och 31 kap. 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 kap.

Ersättning till likvidator

28 a§

En likvidator har rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt, om inte ersättning kan betalas på annat sätt. En ansökan om ersättning görs hos Bolagsverket.

29 §

Om en likvidator begär att få avgå och visar skäl till det, *skall* likvidatorn entledigas. En likvidator *skall* också entledigas om han eller hon inte är lämplig eller av någon annan orsak bör skiljas från uppdraget.

En likvidator entledigas av domstol eller, om likvidatorn har utsetts av Bolagsverket och själv begär att bli entledigad, av Bolagsverket.

En ansökan om att domstol *skall besluta* om entledigande kan göras av *Bolagsverket*, likvidatorn, en aktieägare eller någon annan vars rätt är beroende av likvidationen.

Den som entledigar en likvidator skall genast utse en ny. Detta gäller dock inte om det finns någon annan likvidator och det inte kan anses nödvändigt att utse en ny

Om en likvidator begär att få avgå och visar skäl till det, *ska* likvidatorn entledigas. En likvidator *ska* också entledigas om han eller hon inte är lämplig eller av någon annan orsak bör skiljas från uppdraget.

En ansökan om entledigande görs hos Bolagsverket. När det finns anledning till det ska Bolagsverket självmant ta upp frågan.

En ansökan om entledigande kan göras av likvidatorn, en aktieägare eller någon annan vars rätt är beroende av likvidationen.

Om en likvidator entledigas ska genast en ny utses. Detta gäller dock inte om det finns någon annan likvidator och det inte kan

likvidator i den entledigades ställe. anses nödvändigt att utse en ny likvidator i den entledigades ställe. Bilaga 2

31 kap.

3 §

Bolagsverkets beslut i ärenden enligt 25 kap. 11, 28 eller 29 § överklagas hos tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Bolagsverkets beslut i ärenden enligt 8 kap. 16 §, 25 kap. 11, 28, 28 a, 29, 42, 44 eller 50 § överklagas hos tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Bolagsverkets beslut i ärende enligt 22 kap.8 § överklagas till Stockholms tingsrätt.

Hovrättens beslut i en överklagad fråga angående ersättning till likvidator får inte överklagas, om det inte finns särskilda skäl för en prövning om tillstånd enligt 39 § tredje stycket 1 lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Skrivelsen med överklagandet skall ges in till Bolagsverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid ett överklagande enligt första stycket gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

23 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2000:306) om ersättning av allmänna medel till likvidatorer

Bilaga 2

Härigenom föreslås i fråga om förordningen (2000:306) om ersättning av allmänna medel till likvidatorer att 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Den som av domstol har förordnats till likvidator enligt 25 kap. aktiebolagslagen (2005:551) har rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt, om inte ersättning kan betalas på annat sätt.

Ersättningen beslutas av den domstol som har förordnat likvidatorn. Domstolen skall se till att ersättningen snarast betalas ut.

1 §¹

Bolagsverket ska se till att den ersättning som beslutas enligt 25 kap. 28 a § aktiebolagslagen (2005:551), 11 kap. 6 d § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och 7 kap. 7 a § stiftelselagen (1994:1220) snarast betalas ut till likvidatorn.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Om en ansökan om ersättning kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

¹ Senaste lydelse 2005:565.

Härigenom föreslås i fråga om lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden att 24 kap. 10 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 kap.

10 §

Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen *ansöka om att tingsrätten förordnar* en lämplig person att som förvaltare företräda sådana aktier eller andelar som enligt 7 § inte får företrädas av ägaren. *En sådan ansökan prövas av tingsrätten i den ort där ägaren har sin hemvist eller, om ägaren inte har hemvist i Sverige, av Stockholms tingsrätt.*

En förvaltare har rätt till skälig ersättning för arbete och utlägg. Ersättningen *skall* betalas av ägaren till aktierna eller andelarna och *skall* på begäran förskottas av företaget. Om den betalningsskyldige inte godtar förvaltarens anspråk, fastställs ersättningen av *tingsrätten*.

Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen *förordna* en lämplig person att som förvaltare företräda sådana aktier eller andelar som enligt 7 § inte får företrädas av ägaren.

En förvaltare har rätt till skälig ersättning för arbete och utlägg. Ersättningen *ska* betalas av ägaren till aktierna eller andelarna och *ska* på begäran förskottas av företaget. Om den betalningsskyldige inte godtar förvaltarens anspråk, fastställs ersättningen av *Finansinspektionen*.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2. Om en ansökan kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Härigenom föreskrivs följande.

Handlingar som kan dödas

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om dödande av förkommen handling, dödande av inteckning och förklaring att fullmakt är kraftlös. Följande handlingar omfattas av bestämmelserna.

1. löpande skuldebrev,
2. växlar,
3. konossement,
4. andra handlingar vilkas företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning eller att påkalla fullgörande av någon annan förpliktelse,
5. handling vilkens företeende utgör villkor för att antecknas som innehavare av en rättighet på ett konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,
6. aktiebrev eller
7. inteckningshandling.

Denna lag tillämpas inte på banksedlar. Den tillämpas inte heller på obligationer eller förlagsbevis utom i fråga om obligationer med en löptid på högst ett år som har ställts till innehavaren och som ges ut av bank eller kreditmarknadsföretag.

Förutsättningar för att en handling ska dödas

2 § En handling som anges i 1 § får dödas på begäran av den som har förlorat handlingen, om det kan antas att handlingen har förstörts eller kommit bort.

Ansökan

3 § En ansökan om dödande av handling ska göras skriftligen hos Kronofogdemyndigheten. Om ansökan avser en inteckningshandling ska ansökan göras hos vederbörande inskrivningsmyndighet. I fråga om aktiebrev och handlingar vilkas företeende utgör villkor för att antecknas som innehavare av en rättighet på ett konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, ska ansökan göras hos Bolagsverket.

4 § En ansökan ska innehålla uppgifter om de omständigheter som åberopas till stöd för att handlingen ska dödas. Till ansökan ska bifogas en kopia av handlingen eller sådan uppgift om handlingens innehåll, som är nödvändig för att den med säkerhet ska kunna kännas igen.

Bristfällig ansökan

5 § Om en ansökan är bristfällig, ska myndigheten förelägga sökanden att avhjälpa bristen. Detsamma gäller om föreskriven avgift inte har betalats. Av föreläggandet ska framgå att ansökan kan avisas om föreläggandet inte följs. Föreläggandet behöver inte delges.

Om ett föreläggande enligt första stycket inte följs, ska myndigheten avvisa ansökan, om den är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för en prövning i sak, eller föreskriven avgift inte har betalats.

Handläggning av en ansökan

6 § Var och en vilken såsom gäldenär, borgensman eller i annat fall är förpliktad på grund av handlingen ska, om det är möjligt, underrättas om ansökan. Avser ansökan en inteckningshandling ska, om det är möjligt, även den intecknade egendomens ägare underrättas. Dessutom ska den underrättas som senast, i den ordning som är särskilt föreskrivet, blivit antecknad som innehavare av handlingen. En underrättelse görs av den myndighet som handlägger ansökan.

7 § Har sökanden gjort sannolikt att handlingen har förstörts eller kommit bort, ska myndigheten utfärda ett föreläggande, som genom myndighetens försorg kungörs i Post- och Inrikes Tidningar. Kungörelsen ska införas i tidningens första nummer för januari, april, juli eller oktober månad.

Föreläggandet ska innehålla en beskrivning av handlingen samt uppgift om att sökanden har gjort sannolikt att handlingen har förstörts eller kommit bort. I föreläggandet ska vidare den som kan inneha handlingen eller vet att den finns i behåll eller som i övrigt kan lämna upplysningar i ärendet uppmanas att anmäla detta till myndigheten senast en viss angiven dag. Denna dag ska bestämmas så att minst ett och högst två år kommer att förflyta från dagen för kungörandet. Sökanden ska underrättas om innehållet i föreläggandet.

Avslag på ansökan

8 § Om det framgår av ansökan eller annan tillgänglig utredning att förutsättningarna för att döda handlingen enligt denna lag inte är uppfyllda, ska myndigheten avslå ansökan. Detsamma gäller sedan föreläggande har utfärdats enligt 7 §.

Beslut om dödande av handling

9 § Sedan tiden för anmälan enligt 7 § andra stycket har gått ut, ska myndigheten avgöra ärendet. Finner myndigheten då att någon omständighet inte har förekommit som visar eller ger skäligen anledning anta att handlingen finns i behåll, ska handlingen dödas genom beslut av myndigheten.

Beträffande inteckningshandlingar ska beslutet innehålla en upplysning om att beslutet inte innebär att inteckningen dödas.

10 § Om en handling har dödats, får sökanden ändå göra gällande den rätt som handlingen grundas på, utan att handlingen behöver visas upp. Den som är förpliktad att fullgöra vad som blivit utfäst i handlingen ska utfärda en ny handling som svarar mot den handling som har dödats. I fråga om intecknad fordringshandling ska den intecknade egendomens ägare utfärda ny handling. Ny handling ska inte utfärdas, om dödandet gällde en handling vars företeende endast utgjorde ett villkor för att någon ska antecknas som innehavare av en rättighet på ett konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Ny handling, som utfärdas enligt första stycket i stället för dödad inteckningshandling, gäller inte såsom inteckningshandling förrän anteckning skett jämlikt 11 § tredje stycket.

I fråga om växel och konossement gäller särskilda bestämmelser.

11 § Avser ansökan om dödande en inteckningshandling ska inskrivningsmyndigheten göra en anteckning om ansökan i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel. Detsamma gäller myndighetens slutliga beslut i ärendet. Har ansökan avslagits, får dock anteckning inte ske förrän beslutet vunnit laga kraft.

Sedan beslut om dödande av pantbrev eller företagsinteckning vunnit laga kraft, ska inskrivningsmyndigheten på ansökan utfärda nytt pantbrev eller inteckningsbrev som svarar mot det dödade samt göra anteckning i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel om detta.

Har intecknad fordringshandling dödats genom beslut som vunnit laga kraft, ska inskrivningsmyndigheten, på ansökan, på inskrivningsdag göra anteckning i vederbörande inskrivningsbok eller inskrivningsregister, att ny handling, som utfärdats jämlikt 10 §, medför den inteckningsrätt som tillkommit den dödade.

12 § Det som tidigare sagts om den förpliktade ska, när fråga är om dödande av aktiebrev, tillämpas på aktiebolaget.

Efterlysning

13 § Har bankbok förkommit, får insättaren eller dennes rättsinnehavare i stället för att ansöka om dödande av bankbok påkalla dess efterlysning genom bankstyrelsens försorg.

Begär någon sådan efterlysning och lämnar han eller hon trovärdiga uppgifter om tid och omständigheter under vilka boken förkommit, får styrelsen på sökandens bekostnad verkställa efterlysningen. Det sker genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar i första numret för någon av månaderna närmast efter det efterlysning begärts. Har boken inte kommit till rätta inom sex månader från kungörandet och finns det inte skäligen anledning anta att den finns i behåll, har sökanden rätt att få tillgodohavandet utbetalt till sig. Efter det att inestående medel har betalats ut är motboken utan verkan.

Det som föreskrivs i första och andra styckena om motbok hos bank tillämpas även på livförsäkringsbrev. Då gäller att efterlysningen ska göras av styrelsen för det försäkringsbolag, där försäkringen tagits, eller, om den tagits hos utländsk försäkringsanstalt som får driva försäkringsrörelse här i riket, av generalagenten. Om försäkringsfallet ännu inte inträffat gäller, i stället för vad som sägs i andra stycket om rätt för sökanden att få tillgodohavandet utbetalt till sig, att sökanden har rätt att få nytt försäkringsbrev. När det nya försäkringsbrevet har utställts är det förkomna försäkringsbrevet utan verkan.

Dödande av handling i samband med utmätning eller konkurs

14 § Vad som sägs i 1, 3–12 §§ om dödande av en förkommen handling gäller även när en handling inte har kunnat anträffas vid utmätning av fordringen eller rättigheten eller vid konkurs, om det kan antas att handlingen undanhålls.

15 § En ansökan om dödande av förkommen handling enligt 14 § görs av Kronofogdemyndigheten eller konkursboet. Den ska göras skriftligen hos den tingsrätt där gäldenären ska svara i tvistemål som gäller betalningsskyldighet.

Avser ansökan en in-teckningshandling ska rätten underrätta vederbörande inskrivningsmyndighet om ansökan för anteckning i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel. Vad nu sagts om ansökan ska också gälla rättens slutliga beslut i ärendet. Har ansökan avslagits, får dock anteckning inte göras förrän utslaget vunnit laga kraft.

16 § Om det behövs, ska tingsrätten som villkor för dödande enligt 14 § föreskriva att utmätningssökanden eller konkursboet ställer säkerhet enligt vad som sägs i 2 kap. utsökningsbalken för den skada som rätt innehavare av handlingen kan lida. Finns enligt 2 kap. 27 § utsökningsbalken inte skyldighet att ställa säkerhet, ska tingsrätten i stället som villkor föreskriva att utmätningssökanden utfäster sig att ersätta en sådan skada. Säkerheten eller utfästelsen får inte återopas, om talan väcks senare än tre år från den dag då beslut om handlingens dödande vann laga kraft.

17 § Om ett pantbrev eller en in-tecknad fordringshandling dödats enligt 14 § ska ny handling utfärdas. Inskrivningsmyndigheten ska på ansökan utfärda ny handling om handlingen är en fordringshandling som är in-tecknad i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg. Ny handling ska inte utfärdas om någon annan handling dödats.

Om ett överskott uppkommer vid utmätning, får det inte betalas ut till utmätningsgäldenären utan att den dödade handlingen företes eller att utmätningsgäldenären gör sannolikt att han eller hon inte har handlingen i behåll.

Dödande av inteckning

18 § Är det inte känt var ett pantbrev eller någon annan inteckningshandling finns och har tio år förflutit från det att handlingen uppvissades för anteckning om innehav eller i övrigt företeddes i ett inteckningsärende, kan den intecknade egendomens ägare ansöka att inteckningen dödas trots att handlingen inte kan visas upp.

Kan det antas att ett pantbrev eller företagsinteckningsbrev har tillkommit på sådant sätt eller förlorats av ägaren under sådana omständigheter som utesluter giltig pantsättning, får ansökan om dödande av inteckningen göras även om den nyss angivna tiden inte har förflutit.

19 § En ansökan om dödande av inteckning ska göras skriftligen hos vederbörande inskrivningsmyndighet.

Den som senast har antecknats som innehavare av handlingen ska, om det kan ske, delges ansökningen i enlighet med vad som föreskrivs om delgivning av stämning i tvistemål. Inskrivningsmyndigheten ska därefter utfärda ett föreläggande, som ska kungöras på det sätt som anges i 7 §. Föreläggandet ska innehålla en beskrivning av handlingen. I föreläggandet ska vidare den som kan inneha handlingen eller vet att den finns i behåll eller som i övrigt kan lämna upplysningar i ärendet uppmanas att anmäla detta till myndigheten senast en viss angiven dag. Den dag ska bestämmas så att minst sex månader kommer att förflyta från dagen för kungörandet. Sökanden ska underrättas om innehållet i föreläggandet.

Vid handläggningen i övrigt gäller 4–5 och 8 §§.

20 § Sedan tiden för anmälan enligt 19 § har gått ut, ska inskrivningsmyndigheten avgöra ärendet. Finner myndigheten då att det inte finns någon omständighet som utgör skälig anledning att låta inteckningen fortfarande gälla, ska den dödas.

När en ansökan om dödande av inteckning har kommit in till inskrivningsmyndigheten, ska myndigheten anteckna detta i inskrivningsboken, inskrivningsregistret eller fastighetsregistrets inskrivningsdel. Detsamma gäller myndighetens slutliga beslut i ärendet. Har ansökan avslagits, ska anteckning om detta dock inte göras förrän beslutet har vunnit laga kraft.

Förklaring att fullmakt är kraftlös

21 § Om en fullmaktsgivare visar sannolika skäl att en skriftlig fullmakt har förkommit eller att han eller hon av annan orsak inte utan dröjsmål kan få tillbaka den, får handlingen förklaras kraftlös.

22 § En ansökan om att en fullmakt ska förklaras kraftlös görs skriftligen hos Kronofogdemyndigheten.

Om Kronofogdemyndigheten finner att ansökan ska bifallas, ska myndigheten införa en kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar. I kungörelsen ska anges att fullmakten efter utgången av viss tid, som får bestämmas till högst fjorton dagar efter kungörelsens införande, ska vara

kraftlös. Kronofogdemyndigheten får också införa kungörelsen i annan Bilaga 2
tidning, en eller flera gånger, innan den införs i Post- och Inrikes
Tidningar.

Vid handläggning i övrigt gäller 4–5 och 8 §§.

Övrigt

23 § Bestämmelserna i 1–11 §§ om pantbrev tillämpas även i fråga om
vilandebevis. Bestämmelserna i 18–20 §§ om dödande av inteckning
tillämpas även i fråga om vilandeförklarad inteckningsansökan.

Överklagande

24 § Kronofogdemyndighetens och inskrivningsmyndighetens beslut får
överklagas till Gävle tingsrätt av den som beslutet rör, om det har gått
honom eller henne emot. Överklagandet ska ges in till myndigheten inom
tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2008 då lagen (1927:85) om
dödande av förkommen handling ska upphöra att gälla.

2. Om en ansökan om dödande av handling eller inteckning kommit in
till tingsrätten före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över betänkandet Domstolarnas handläggning av ärenden (SOU 2007:65)

Efter remiss har yttrande över betänkandet Domstolarnas handläggning av ärenden (SOU 2007:65) inkommit från Riksdagens ombudsmän (JO), Göta hovrätt, Hovrätten för Övre Norrland, Stockholms tingsrätt, Falu tingsrätt, Kalmar tingsrätt, Ystads tingsrätt, Malmö tingsrätt, Uddevalla tingsrätt, Borås tingsrätt, Gävle tingsrätt, Sundsvalls tingsrätt, Skellefteå tingsrätt, Kamrätten i Stockholm, Länsrätten i Dalarnas län, Länsrätten i Västernorrlands län, Länsrätten i Blekinge län, Domstolsverket, Justitiekanslern (JK), Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Brottsförmyndigheten, Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA), Barnombudsmannen, Finansinspektionen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Datainspektionen (DI), Kammarkollegiet, Statistiska centralbyrån (SCB), Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Institutionen för fastigheter och byggande vid Kungl. Tekniska Högskolan (KTH), Riksantikvarieämbetet, Lantmäteriverket, Järnvägsstyrelsen, Sjöfartsverket, Konkurrensverket, Patent- och registreringsverket (PRV), Bolagsverket, Stockholms kommun, Täby kommun, Halmstad kommun, Karlstads kommun, Västerås kommun, Krokoms kommun, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Sveriges advokatsamfund, Svenskt Näringsliv, Näringslivets Regelnämnd (NNR), Nämndemännens riksförbund, Föreningen Sveriges överförmyndare (FSÖ), Riksförbundet för Trafik-, Olycksfalls- och Polioskadade (RTP), Överförmyndarnämnden i Göteborgs Stad, Fackförbundet ST, Schizofreniförbundet.

Statskontoret, Länsstyrelsen i Skåne län och Luftfartsstyrelsen tillstyrker förslaget i dess helhet. Statskontoret har dock inte haft möjlighet att bedöma rimligheten i överflyttningen av varje enskild ärendetyp.

Luleå kommun och Riksförbundet Gode män och Förvaltare tillstyrker förslaget i delarna som berör dem.

Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Göteborg, Arvsfondsdelegationen, Juridiska fakulteten vid Umeå universitet och Lessebo kommun har meddelat att de inte har några synpunkter att redovisa på betänkandet.

Företagarna, Svenska Bankföreningen, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Handikappförbundets samarbetsorgan, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) och Landsorganisationen i Sverige (LO) har uppgett att de avstår från att yttra sig över betänkandet. Handikappförbundets samarbetsorgan hänvisar i stället till yttranden som gjorts av medlemsförbund inom Handikappförbundets samarbetsorgan. Yttranden har bl.a. inlämnats från schizofreniförbundet och Riksförbundet för Trafik-, Olycksfalls- och Polioskadade (RTP). SACO har bifogat ett yttrande från Jusek.

Sveriges domareförbund och Föreningen JAG har inte hörts av.